

ČASOPIS MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY

VOJENSKÁ MYSL

DVACÁTÝ ŠESTÝ ROČNÍK

6

Důsledně plnit závěry XV. sjezdu KSČ v ČSLA

Od konání XV. sjezdu KSČ uplynula zatím krátká doba, avšak stále jasněji se ukazuje, jaká to byla mimořádná a inspirující událost pro všechny pracující lid Československa. Průběh a výsledky sjezdu jsou současně významným příspěvkem při upevňování mohutného proudu mezinárodního komunistického a dělnického hnutí. Můžeme říci, že sjezd se zařadil mezi významné mezníky v historii budování naší socialistické společnosti.

XV. sjezd strany vypracoval a schválil náročný program rozvoje vyspělé socialistické společnosti. Sjezdem schválená směrnice ekonomického a sociálního rozvoje do roku 1980 výrazně sleduje jednotu úkolů budování a obrany Československé socialistické republiky. Na základě trvalého rozvoje společenské výroby, zvyšování její efektivity a růstu kvality veškeré práce za současného prohlubování socialistického způsobu života vede nás tato linie k všestrannému upevnění politické, ekonomické i vojenské moci našeho státu.

Nedílnou součástí programu dalšího budování rozvinuté socialistické společnosti je vojenskopolitická linie strany, zaměřená k dalšímu posílení obranyschopnosti země, k upevňování bojové síly a připravenosti ČSLA, která v internacionální jednotě s ostatními bratrskými armádami, zejména se slavnou Sovětskou armádou, představuje spolehlivou záruku obrany socialistických vymožeností našeho lidu a celého socialistického společenství. Linie XV. sjezdu KSČ je v plném rozsahu závazná pro Čs. lidovou armádu, pro činnost všech velitelů, politických orgánů a stranických organizací. Proto také na všech stupních armádního organismu je nezbytné osvojit si především obsah a metody sjezdového jednání, jako byla věcnost a střízlivost pohledu na problémy, a přenést je do života každého vojenského kolektivu, každé stranické organizace. V tomto úsilí je třeba se plně opírat o výsledky a závěry XXV. sjezdu KSSS, které jsou pro nás velkým zdrojem poučení.

Úkoly, které strana musí řešit, jsou převážně nové, složitější a kvalitativně náročnější. Proto veškerá naše činnost ve vojenském a stranickém rozhodování

a řízení musí vycházet z hluboké analýzy objektivních tendencí společenského vývoje, z ocenění nejen kladných výsledků, ale i problémů, které musíme řešit. Proto považujeme za zvlášť důležité věnovat pozornost tvořivé aplikaci sjezdových usnesení na podmínky všech stupňů v naší armádě.

Uplynulé pětileté období patří právem mezi nejúspěšnější etapy moderní historie socialistického Československa. Pod vedením Komunistické strany Československa se ve všech směrech výrazně posílil socialistický charakter naší společnosti. Národní důchod v roce 1975 byl zhruba o třetinu vyšší než v roce 1970, průmyslová výroba rostla rychleji než určoval pětiletý plán a v roce 1975 byla o 38 % vyšší proti roku 1970. Tyto výsledky vytvořily základnu pro zvýšení hmotné a kulturní úrovně obyvatelstva. Osobní spotřeba vzrostla zhruba o 27 %, zlepšilo se zásobování vnitřního trhu potravinami a do užívání bylo předáno 614 tisíc bytů. Promyšlenou sociální politikou se podařilo překonat dlouhodobý populační pokles a současně zvýšit prostředky na důchodové zabezpečení.

Upevnění politické a hospodářské síly našeho státu se stalo významným faktorem při růstu mezinárodní autority a prestiže Československé socialistické republiky. Velmi příznivě tento proces ovlivňoval i další výstavbu ozbrojených sil a ČSLA. Ústřední výbor strany, vláda republiky a všichni pracující lid činí vše potřebné, aby naše armáda byla materiálně a technicky zabezpečena na úrovni soudobých požadavků. Útvary a svazky byly vybaveny a doplněny nejmodernější technikou a zbraněmi. Podstatně se zvýšila palebná a úderná síla celé armády. Vzrostla manévrovost tankových a motostřeleckých vojsk a řada opatření dále zvýšila spolehlivost protivzdušné obrany a bojových možností letectva. Máme všechny předpoklady, aby se i v budoucnu dále zvyšovala bojová síla Československé lidové armády.

Positivní vývoj v naší armádě, který byl charakteristický pro celé období mezi sjezdy, pokračuje i v letošním výcvikovém roce. Odpovědný přístup komunistů, velitelů, politických pracovníků a všech vojáků i občanských pracovníků k úkolům bojové a politické přípravy se projevil při plnění výcvikových úkolů, při zajišťování spojeneckých cvičení, jako byla např. DRUŽBA-76, kde všichni příslušníci prokázali vysokou úroveň morálně politického stavu i bojového mistrovství.

Úspěšné plnění úkolů v uplynulém období potvrdily rovněž inspekční prohlídky, které většinou navazovaly na taktická cvičení. Proto jsme mohli oprávněně v čestném hlášení XV. sjezdu KSČ uvést řadu konkrétních výsledků rozvoje politické a pracovní aktivity. K nejcennějším z nich počítáme téměř 18 tisíc splněných závazků k získání titulu vzorný voják nebo vzorný zák, 3 tisíce k získání titulu vzorná jednotka a téměř 1500 dosažených titulů brigáda socialistické práce. Tyto a další tisíce splněných závazků směřujících k výtečnému splnění úkolů bojové a politické přípravy, k získání třídní specializace, k úspoře PHM, energie a materiálu přesvědčivým způsobem ukazují, že příslušníci naší armády svými činy prokazují pevnou spjatost s politikou Komunistické strany Československa.

Positivní výsledky plnění vojenskopolitické linie XIV. sjezdu KSČ jsou úzce spojeny s důsledným uplatňováním leninských principů výstavby socialistické

armády. Z nich na prvním místě principu řízení armády komunistickou stranou, prohlubování její vedoucí úlohy na všechny stránky života a činnosti armády. Strana věnovala armádě soustavnou pozornost. Komplexní přístup nejvyšších orgánů strany a státu v čele s generálním tajemníkem soudruhem Gustávem Husákem i velení naší ČSLA k výstavbě a řízení armády, jakož i cílevědomá práce velitelů, politických orgánů a stranických organizací přinesly cenné plody. Proto jsme mohli na celoarmádním aktivu komunistů v květnu letošního roku konstatovat, že závěry a úkoly vyplývající z linie XIV. sjezdu KSČ jsme úspěšně splnili.

Úspěchy při zajišťování spolehlivé obrany země, při zvyšování bojové síly ČSLA těsně navazují na uplatňování internacionálního principu, jehož význam byl tak vysoko vyzdvížen i na sjezdu naší strany. V uplynulém období se zejména výrazně prohloubila vzájemná spolupráce a bojová družba se Sovětskou armádou a ostatními bratrskými armádami států Varšavské smlouvy. Obrana socialistického společenství je chápána jako společný úkol spojeneckých armád a stává se rovněž důležitým zdrojem vysokých morálně bojových a ideově politických kvalit naší armády. Velkou pomocí pro naši činnost bylo i rozpracování vojenskopolitických otázek na XXV. sjezdu KSSS. Vysoce si ceníme myšlenek a podnětů z tohoto sjezdu, které významným způsobem ovlivňují i naše úsilí při realizaci závěrů XV. sjezdu KSČ.

Výrazně pozitivní tendence uplynulých pěti let nám však nesmí zastínit existující problémy a nedostatky. Proto jsme již několikrát v duchu závěrů XV. sjezdu KSČ zdůraznili, že kritické posuzování práce a jejích výsledků je trvale platnou metodou naší činnosti. Doposud jsou rezervy, slabá místa i nedostatky. Několikrát jsme na ně již poukazovali na výročních jednáních a stranických konferencích. Ku příkladu: v oblasti řídicí a organizátorské práce se u mnohých velitelů, štábů i v politických orgánech dosud plně neprosadily zásady leninského stylu práce. Pomalu se vytvářejí předpoklady pro racionalizaci různých činností, nedostatečně se reaguje na kvalitativní změny vojenskoodborného a sociálně politického charakteru. Často se nepřihlíží k efektivnosti vynaloženého úsilí lidí, času a prostředků. Dlouhodobé problémy jsou v plánování, efektivním využívání výcvikové základny a její údržbě. V materiálně technické oblasti patří k chronickým nedostatkům zásobování náhradními díly automobilní, spojovací, letecké a jiné techniky. Závažné nedostatky trvají v hygieně vojsk, organizaci a úrovni stravování a vystrojování vojáků.

Na úseku kádrové a personální práce jsou rezervy zejména v její koncepcích a rovněž trvají problémy s doplňováním vysokých vojenských škol z řad občanské a vojenské mládeže. Příliš opatrně a nerozhodně se přistupuje k vyzvedávání mladých talentovaných důstojníků do vyšších funkcí. Problémy jsou v cílevědomosti práce s občanskými pracovníky — povážlivá je zejména jejich fluktuace.

Důležité problémy čekají na své řešení v oblasti rozvoje a využívání výsledků vědy, uplatňování vědeckotechnického pokroku. V oblasti stranickopolitické a ideově výchovné práce jsou rezervy v komplexnosti a konkrétnosti jejího vlivu na úroveň kázně, výcviku a života vojsk. Potřebujeme ve stranické práci systematicky a více využívat poznatků vědy. — Všechny tyto a další otázky musíme uvážlivě, postupně a systematicky řešit a měly by se promítnout již v přípravách na dlouhodobé programové plánovací dokumenty, které se budou vypracovávat jak na stupni ministerstva, tak na dalších stupních armádního organismu.

Z linie XV. sjezdu KSČ vyplývá, že zajištění spolehlivé obrany země i socialistických vymožeností našeho lidu zůstává i nadále jedním z hlavních úkolů celé společnosti, ozbrojených sil a všech státních a společenských orgánů a organizací. Pro Československou lidovou armádu to znamená trvale zvyšovat bojovou připravenost a pohotovost, považovat ji za hlavní kritérium bojové síly a vojenského mistrovství příslušníků armády. Na předním místě stojí především vysoká osobní odpovědnost každého komunisty, založená na kvalitním a příkladném plnění funkčních povinností, na hlubokém vědomí nutnosti obrany socialistických vymožeností.

Při zvyšování bojové pohotovosti a mobilizační připravenosti armády platí v plné míře aktuální požadavek XV. sjezdu jít na všech úsecích činnosti cestou boje za všestranné zvýšení kvality a efektivnosti práce. Velení armády spolu s hlavní politickou správou bude od velitelů všech stupňů náročně vyžadovat, aby společně s politickými orgány za aktivní podpory stranických organizací zabezpečovali vyšší kvalitu plnění úkolů, všech norem a požadavků nepetržitě bojové pohotovosti, aby zamezovali kampaňovitosti, nerovnoměrnému plnění úkolů a podceňování bojové pohotovosti v některých útvarech a jednotkách.

Jednu z rozhodujících rolí při prohlubování vedoucí úlohy strany v podmínkách ČSLA má stranickopolitická práce. Tato stále výrazněji ovlivňuje samotný proces řízení a přípravy vojsk, kázeň i morálně politický stav. Názorová a akční jednotu komunistů v celé armádní stranické organizaci se stala významným předpokladem pro další rozvoj stranickopolitické práce i důležitější uplatňování vedoucí úlohy strany v podmínkách ČSLA.

V naší další činnosti musíme mít neustále před sebou základní cíle sjezdu, které vycházejí z toho, že sjezd otevřel novou etapu budování rozvinuté socialistické společnosti. A v ní bychom jenom s obětavostí lidí nevystačili. Ve všech směrech a na každém stupni se vyžaduje kvalifikovaná znalost situace, která předpokládá zbavit se obecných, formálních a popisných pohledů na věc, které ještě v praxi některých politických orgánů i stranických organizací přetrvávají. Za zvlášť důležité považujeme prohlubovat znalosti kádrů, různých postojů lidí, dobrých zkušeností i kritických připomínek, které se musí stát nezbytnou součástí každé řídicí a organizátorské práce. Současně musí být řídicí činnost stále více spojována s předvídaním vývoje, s výhledem do budoucna a na základě toho připravovat potřebná rozhodnutí.

S tím souvisí rovněž potřeba měnit nebo obohatit o nové prvky metody a formy stranické práce. V této souvislosti často mluvíme o leninském stylu práce, o vědeckém přístupu a podobně. Je třeba si uvědomit, že základním cílem tohoto našeho úsilí je prohlubování akceschopnosti strany a zvyšování jejího přímého vlivu na různé úseky našeho života. Vezměme si přitom příklad z toho, jak V. I. Lenin dovedl spojit teorii s praxí. Jak zásadní myšlenky o výstavbě socialistické společnosti dovedl sloučit s příkladným vztahem k lidem, se skromností, jasnoživitostí a bezmeznou oddaností věci socialismu.

Proto také potřeba věcného a střizlivého posuzování situace patří k tomu základnímu při hledání nových cest, při zobecňování nových jevů a zkušeností všude, na každém stupni v práci komunistů, ať už jde o velitele, politické pracovníky, nebo řadové členy strany. Musíme vyhlásit nelitostný boj formálnímu a povrchnímu posuzování věcí, všimát si podstatných stránek ze života a činnosti vojsk. Významnou úlohu při prosazení těchto požadavků má další rozvoj vnitrostranického života. Tam, kde se postupuje podle stanov, kde se dodržují zásady kolektivního vedení, kde se vytváří ovzduší, ve kterém kritika a sebe-

kritika nejsou ničím mimořádným, tam se vytvářejí spolehlivé záruky proti jednostrannostem, zbytečným chybám i proti bujení formalismu. Ve stranicko-politické práci nesmíme nikdy zapomínat na to, že nelze spoléhat jen na rozkazy a nařízení. Velmi mnoho bude záviset na tom, jak samotní vojáci přistoupí ke zvládnutí svěřených úkolů, jak se u nich projeví osobní iniciativa, vůle a dovednost dát všechny síly pro splnění vytyčených úkolů.

XV. sjezd naší strany vysoce vyzvedl práci základních organizací. Čekají nás nemalé úkoly při zkvalitňování členské základny i dalším rozvoji vnitro-stranického života. Ve zprávě, kterou přednesl na XV. sjezdu soudruh Husák, se upozorňuje, že růst úkolů, jež před nás staví další vývoj, zvyšuje nároky především na samotnou stranu, na její jednotu, na tvůrčí uplatnění vedoucí úlohy strany podle konkrétních podmínek. Velké úkoly vystupují do popředí i ze změn v členské základně armádní stranické organizace. Od posledního sjezdu jsme zaznamenali růst o 36 %. To se projevilo mimo jiné v tom, že dnes je téměř polovina komunistů ve věku do 35 let s délkou členství šest až sedm let. Z toho ovšem jasně vyplývají velmi naléhavé a vážné úkoly pro výchovu a přípravu mladých členů a kandidátů strany. Součástí této výchovy a přípravy nových komunistů se musí stát nejen politické sebevzdělávání, ale v daleko větší míře jejich aktivní účast na stranickém a veřejném životě.

Spolu s tím vystupuje do popředí závažný úkol vytvářet v každé stranické organizaci soudružské prostředí, zdokonalovat vztahy mezi lidmi, věnovat pozornost plnění pracovních a vojenských povinností, otázkám socialistické etiky a podobně. Současně nám zkušenosti ukázaly, že zvýšené nároky vyžadují od základních organizací vytvářet prostor, aby se každý člen a kandidát mohl aktivně podílet na zabezpečování politiky strany.

Závažné úkoly čekají velitele, politické orgány, základní organizace na úseku kádrové politiky. Celá tato činnost musí být posuzována více z hlediska perspektivy a komplexnějšího hodnocení. Jestliže na jedné straně vyžadujeme od lidí kvalitativně vyšší přístup k úkolům, nesmíme zapomínat, že s úkoly rostou i lidé, jejich nároky a požadavky. Proto musí jít růst náročnosti ruku v ruce s růstem péče o jejich ideový, materiální, kulturní i morální rozvoj. To je jedna stránka věci. Na druhé straně si musíme uvědomit, že v uplynulém období došlo ke kvalitativním změnám ve složení armády. Došlo především k nebyvalému omlazení velitelského sboru. Celkem byla armáda doplněna o 13 622 nových důstojníků a praporčíků, zejména z dělnicko-rolnických a komunistických rodin. Stejně důležitým faktorem je růst všeobecného vzdělání a znalostí mládeže, která přichází v současné době do armády. To vše zvyšuje potřebu nových přístupů i vyšší náročnosti při plnění našich dalších úkolů.

Kromě toho vyvstávají před námi ve stranickopolitické práci úkoly, které souvisí se zaváděním některých nových druhů bojové techniky a zbraní. Často nevystačíme — zejména při cvičeních a v polních podmínkách — s dosavadní stranickou strukturou a formami práce. Zvyšuje se např. význam a úloha stranických skupin jako operativních článků v systému stranickopolitické práce. S tím souvisí i nesrovnatelně vyšší požadavky na úroveň uvědomělé vojenské kázně. Nebývale se zvyšuje úloha a odpovědnost jednotlivců, význam sebekázně i schopnost sebekriticky hodnotit své jednání a včas odstraňovat vlastní chyby.

Proto také v budoucnosti považujeme upevňování kázně, založené na hlubokém vědomí odpovědnosti za obranu socialistické vlasti, za jeden z nejváž-

nějších politických úkolů. Jsme si vědomi také toho, že řada dnešních problémů na tomto úseku má hlubší příčiny a souvislosti. V mnoha případech nám musí přijít na pomoc daleko výrazněji vědecká práce, sociologický a pedagogický výzkum. Mnohé ovšem závisí na mistrovství velitelů, jak řídit a organizovat život vojsk. Zdůrazňujeme velký význam nedílné velitelské pravomoci, kterou náš velitel má, a která spočívá svou podstatou na stranických základech.

Síla a autorita velitele vyplývá z jeho schopností postihnout základní potřeby jednotek a útvarů a určit směr, jak jich co nejefektivněji dosáhnout. Při organizování tohoto úsilí se opírá o stranickou organizaci a využívá poznatků společenských organizací — jejichž význam XV. sjezd mimořádně zdůraznil. Zkušenosti nám potvrzují, že takový postup zvyšuje ukázněnost vojáků, vede k větší odpovědnosti za splnění úkolů výcviku. V této souvislosti je třeba také říci, že musíme věnovat daleko větší pozornost důsledkům kázeňské praxe velitelů a náčelníků. Musíme především bojovat proti takovým nezdravým jevům, jako je přeceňování administrativní stránky nedílné velitelské pravomoci.

XV. sjezd naší strany věnoval velkou pozornost ideologické práci. Vycházel z toho, že budování vyspělé socialistické společnosti předpokládá nejen upevňovat materiálně výrobní základnu, ale i růst socialistického uvědomění pracujících. Je pozoruhodné, že v této souvislosti byla výrazně zdůrazněna výchovná stránka práce a působení v naší Československé lidové armádě. Ve zprávě o činnosti na XV. sjezdu se říká: „Služba v naší armádě je čestnou povinností. Je školou, v níž se mladí lidé fyzicky a charakterově zakalují a komunisticky vyzrávají, učí se odvaze, disciplinovanosti, organizovanosti, kolektivismu a získávají zkušenosti a znalosti potřebné pro celý život.“

Z toho jasně vyplývá, že vedení naší strany přikládá vojenskému prostředí i v době, po kterou mladý člověk v armádě slouží, velkou pozornost. Uvědomujeme si proto znovu závažnost svého poslání v přípravě mladých lidí nejen ke spolehlivému zvládnutí jejich vojenských povinností, ale i k jejich aktivnímu zapojení do výstavby socialistické společnosti. Musíme proto dbát na to, aby politické zrání mladých příslušníků ČSLA směřovalo k upevnění socialistických hodnot, aby jejich světonázorové přesvědčení vycházelo z marxismu-leninismu a abychom v nich pěstovali cítění socialistického vlastenectví a proletářského internacionalismu. Nesmíme nikdy zapomínat, že síla socialistické armády je založena především na uvědomělosti vojáků, na jejich hlubokém přesvědčení a oddanosti věci socialismu a komunismu.

Nesporné úspěchy, kterých jsme na úseku ideologické práce dosáhli, nemohou nás vést k sebeuspokojení. Především proto, že, jak bylo zdůrazněno na XV. sjezdu, v podmínkách mezinárodního uvolnění se těžiště třídního boje objektivně přesunuje právě do ideologické oblasti. Je důležité, aby každý příslušník naší armády pochopil, že tento ideologický boj se bezprostředně dotýká i jeho. Imperialistická propaganda se snaží oslabovat třídní uvědomění mladých lidí, vést je k apolitičnosti, vyvolávat v nich pochybnost o správnosti politiky KSČ, o reálnosti ideí socialismu a komunismu. Proto musíme boj s nepřátelskou propagandou vést ofenzivněji, systematicky a konkrétně.

Významným požadavkem dneška je vysoká kvalita a účinnost ideologické práce. Cestu k jeho plnění vidíme především v komplexnosti ideově výchovné práce, ve zkvalitnění přípravy kádrů a zvýšení úrovně jejich řízení. Musíme dosáhnout toho, aby řízení ideologické práce bylo nepřetržité v souladu s cíli

a potřebami útvarů a svazků a aby se na něm aktivně podíleli jak velitelé, tak i stranické organizace.

Jednou z prvních možností, kde si budeme moci v praxi ověřit přístup k plnění úkolů ideologické práce, jak je před nás postavil XV. sjezd KSČ, je zabezpečení příprav a průběhu voleb do všech stupňů zastupitelských sborů. Předvolební kampaně musíme všestranně využít k dalšímu rozvoji pracovní a politické aktivity příslušníků ČSLA, ke zvýšení bojové pohotovosti a připravenosti armády. Celou kampaní, živou masově politickou prací, zodpovědným výběrem kandidátů za poslance do jednotlivých stupňů zastupitelských sborů budeme sledovat další posílení jednoty armády a lidu. Volby se tak musí stát spontánní manifestací příslušníků armády k podpoře politiky strany.

Můžeme říci, že se nacházíme v první etapě seznamování i praktické aplikace výsledků XV. sjezdu do podmínek Československé lidové armády. Výsledky celoarmádního aktivu komunistů ukázaly, že celá armádní stranická organizace přistoupila jednotně a s odhodláním dát všechny síly ke splnění náročných cílů a úkolů vojenské politiky strany. Je důležité, aby všichni příslušníci ČSLA výsledky sjezdu nejen znali, ale aby hluboce pochopili jejich obsah a smysl. Krátce řečeno, aby závěry sjezdu nezůstaly v rovině informativního projednávání, ale staly se návodem k přetváření života v našich jednotkách a útvech, abychom vojenskopolitický program XV. sjezdu Komunistické strany Československa čestně splnili.

Půjdeme dále osvědčenou leninskou cestou tak, jak nám ji formulovaly základní programové cíle XV. sjezdu Komunistické strany Československa. Opření o stále se prohlubující sepětí strany a lidu, v pevném spojení se Sovětským svazem a dalšími zeměmi socialistického společenství dají příslušníci Československé lidové armády všechny své síly pro upevnění bojové síly naší armády k zabezpečení mírového budování naší socialistické vlasti.

Připravenost kádrů — základní podmínka realizace závěrů XV. sjezdu KSČ v ČSLA

**(Z vystoupení na celoarmádním stranickém aktivu k realizaci závěrů
XV. sjezdu KSČ)**

Generální tajemník ÚV KSČ soudruh G. Husák ve zprávě na XV. sjezdu naší strany mimo jiné zdůraznil, že vzhledem k rostoucím úkolům výstavby a rozvoje naší společnosti musíme v příštím období podstatně zvýšit nároky na politickou a odbornou vyspělost a připravenost vedoucích pracovníků, na jejich morální kvality, na jejich schopnost vést kolektiv, tvořivě rozvíjet a důsledně uvádět v život politiku strany na svěřeném úseku. To vyžaduje pravidelně a náročně kádry hodnotit podle výsledků, kterých dosahují ve své práci, pečovat o jejich růst a poskytovat jim pomoc a podporu.

Tato slova jsou v plném rozsahu platná i pro kádry v naší armádě, pro celý velitelský sbor.

Požadavky, které objektivně rostou v souladu s rychlým rozvojem vojenství a vědeckotechnickým pokrokem, jehož důsledkem jsou změny v organizaci, technickém vybavení a v operačně taktickém použití vojsk, vyžadují stálý ideově politický růst a odborné zdokonalování všech našich velitelů, náčelníků, politických pracovníků a pracovníků štábů. To je závažný požadavek na všechny velitelské stupně ve vojskách, ale i na přípravu našich žáků a posluchačů ve vojenských školách.

V péči o růst kádrů se můžeme opřít o řadu cenných výsledků, kterých jsme dosáhli při realizaci úkolů XIV. sjezdu strany v našich podmínkách.

Politickému a odbornému vzdělávání kádrů jsme dali pevný systém a plně jsme přitom využili osvědčených zkušeností Sovětské armády, kde stojí příprava velitelského sboru na předním místě, má pevné organizační základy, náročný obsah a je plánovitá a důsledná.

Stěžejní význam v realizaci těchto požadavků mělo usnesení PÚV KSČ z 12. 4. 1972 o přípravě kádrů ČSLA, na jehož základě došlo k přestavbě vo-

jenského školství. Jednotný systém komunistické výchovy, jakož i prohloubení vojenského charakteru škol se staly stěžejními požadavky v jejich činnosti.

Na základě poučení z krizového období 1968—69, kdy došlo k oslabení marxisticko-leninské přípravy kádřů a tím i k pronikání pravicově oportunistických názorů do řad velitelského sboru a politického aparátu naší armády, jsme se důsledně vrátili ke studiu klasiků marxismu-leninismu a Leninovo učení se stalo pro každého vojáka z povolání základním zdrojem formování jeho vědomí, které se projevuje v jeho pracovním úsilí a stává se metodologickým základem jeho jednání. Ministr národní obrany to ve svém vystoupení na XV. sjezdu strany vyjádřil slovy „Práci většiny velitelů a náčelníků dnes charakterizují rysy vysoké ideovosti a stranickosti“.

Konkrétní zkušenosti, o které se můžeme plně opřít, jsme získali v operačně taktické přípravě velitelů a štábů. Byla to především součinnostní cvičení se štáby a vojsky Sovětské armády i ostatních bratrských armád, jako NEUTRON, ŠTÍT, SOJUZ, GRANIT, DRUŽBA a další, kde jsme plně využili sovětských zkušeností a náš velitelský sbor zvýšil svou připravenost v organizaci, plánování a řízení soudobých operací a vedení boje.

Stejně i stálým formám přípravy velitelů a štábů jsme zvláště v posledních třech letech dali potřebnou vážnost, zvýšili osobní účast vedoucích funkcionářů na jejím řízení a obsahově ji lépe usměrnili k požadavkům soudobého boje a zvýšení technické úrovně našeho velitelského sboru.

Všeobecně se potvrdilo, že s růstem politické a odborné připravenosti velitelského sboru roste i úroveň bojové a politické přípravy vojsk a bojová pohotovost útvarů, svazků a armád.

Vidíme tedy i v dalším zvyšování marxisticko-leninské, taktické a operační připravenosti kádřů jednu ze základních podmínek důsledné realizace závěrů XV. sjezdu KSČ v Československé lidové armádě.

Do popředí především vystupuje požadavek vyšší kvality a účinnosti ideologické práce. Denně se přesvědčujeme o tom, jak zdůraznil i XV. sjezd strany, že historický zápas za prosazení principů mírového soužití neznamená smír v ideologické oblasti. Imperialismus hledá stále nové formy a metody k rozvíjení antikomunistické ofenzívy, k rozrušení jednoty socialistických zemí a stupňuje útoky především proti Sovětskému svazu, který je hlavní oporou revolučních a národně osvobozeneckých sil, socialismu, demokracie a míru. Soustavným útokům antikomunistických sil je vystavena i naše země a její vedoucí síla Komunistická strana Československa.

Je stálou leninskou pravdou, že tam, kde nepůsobí naše ideologie, tam necháváme místo pro ideologii kapitalistickou. Proto zdůrazňujeme ofenzívnost a konkrétnost naší ideologické práce, hlubokou znalost stavu na podřízených stupních a podstatné zvyšování úrovně individuálně výchovné práce. K tomu je však třeba soustavně velitelské kádry vést a připravovat.

Marxisticko-leninskou přípravu je nutné úzce spojit s úkoly politiky strany a velení armády, opírat se jak o studium klasiků, tak o znalost dokumentů sjezdu a usnesení ÚV KSČ, které představují tvůrčí rozpracování i konkrétní aplikaci marxismu-leninismu v našich podmínkách. Přitom významnou ideologickou a politickou výzbrojí pro naši práci jsou zkušenosti sovětských komunistů — veliké myšlenky XXV. sjezdu KSSS.

Nesčíslná fakta a poznatky svědčí o tom, že efektivnost naší činnosti vzrůstá v souladu s tím, jak byla pochopena a v praxi realizována zásada, že mezi

úrovní stranickopolitické práce, ideové výchovy a kvalitou plnění úkolů bojové a politické přípravy je dialektická souvislost.

To je třeba dostat do myšlení a praktického jednání všech našich kádrů ve vojskách a cílevědomě k tomu připravovat žáky a posluchače na vojenských školách. Ještě více je nutné zvýraznit metodologickou funkci učení marxismu-leninismu, zvláště Leninova díla pro současné řešení složitých a náročných úkolů naší armády, konkrétně učit budoucí velitele a náčelníky, jak provádět stranickopolitickou a masově politickou práci s vojáky a jak využívat výchovného vlivu Socialistického svazu mládeže a vojenských kolektivů jednotek.

Výchova člověka je dlouhodobá a náročná práce, která všestranně prověřuje kvality velitele, jako vychovatele podřízených. Vyžaduje trpělivost, houževnatost a pedagogické znalosti a zkušenosti. Má-li přinést výchovný účinek, musí být marxisticko-leninský fundovaná, pravdivá, soustavná a musí, jak říkáme, zapálit. Osobní příklad velitele, jednota slov a činů je přitom nejučinějším prostředkem výchovné práce. V tomto duchu bude proto třeba ještě důsledněji vést přípravu našich mladých velitelských kádrů.

Závažným úkolem při realizaci závěrů XV. sjezdu KSČ v armádě je další zvyšování operační a taktické připravenosti velitelů a štábů. To vyplývá jak z náročných požadavků soudobého boje a rychlého rozvoje vojenství, tak ze skutečnosti, že dochází v posledních letech ke značnému pohybu kádrů, vyvolanému procesem omlazování naší armády. Schopní důstojníci a praporčíci jsou rychleji zařazováni na vyšší funkce a je zvyšována jejich kvalifikace studiem na vysokých školách a v kurzech.

Dnes je u většiny útvarů značné procento důstojníků, kteří absolvovali školy v posledních 3—4 letech. Mnozí z nich jsou absolventy DDŠ a RDŠ.

Proto musíme ve vojskách usilovat o to, aby velitelský sbor byl na všech stupních velení cílevědomě školen a v praktických zaměstnáních taktické a operační přípravy procvičován. Aby podstatou školení bylo nejprve naučit a pak přezkušovat. Musíme energicky bojovat proti značné fluktuaci ve velitelské přípravě a nedoceňování praktických a aktivních forem přípravy.

Na druhé straně ve vojenských školách je třeba mít stále na zřeteli, že v útvarech jde plnění úkolů rychle vpřed a bojová pohotovost musí být zajišťována nepřetržitě. Absolventi nastupují k jednotkám v době intenzivního výcviku, a to samo o sobě neumožňuje dlouhou adaptaci na výkon funkce. Mimo to jejich nadřízení náčelníci jsou taktéž vesměs mladí lidé, kteří sami potřebují pomoc. To ve svém souhrnu ještě zesiluje požadavek dát žákům a posluchačům maximum praktických návyků z velení vojskům a předat co nejvíce zkušeností z výchovné práce, z řízení jednotek, z metodiky výcviku již na vojenských školách.

K dosažení vyšší připravenosti našich velitelských kádrů bude předním úkolem zvyšovat úroveň znalostí o vlastních vojskách a o nepříteli, naučit velitele a štáby energicky velet ve složité situaci s náhlými zvraty v bojové činnosti jak za použití klasických prostředků, tak i zbraní hromadného ničení a v podmínkách hromadného použití radioelektronických prostředků. Tuto novou kvalitu bude třeba všestranně docenit, protože úspěšný boj s radioelektronickými prostředky nepřitele bude do značné míry ovlivňovat celkový výsledek boje a operace.

Zásadní a trvalé zkvalitnění budou vyžadovat otázky organizace a zabezpečení součinnosti všech sil a prostředků, které se zúčastňují boje. To je stále

slabé místo v činnosti velitelů a štábů všech druhů vojsk a bude proto třeba konkrétními opatřeními situaci v tomto směru zlepšit.

Soustavnou péčí naší strany a jejího Ústředního výboru a za účinné pomoci Sovětské armády jsou naše vojska soustavně doplňována novou bojovou technikou vysokých kvalit. To vyžaduje studovat bojové možnosti a neúčinněji používat tyto nové zbraně a techniku a souběžně se zaváděním rozpracovávat jejich neefektivnější využití v podmínkách boje a operace. V tomto směru bude třeba výrazněji zvýšit i vliv stranických organizací a stranickou odpovědnost každého komunisty za zvládnutí nové techniky, její správné exploatace a včasného zajištění všech otázek spojených s její bojovou pohotovostí. Je to závažný politický úkol, který zatím nebyl vždy plně doceněn, což vedlo k narušení bojové připravenosti i k materiálovým ztrátám.

V připravovaném plánu realizace úkolů XV. sjezdu počítáme se soustavným zdokonalováním systému velení vojskům, s postupným modernizováním technického vybavení pohyblivých míst velení a s efektivním a hospodárným využíváním všech zaváděných prostředků automatizace velení. Těmto novým podmínkám musí plně odpovídat systém práce našich velitelů a štábů v poli, musí jím šetřit čas a urychlovat a zkvalitňovat přípravu operací a boje i jejich řízení.

Československá lidová armáda je pevnou součástí armád států Varšavské smlouvy a musí být soustavně připravena splnit svou vlasteneckou a internacionální povinnost při obraně Československé socialistické republiky a členských států Varšavské smlouvy. K tomu bude i nadále intenzivně vedena výchova celého velitelského sboru a všech vojáků a na společných cvičeních upevňována bojová družba a součinnost s veliteli a štáby Sovětské armády i ostatních bratrských armád.

Tato cvičení vždy byla pro nás velkou školou a přinášela cenné zkušenosti, které mají převážně trvalou platnost. Bude však třeba usilovat o to, aby se tyto zkušenosti stávaly majetkem všech velitelů a štábů a aby jich plně mohly využívat i naše vojenské školy. K tomu musí především přispět komunisté na štábech svazků a svazů i na správách MNO.

Z úkolů XV. sjezdu naší strany vyplývá, že v příštím období vzrostou na všech úsecích požadavky na kvalitu a efektivnost. V armádě to předpokládá ještě více zracionalizovat velení na vědeckých základech, prohloubit političnost, kritickou náročnost a vysokou odpovědnost velitelů všech stupňů. Současně to vyžaduje udržovat vysokou kázeň, která je jedním z rozhodujících předpokladů vysoké kvality a efektivnosti přípravy vojsk.

Všechny tyto závažné požadavky musí vzít plně za své především příslušníci velitelského sboru naší armády, cílevědomě je ve své činnosti naplňovat a v jejich duchu důsledně vést své podřízené.

Práce s mladými kádry

(Z vystoupení na celoarmádním stranickém aktivu k realizaci závěrů XV. sjezdu KSČ)

Komunisté i bezpartijní příslušníci Západního vojenského okruhu si nesmírně cení uznání, kterého se na XV. sjezdu Komunistické strany Československa dostalo celé Československé lidové armádě.

Současně si s plnou vážností uvědomujeme, že rozhodující podmínkou dosažených úspěchů byla soustavná péče strany, jejího vedení v čele se s. Husákem o zajištění obrany naší socialistické vlasti. Výrazem této péče je i každodenní starost o vytváření optimálních politických, materiálních, technických, kádrových i kulturních podmínek pro život a práci armády.

Na III. konferenci komunistů Západního vojenského okruhu bylo řečeno, že hlavními vnitřními podmínkami dosažených úspěchů byl rozvoj stranické práce a soustavné upevňování vedoucí úlohy strany v okruhu. Na tomto základě se rozvíjela a upevňovala morálně politická jednotka vojsk, došlo k novému rozmachu aktivity a iniciativy lidí v boji za vysokou efektivnost práce.

Bylo také řečeno, že jedním z důležitých článků pozitivního vývoje byl velitelský sbor. Projevilo se jeho třídě politické zakalení, politická aktivita i růst odborných kvalit a odhodlání splnit v praxi leninské principy výstavby a řízení ozbrojených sil socialistického státu.

Péče o růst kvality velitelského sboru, politického aparátu, celého řídicího systé-

mu je i nadále jedním z nejvážnějších, nejnáročnějších úkolů, který v okruhu sledujeme. V souladu se závěry XV. sjezdu stojí na prvním místě péče o soustavné zdokonalování stylu práce velitelů na základě důsledného prosazování politiky strany, celospolečenských zájmů, třídního přístupu, vysoké politické odpovědnosti i vysoké profesionální úrovně.

Trvalou pozornost věnujeme pochopení a správnému uplatňování nedílné velitelské pravomoci na stranických zásadách.

Jde nám o to, aby každý velitel vycházel v každodenní praxi z vědomí, že nositelem nedílné velitelské pravomoci je proto, aby zabezpečil důsledné plnění líní strany v okruhu své působnosti, aby sehrál úlohu řídicího státního a politického funkcionáře.

Aby z tohoto vědomí přirozeně vycházely i metody uplatňování nedílné velitelské pravomoci jako vztahu mezi podřízenými a nadřízenými, které sjednocují stejné třídě politické zájmy, vzájemná úcta a vážnost spojená s kritickou náročností na sebe i druhé.

S plnou vážností si uvědomujeme, že velitel, vybavený nedílnou velitelskou pravomocí a nositel nejvyšší odpovědnosti za život svěřeného útvaru či jednotky, je rozhodujícím činitelem při dosahování výsledků práce v celém okruhu jeho působnosti. Na jeho vztahu k politice strany, ke stranické a mládežnické organizaci, při

praktickém uplatňování linie Komunistické strany Československa závisí s jakou úrovní se budou vytvářet a formovat vojenské kolektivy. Na jeho odborné úrovni a řídicích předpokladech bezprostředně závisí výsledky bojové a politické přípravy a úrovně bojové pohotovosti.

Velitelský sbor Západního vojenského okruhu je v posledním období intenzivně omlazován. To je nesporně jednoznačně pozitivní jev, který vytváří předpoklady úspěšné realizace společenské funkce armády i v dalších letech.

Současné však tyto změny přinášejí nové a vysoké nároky na celý systém řízení i na výchovnou práci uvnitř velitelského sboru. Mnozí noví soudruzi přicházejí s velkým nadšením, s touhou vykonat mnoho dobrého; chybí jim však životní, politické i vojenské zkušenosti a někdy i odborné znalosti. Někteří naopak přicházejí do praxe s pocitů rozčarování, těžce se vyrovnávají s vysokými nároky, které na ně klade služba u útvaru.

Většina mladých má nejvíce problémů při plnění funkce řídicího pracovníka, článku stmelujícího vojenský kolektiv, a úlohy politického vedoucího podřízeným.

Všestrannou pomoc a podporu těmto mladým kádřím pokládáme za jeden z hlavních úkolů nejdůležitější části velitelského sboru, politického aparátu, stranicových i svazáckých organizací ZVO.

Domníváme se, že rozhodujícím faktorem tohoto procesu je především morálně politické sjednocení celého velitelského sboru na principu soudružské spolupráce, vědomí společné odpovědnosti za realizaci vojenské politiky strany. V tom smyslu se snažíme vytvářet takovou atmosféru, která nedovolí vytvářet napjaté vztahy mezi mladšími a staršími, neodůvodněnou netrpělivost, podceňování mladých a byrokratické přístupy k nim. Druhou stránkou této věci je potřeba včas a úspěšně čelit neodůvodněným pocitům mladých soudruhů, že je jim křivděno, když jsou upozorňováni na nedostatky, kritizováni za chyby a někdy i brání po právu k odpovědnosti za hrubé porušování řádů, rozkazů a zákona.

Pro mladé i starší velitele platí slova, která přenesl na XV. sjezdu strany s. Husák:

„Vážnost nezískává vedoucí pracovník jmenováním do funkce, ale především schopnostmi a znalostmi, nekompromisním prosazováním celospolečenských zájmů, svědomitou prací, smyslem pro nové a pokrokové, skromností, pozorným vztahem k lidem, k jejich starostem a potřebám.“

Velká pozornost, kterou věnujeme mladým kádřím, se rozhodně nedá vysvětlovat jako nedocenení starších soudruhů. Všichni, starší i mladší, mají v řídicím systému své místo, musí být hodnoceni podle toho, jak plní svou společenskou funkci. Nemáme v úmyslu přetokně a neodůvodněně zavrhnout práci, zkušenosti ani zásluhy starších velitelů a politických pracovníků, s nimiž jsou spojeny všechny úspěchy, kterých ZVO dosáhl a dosahuje.

Jako dobří hospodáři, kteří se dívají na věci s perspektivou, však si s plnou vážností uvědomujeme, že budoucnost armády je svázána s mladými kádřemi, které budou v dalších letech zcela přirozenou cestou přejímat rozhodující úlohu řízení útvarů svazků i na vyšších štábech.

Proto věnujeme jejich politické i odborné přípravě takovou pozornost. Rozlišujeme přesně dvě stránky tohoto úkolu: na jedné straně je to péče o jejich lidské potřeby, o vytvoření optimálních podmínek pro všestranný rozvoj jejich osobnosti, materiální zabezpečení, kulturní vyžití, rodinný život v souladu s potřebami vojenské služby.

Druhou důležitou stránku věci vidíme ve formování jejich vztahu k armádě a vojenské službě na principu socialistického vlastenectví a proletářského internacionalismu. Pomáháme jim nacházet ve vojenském povolání životní perspektivu, pěstujeme v nich zdravou ctižádost, jistotu a cílevědomost v plnění funkce velitele jako politického a odborného vedoucího podřízených.

Na prvním místě tedy zdůrazňujeme péči o formování a upevňování morálně politických hodnot velitelského sboru socialistické armády.

Současné věnujeme značnou pozornost a poskytujeme mladým důstojníkům odbornou pomoc, zejména v jejich přípravě na výcvik a odborná zaměstnání. Zkušenosti ukazují, že tam mají největší slabiny, a proto je jim třeba účinně pomáhat při vytváření a upevňování vojenského režimu v jednotkách, řízení denního života vojsk, vštěpovat jim správné metody práce při výchově podřízených ke kázi, aktivitě a iniciativě.

Při tom se domníváme, že základním předpokladem vytváření takových vlastností je aktivní konkrétní práce při plnění funkčních povinností a vytváření prostoru pro jejich samostatnou a tvůrčí práci na svěřeném úseku. To je přesně v souladu s požadavkem strany, který vyjádřil ve zprávě na XV. sjezdu s. Husák, i ve svém vystoupení ministr národní obrany armádní generál Martin Džer.

Nedílnou součástí tohoto procesu je samozřejmě každodenní péče o odborný růst mladých velitelů, zkvalitňování jejich připravenosti řídit výcvik a výchovu, pečovat o materiální, technické zabezpečení vojenského výcviku a efektivně využívat moderní učební výcvikovou základnu jak v posádkách, tak i ve VVP. Zastáváme stanovisko, že v tomto směru jsme mnohé vykonali. Většina organizovaných zaměstnání s veliteli na všech stupních velení je dobrým přínosem pro přípravu mladých i starších velitelů pro výkon jejich funkcí. Zkušenosti nám ale ukazují, že jenom tato forma nezabezpečuje všechny stránky a potřebnou úroveň jejich politických a odborných znalostí a připravenosti.

Více pozornosti proto budeme věnovat každodenní individuální práci nadřízených náčelníků s podřízenými. III. konference komunistů ZVO vyjádřila myšlenku výchovy a odborné přípravy velitelů jako soustavnou péči a odpovědnost velitele či politického pracovníka za bezprostřední podřízené funkcionáře.

Individuální řízení a vedení podřízených je nezbytnou složkou systému nedílné velitelské pravomoci, uplatňované na stranickém základě.

Jde v podstatě o pravidelné hodnocení práce podřízených na základě každodenního vyhodnocování, jak byly splněny úkoly, které byly pro ten který den stanoveny, kde jsou příčiny úspěchu či neúspěchu konkrétních zaměstnání či opatření a na místě pomáhat radou i konkrétní činností. Zejména v tomto se chceme opírat i o zkušenosti nejlepších sovětských velitelů a politických pracovníků v řídicí a výchovné práci a využívat dále bohatých kontaktů s příslušníky SSKV i představiteli SVVS.

Vycházíme z myšlenky, vyjádřené na XV. sjezdu, že stále více bude záležet na kvalitě práce řídicích orgánů a institucí, na jejich vzájemně propojeném postupu, vědomí společné odpovědnosti za splnění úkolů, kázni, iniciativě a tvořivosti.

Proto nechceme péči o velitelský sbor redukovat jen na péči o mladé kádry. Usilujeme o účinné využití nejlepších vlast-

ností a předpokladů všech velitelských kádřů, politických pracovníků a jejich soustavné cílevědomé rozvíjení.

Velký důraz klademe na to, aby všichni velitelé pracovali s hlubokým vědomím velké odpovědnosti za vzorné splnění jejich společenského a stranického poslání, za vzorné splnění úkolů bojové přípravy a bojové pohotovosti a využívání jim svěřených prostředků, svěřené moci v zájmu strany a lidu. Vycházíme přitom ze stanoviska, že právo rozkazovat lidem je projevem nejen moci, ale i velké odpovědnosti. Právo vydávat rozkazy může mít jen ten, kdo je sám připraven splnit rozkazy nadřízeného.

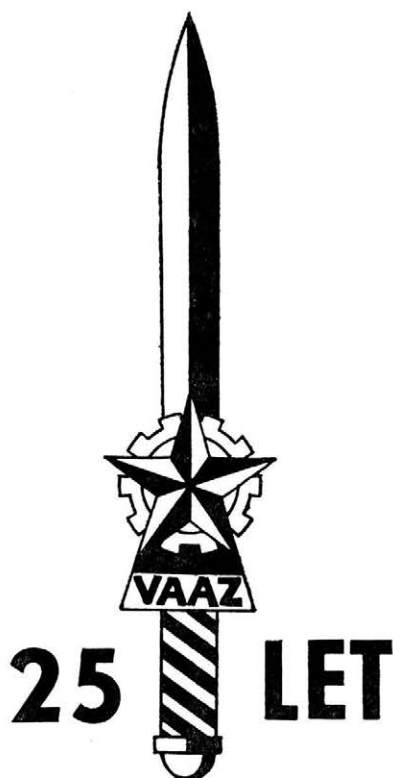
Bez osobního příkladu ztrácí každý velitel či politický pracovník morální právo na autoritu u podřízených.

Významnou úlohu v tomto úsilí budou sehrávat vojenské rady svazků, velitelé a štáby svazků i útvarů. Důležitým požadavkem je, aby i v tomto procesu se uplatnil princip družného úsilí všech složek a článků řídicího systému. Upevňujeme a zdokonalujeme úzkou spolupráci velitelů s politickými orgány. Výrazem toho je i obsah přípravy velitelů a politických pracovníků na letní výcvikové období letošního roku, kde úloze velitelského sboru a jeho přípravě k plnění úkolů LO věnovaly významné místo všechny stupně velení.

Dobrým základem pro rozvoj a zkvalitňování práce na tomto úseku byly i výroční schůze ZO KSC a stranické konference, které přinesly mnoho nových poznatků i podnětů.

Jsme toho názoru, že v Západním vojenském okruhu jsme vytvořili předpoklady k soustavnému růstu kvality velitelského sboru. Mnoho chybí ještě udělat, v mnohém nebude naše práce nikdy u konce z objektivních důvodů — z důvodů soustavného přlivu mladých kádřů a nutného kádrového pohybu.

Velitelský sbor ZVO splní svou politickou i vojenskoodbornou úlohu a bude aktivní a účinnou pákou realizace závěrů XV. sjezdu KSC ve všech útvarech, štábech a zařízeních Západního vojenského okruhu.

VOJENSKÉ AKADEMIE ANTONÍNA ZÁPOTOCKÉHO V BRNĚ

Redakce a redakční rada časopisu VOJENSKÁ MYSL blahopřeji velitelskému a vědeckopedagogickému sboru i posluchačům VA AZ k významnému výročí. Současně děkuji za aktivní spolupráci při tvorbě časopisu a při rozvíjení vojenského teoretického myšlení.

25 let výchovy kádrů pro ČSLA

Únorové vítězství pracujícího lidu pod vedením KSČ otevřelo cestu budování nové, skutečně lidové československé armády. Generální linií její výstavby určil IX. sjezd KSČ, který v souhlase s celkovou zahraničně politickou orientací stanovil vybudovat ČSLA podle vzoru a s plným využitím zkušeností Sovětské armády, naší osvoboditelky a pevné záštity míru a socialismu. K tomu bylo nezbytné vytvořit armádu plně bojeschopnou, oddanou lidu a KSČ, vybavenou moderní vojenskou technikou, schopnou vést bojovou činnost ve složitých podmínkách soudobého boje, prodchnutou idejemi socialistického vlastenectví a proletářského internacionalismu.

Tuto zákonitost výstavby socialistické armády zdůraznily i složité mezinárodně politické souvislosti. Světový imperialismus ve snaze zastavit a zvrátit revoluční vývoj ve světě rozpoutal a stupňoval válku, podnítil ohniska mezinárodního napětí na Dálném východě, která počátkem padesátých let přerostla v Koreji v otevřený válečný konflikt. Západní hranice lidově demokratických zemí ohrožoval agresivní Severoatlantický pakt a úsilí USA o militarizaci Německé spolkové republiky a její začlenění do NATO.

Vybudování Československé lidové armády vyžadovalo vychovat kvalitativně nové velitelské, inženýrsko-technické a politické kádry, schopné bezprostředně realizovat úkoly vojenské politiky KSČ. Proto vedení strany a armády rozhodlo přebudovat celý systém vojenského školství, který by v maximální míře odrážel principy výchovy kádrů na sovětských vojenských školách.

V tomto systému vojenského školství měla od počátku své nezastupitelné místo i Vojenská technická akademie v Brně, která byla jako jedna ze tří vojenských vysokých škol zřízena rozkazem prezidenta republiky Klementa Gottwalda dnem 15. srpna 1951.

Vzhledem k potřebám budování socialismu v naší vlasti v podmínkách zostřešené mezinárodní situace stál od počátku před velením školy, jeho politickým oddělením a všemi veliteli, učiteli i posluchači velmi odpovědný úkol: Co nej-

dříve, s požadavky vysoké kvality, připravit pro naši armádu vysoce kvalifikované inženýrsko-technické kádry a odborníky.

Od počátku své existence pracovala Vojenská akademie v Brně ve velmi příznivých podmínkách. Především to byla trvalá pozornost, kterou jí věnovalo vedení KSČ a velení armády vytvořením příznivé politické situace i stálou péčí o kádrové a materiální zabezpečení.

Velení Vojenské akademie, její politické oddělení i stranická organizace se v rozpracování koncepčních otázek i problémů konkrétně výchovně vzdělávací práce trvale opíralo o základní materiály sjezdů KSČ i plén jejího ústředního výboru a plně je realizovaly v činnosti školy.

Významnou pomocí v celé historii školy byly zkušenosti sovětských vojenských vysokých škol a konkrétní pomoc sovětských odborníků, kteří působili přímo ve Vojenské akademii, zvláště v prvních letech její existence a v posledním období. Jejich cenných zkušeností z organizace a řízení vojenské vysoké školy při stanovení obsahu i realizaci výchovně vzdělávacího procesu jsme plně využívali a využíváme v naší práci. Pracovníci školy se mohli rovněž opírat o řídicí dokumenty a základní učební dokumentaci i učebnice a skripta sovětských vojenských vysokých škol.

Angažovanou prací značné části velitelsko-pedagogického sboru i části posluchačů ve stranických orgánech a organizacích, v územních orgánech, organizacích SSM a Pionýra i v dalších společenských organizacích, a širokým zapojením do společenského, kulturního i hospodářského života si Vojenská akademie vydobyla všeobecného uznání u představitelů kraje, města Brna i občanské veřejnosti. Tato spolupráce se prohloubila zvláště při realizaci závěrů XIV. sjezdu KSČ, a proto můžeme plným právem říci, že se naše škola stala nedílnou součástí života a dění Jihomoravského kraje.

V těchto objektivně příznivých podmínkách Vojenská akademie plnila po celou dobu čestně a s plnou odpovědností základní úkol, který před její příslušníky postavilo velení ČSLA — vychovat pro naši armádu třídně oddané, politicky vyspělé, vojensky a technicky připravené velitele a techniky. Dnes nalézáme ve všech posádkách, ve štábech svazků, armád, na vojenských vysokých školách i vědeckovýzkumných ústavech ČSLA důstojníky a generály, kteří absolvovali Vojenskou akademii v Brně, a kteří všechny své síly věnují výstavbě naší armády a zabezpečení její plné bojeschopnosti. Za tuto práci se dostalo Vojenské akademii vysokých poct a vyznamenání. Především to byl souhlas tehdejšího prezidenta ČSR Antonína Zápotockého, vyjádřený v rozkaze ze dne 8. 2. 1954, s pojmenováním Vojenské technické akademie jeho jménem. Významné ocenění pak se VTA dostalo udělením Řádu republiky na základě rozhodnutí vlády ČSR v roce 1955. Vojenská akademie Antonína Zápotockého, která vznikla sloučením Vojenské akademie KG a VTA v roce 1958, obdržela při příležitosti 20. výročí osvobození Brna v roce 1965 Řád rudé hvězdy za dlouholeté zásluhy o posilování obranyschopnosti ČSLA.

Rovněž mnozí pracovníci školy byli za vynikající výsledky vědeckovýzkumné práce oceněni udělením státních vyznamenání. Laureáty státní ceny Klementa Gottwalda byli např. jmenování genmjr. prof. dr. ing. J. Strnad, DrSc., plk. prof. ing. L. Bezděk, DrSc., plk. doc. ing. D. Růžička, CSc., prof. dr. ing. R. Ryš, DrSc., plk. prof. dr. V. Křupka, nositel Řádu práce.

V období po XIII. sjezdu KSČ prošla naše strana a společnost krizovým vývojem, z něhož prosincové zasedání ÚV KSČ v roce 1970 vyvodilo poučení, která schválil XIV. sjezd strany.

Krise zasáhla i VA AZ, především pravicovým oportunismem, který představoval cílevědomý útok proti všem základním hodnotám a normám socialismu a jeho armádě. Značná část příslušníků školy zklamala a přešla na pravicově oportunistické postoje nebo je nekriticky podporovala. Pochopitelně, že za tyto postoje také nesla odpovědnost.

Většina příslušníků však protistranické postoje odmítla a překonala důsledky činnosti pravicových oportunistů. Tato skutečnost byla významným činitelem pro konsolidaci školy po nástupu nového vedení strany v čele s generálním tajemníkem soudruhem Gustávem Husákem.

Po období konsolidace přijali příslušníci VA AZ se spontánním souhlasem a podporou závěry XIV. sjezdu KSČ, který znovu zdůraznil potřebu zabezpečit spolu s našimi spojenci obranu národní a státní nezávislosti a socialistického společenského zřízení. V této souvislosti sjezd zdůraznil význam ideologické výchovy na našich školách v duchu marxismu-leninismu, socialistické morálky, socialistického vlastenectví a proletářského internacionalismu, potřebu přimknout celý učebně výchovný proces potřebám praxe výstavby a obrany naší společnosti. Pro VA AZ to znamenalo prohloubit třídní a internacionální výchovu svých posluchačů a přimknout veškerý vzdělávací a výchovný proces na škole potřebám vojsk. V té době stál před velitelským a vědeckopedagogickým sborem VA AZ úkol: připravit vysoce kvalifikované důstojnické kádry, bezvýhradně oddané socialistické vlasti a komunistické straně, schopné naplňovat principy a zásady její vnitřní i zahraniční politiky. Důstojníky, kteří v sobě spojují vysokou odbornou teoretickou připravenost s ovládnutím metodologie a teorie marxismu-leninismu, kteří mají všechny nezbytné praktické návyky, schopné organizovat bojovou činnost a velení vojskům a efektivně využívat soudobou vojenskou techniku. Důstojníky, kteří jsou současně schopni stát se vychovateli svých podřízených, jejich odbornými i politickými vedoucími.

Velký důraz při plnění tohoto úkolu položilo velení a politické oddělení VA AZ na spojení teorie a praxe, jednoty výchovy a vzdělání, na uplatnění absolventů školy v praxi u útvarů i na štábech. Velmi mnoho bylo zejména uděláno při zdokonalení materiálně technické základny akademie výstavbou nových kabinetů, polygonů, speciálních učeben a laboratoří, vybavených moderní didaktickou technikou i potřebným materiálem a technikou. Díky stále pozornosti, kterou příslušníci kateder věnují modernizaci obsahu i forem metod výuky, daří se VA AZ držet krok se soudobými požadavky vojenství. V tomto období byly rozhodněji uplatňovány formy praktické přípravy posluchačů — stáže u vojsk, účast na cvičeních a ukázkových zaměstnáních, byl zvýrazněn podíl velitelsko-štabních cvičení a praktických zaměstnání na přípravě posluchačů přímo na VA AZ. Na katedrách byl obsah výuky mnohem intenzivněji doplňován o poznatky z velení vojskům i o zkušenosti ze cvičení naší i bratrských armád. Významnou pomocí při zkvalitňování výchovně vzdělávacího procesu byla výměna zkušeností s pracovníky vojenských akademií bratrských socialistických armád NDR, MLR, PLR, a zejména akademií Sovětské armády. Byly rovněž zdokonaleny formy spolupráce s jednotlivými druhy vojsk při vybavování VA AZ nejmodernější technikou i při ověřování úrovně přípravy absolventů akademie. Hodnocení praktického uplatnění absolventů, jejich převážně pozitivní výsledky, ale i dílčí nedostatky jsou učitelům i velitelům vodítkem pro další zkvalitňování obsahu, forem i metod výchovy, výuky a výcviku

V práci učitelů i velitelů se stala profilující složkou politická a ideová příprava posluchačů, její další zkvalitnění. Při plnění úkolů a cílů jednotného plánu komunistické výchovy došlo k prohloubení ideově výchovného působení všech předmětů a jmenovitě kateder společenských věd. Významné místo ve výuce marxismu-leninismu zaujalo studium klasiků, zvláště leninského odkazu, studium dokumentů KSČ, KSSS a mezinárodního komunistického hnutí, i důsledná kritika nemarxistických revizionistických a buržoazních teorií. Došlo k výraznému prohloubení političnosti práce všech příslušníků školy.

Z hlediska požadavků komplexnosti výuky a výchovy byla věnována velká pozornost prohloubení vojenského režimu a organizovanosti života, plánovitosti i konkrétním otázkám vojenské kázně a prostředí na škole. Podstatně více ti i konkrétním otázkám vojenské kázně a prostředí na škole. Podstatně více bylo vykonáno v diferencované a individuální práci s posluchači.

Díky těmto přístupům dosáhla VA AZ v posledních letech své činnosti při plnění linie XIV. sjezdu KSČ výrazných pozitivních výsledků, zejména ve výchovně vzdělávacím procesu. Došlo k podstatnému zvýšení úrovně vědomostí, zvýšení počtu výtečných a velmi dobrých posluchačů, za současného snížení procenta posluchačů, kteří nezvládli požadavky vysokoškolského studia na akademii. O tom svědčí konkrétní fakta.

Od r. 1972 do r. 1975 byl zlepšen studijní průměr posluchačů z 2,04 na 1,62, počet výtečných a velmi dobrých posluchačů vzrostl z 58,8 % na 81 % a počet nevyhovujících posluchačů se snížil ze 34 % na 2,71 %. Těchto výsledků bylo dosaženo za dodržení vysokých nároků na úroveň vědomostí. Výsledky studia se staly předmětem pozornosti samotných posluchačů, jejich stranických i svazáckých organizací. Proto se postupně daří spojovat výuku stranickopolitické práce s operačně taktickou a takticko-odbornou přípravou, zejména při velitelsko-štabních cvičeních. Dobrých výsledků bylo rovněž dosaženo při formování nezbytných politických a morálně vojenských vlastností posluchačů.

V současné době stojí všichni příslušníci Vojenské akademie Antonína Zápotockého v Brně před závažným úkolem: se ctí, plnou stranickou a vojenskou odpovědností plnit závěry XV. sjezdu KSČ, úkoly velení armády i usnesení stranické konference VA AZ. Vědeckopedagogický a velitelský sbor akademie přijal za své slova, která pronesl na XV. sjezdu KSČ s. Gustáv Husák: „Očekáváme, že učitelé, vychovatelé, mistři odborné výchovy vloží do výchovného působení veškerý svůj um i srdce, budou plnit své poslání s obětavostí a zápalem, jež jsou tak nezbytné pro toto náročné a odpovědné povolání“.

Náročné úkoly velitelských a technických kádrů v dalším období, které budou tvořit páteř velitelského sboru naší armády v příštích desetiletích, rozhodujících o plném prosazení politiky mírového soužití, o snížení a odstranění nebezpečí války z života národů, budou od všech pracovníků školy vyžadovat nejen plné vypětí sil, ale také vysoké pedagogické, vojenskoodborné a politické mistrovství.

Dnes, kdy přistupujeme ke konkrétnímu plnění úkolů a závěrů XV. sjezdu KSČ, kdy se zamýšlíme nad podněty a závěry XXV. sjezdu KSSS, jsme si na VA AZ vědomi, že se ve své práci můžeme plně opírat o dlouholeté zkušenosti, které jsme za dobu trvání akademie získali. Budeme rozvíjet všechno pozitivní z historie práce školy, budeme ale také velmi energicky překonávat nedostatky, které se nám již podařilo zjistit, nebo které se vyskytnou v dalším období.

Splnění úkolů XV. sjezdu naší strany však především vyžaduje, abychom si

kladli reálné, ale ještě náročnější úkoly a cíle než dříve, abychom posuzovali naši práci podle náročnějších kritérií.

Přes pozitivní výsledky, kterých jsme dosáhli v minulých letech, je především nezbytné promyšleně vnášet do obsahu výchovně vzdělávacího procesu nejnovější poznatky teorie, vědy, vědeckotechnického pokroku.

Zároveň vystupuje z hlediska obohacení obsahu výuky na akademii potřeba dalšího zvýraznění potřeb praxe. Přitom chceme daleko důsledněji reagovat na všechny poznatky a zkušenosti z výkonu funkcí našich absolventů. To si vynucuje zkvalitnit výuku stranickopolitické práce, prohloubit výuku vojenské pedagogiky a psychologie jako nezbytného předpokladu úspěšné politickovýchovné práce budoucích velitelů a odborných náčelníků. Vyžaduje to zlepšení výuky metodiky bojové přípravy, získání pevnějších návyků velení v dynamických fázích boje. Bude nezbytné dále zvýšit úroveň ovládnutí a znalosti techniky, stejně jako organizace provozu a oprav. Ukazuje se potřeba ještě cílevědomějšího formování takových vlastností posluchačů jako je samostatnost, tvůrčí myšlení, schopnost organizovat vlastní práci, překonávat těžkosti spojené s výkonem funkcí. Znamená to, že absolventi VA AZ musí ovládnout základy vědy, znát její nejdůležitější výsledky, umět pracovat a myslet tvůrčím způsobem, uplatňovat v praxi nové poznatky a dokonale zvládnout moderní metody řízení.

Současně musíme v našich posluchačích vypěstovat schopnost samostatně obnovovat a rozvíjet své znalost a trvale zvyšovat odbornou a politickou připravenost.

Ve smyslu závěrů XV. sjezdu KSČ nám tedy půjde o zvýšení kvality a efektivnosti naší práce, založené na zkušenostech, tvůrčím úsilí vědeckopedagogického sboru vojenské akademie a na dalším zvýšení úrovně metodiky výuky. Chceme přitom využívat nejnovějších výsledků didaktické techniky.

Zároveň máme na paměti, že východiskem takového tvůrčího, samostatného přístupu k řešení úkolů velitele, inženýra je vysoce uvědomělá kázeň, opřena o plnou podporu politiky strany, o vědomí plné odpovědnosti za internacionální obranu socialismu. Proto budeme dále rozvíjet všestrannou ideově politickou připravenost našich posluchačů, aby byli důstojníky třídně zakalenými s vysokými teoretickými znalostmi marxismu-leninismu.

Komunisté i ostatní příslušníci školy jsou přesvědčeni, že pod vedením stranické organizace VA AZ, za plné podpory linie velení akademie i v dalším období úkoly splníme. Budeme přitom důsledně vycházet z politické linie XV. sjezdu KSČ i závěrů plén ÚV KSČ, odpovědně plnit požadavky velení ČSLA, i nadále plně využívat zkušeností z přípravy a výchovy velitelů a inženýrů Sovětské armády.

Metodické otázky operačně taktické přípravy

Stále rostoucí nároky na kvalifikaci a připravenost velitelského sboru nebývale zvýrazňují potřebu metodologické přípravy důstojníků, neboť každá vědní disciplína, stejně tak jako pedagogický zprostředkovaný učební předmět, obsahuje v sobě vedle světónázorové a naukové složky i složku metodologickou.

Exploatace metodologického bohatství toho kterého předmětu, popřípadě vědního oboru, plní ničím nezastupitelnou funkci kultivace myšlení, jeho procesů a operací. Metodologická problematika je v odborných disciplínách zastoupena jednak v podobě nejobecnější dialekticko-materialistické metodologie, jinými slovy ve formě dialektické logiky, a dále v podobě obecné metodologie, představované formální logikou a s ní spjatými myšlenkovými procesy, abstrahování a zobecnování, analýzou a syntézou, indukci a dedukci aj.

V tomto článku, věnovaném metodologickým otázkám operační taktické přípravy, chceme zaměřit svou pozornost především na dialektickomaterialistickou metodologii.

Ve výuce a v přípravě velitelů a štábů nemůžeme dopustit jakékoli šablonovitě aplikování operačního umění a taktiky. Největším nedostatkem v praktické realizaci teoretických zásad operačního umění a taktiky by byly šablonovitost a pasivnost, nedostatek tvůrčího přístupu, pružnosti, schopnosti se rozhodovat podle dané, konkrétní situace, předvídaného usměrňování činnosti vojsk v operaci a boji.

Musíme mít na zřeteli, že teorie operačního umění a taktiky nemůže dávat hotové, neměnné recepty pro každou konkrétní bojovou situaci, pro všechny případy. Všechny uplatňované teoretické zásady ve způsobech činnosti jsou dobré jen tehdy a potud, pokud odpovídají reálné situaci i zámyslu nepříteli, možnostem vlastních vojsk, charakteristice terénu apod.

V přípravě velitelů, štábů i posluchačů na vojenských školách je jedním z rozhodujících činitelů v jejich konkrétní činnosti dovednost samostatně a tvůrčím způsobem řešit otázky organizace a vedení operace a boje, schopnost projevovat a uplatňovat iniciativu v rámci zámyslu nadřízeného velitele. Ve výchově kadrů jsme si vědomi, že žádná operace a boj nejsou totožné s předcházejícími, i když se jim zdánlivě podobají. Vždy budou mít své zvláštnosti, které vyplývají z konkrétní situace. Proto vojenská věda nemůže dát nějaká, jednou provždy a pro každou situaci stanovená, konkrétní pravidla vedení operace a boje. Praktické zkušenosti ukazují, že snaha vést operaci nebo boj podle nějakých předem připravených „receptů“ vedly vždy k šabloně a konec konců i k porážce. Proto v celém komplexu osvojování si znalostí operačního umění a taktiky půjde především o pochopení jejich zásad především v procesu myšlení.

Nejen marxisticko-leninská filosofie, ale prakticky všechny teoretické disciplíny vycházejí z dialektické povahy materiálního světa.

Objektivní realita — příroda i společnost, se vyvíjí podle jí vlastních, imanentních dialektických pohybových, vývojových zákonitostí, nezávisle na vědomí a vůli lidí, jinými slovy, atributečním prvkem okolního světa je objektivní dialektika.

V průběhu tisíciletého vývoje speciálně vědního, zvláště pak filosofického poznání, i společenské praxe, dospělo lidstvo k poznání, k odhalení a myšlenkovému zachycení objektivních dialektických procesů a zákonitostí přírodní a sociální reality. V důsledku toho se konstituuje tzv. subjektivní dialektika, jakožto duchovní, ideální reflex či odraz objektivní dialektiky ve vědomí člověka, vyjádřený pomocí principů, zákonů a kategorií materialistické dialektiky.

Vznik materialistické dialektiky, který je spjat s jménem Marxovým a Engelsevým, představuje zrod nejuniverzálnější, nejvšestrannější a nejobecnější filosofické teorie vývoje světa a metodologie přístupu, zkoumání, explikace i přetváření světa.

Materialistická dialektika představuje mj. filosofickou metodologii, nejobecnější metodologii myšlení a poznání. Jejím prostřednictvím se teoreticky kultivované, kvalifikované zmocňujeme různých přírodních a sociálních jevů či aspektů objektivní reality.

Má-li totiž lidské poznání dospět k pravdivému, adekvátnímu poznání objektivní reality, musí metodologie poznávacího procesu odpovídat logice vývoje poznávané skutečnosti, jinými slovy subjektivní dialektika — jako metodologický nástroj poznání — musí odpovídat, korespondovat s objektivní dialektikou, která je imanentní objektu poznání. Toto zjištění má ovšem širší platnost a není redukovatelné či použitelné jen na akty procesu poznání.

V plné míře se ukazuje i na proces explikace, objasňování procesů probíhajících v objektivní skutečnosti, stejně tak, jako na proces pedagogického zprostředkování vědeckých poznatků ve výchovně vzdělávacím procesu.

Výchovně vzdělávací proces se sice liší od poznávacího procesu, nicméně oba mají k sobě velmi blízko a dokonce se navzájem podmiňují a prolínají. **Zatímco v procesu poznání jde provádět o odhalování nových pravdivých poznatků, ve vzdělávacím procesu jde především o zprostředkování vědou odhalených, teoreticky vyjádřených poznatků.**

Přitom ovšem jak v procesu poznání, tak ve výchovně vzdělávacím procesu je nutné respektovat, vycházet programově, cílevědomě z dialektickomaterialistické

metodologie, z jejího uplatňování používání subjekty poznání i subjekty vyučování.

Dokonce před výchovně vzdělávacím procesem stojí naléhavý a nezastupitelný požadavek zprostředkovat či vypěstovat u posluchačů ovládnutí dialektickomaterialistické metodologie tak, aby jí byli schopni kvalifikovaně používat při praktickém řešení náročných životních, pracovních i osobních situací.

Bylo by mylné se domnívat, že metodologická problematika a metodologická příprava se týká jen zprostředkování marxisticko-leninské filosofie. Filosoficko-metodologická problematika či dialektickomaterialistická metodologie je obsažena v každé speciálně vědní disciplíně, včetně vojenské teorie.

Vystupuje-li v případě marxisticko-leninské filosofie metodologie explicitně, v nefilosofických disciplínách, ve speciálních vědách je přítomna implicitně.

Tuto skutečnost je třeba mít na zřeteli, stojíme-li před požadavkem vyžít z každého pedagogického zaměstnání operačně taktické přípravy maximum metodologického efektu, vedle efektu naukového aj.

Kromě toho nemůžeme opomenout, že jen cílevědomě, záměrně, programově respektování a využívání metodologického bohatství obsaženého v teorii operačního umění je přístupek, který je přiměřený dialektické povaze ozbrojeného zápasu, jako třídně antagonistické, sociálně konfliktní interakce.

Je velmi obtížné vyčerpát a objasnit v nepřehledné rozsáhlé stati celou šíři metodologické problematiky, která prolíná operačně taktickou přípravou.

Nicméně pokusíme se bez nároku na úplné, vyčerpávající podání zvýraznit alespoň některé základní metodologické přístupy a otázky, které v sobě operačně taktická příprava zahrnuje a které je nutné mít na zřeteli, máme-li přitom dosáhnout nejen osvojení obsahu, ale současně přispívat ke kvalifikaci operačně taktického velitelského sboru.

Na první pohled se může zdát, že jde o triviální věci, každému dostatečně známé, které stojí mimo jakoukoli diskusi. Nicméně právě v těchto, na první pohled elementárních požadavcích, existuje nejvíce prohrěšků vůči nim, máme-li jich pohotově a adekvátně používat.

Jedním z nároků kladených na operačně taktickou přípravu, vedle její složky naukové, je pěstovat kritické, tvůrčí, nedogmatické, operačně taktické myšlení.

K dosažení tohoto cíle může významně v operačně taktické přípravě přispět pochopení, zdůraznění a respektování tako-

vého metodologického principu, jímž je poznatek o nekonečné složitosti a praktické gnoseologické nevyčerpatelnosti jeví objektivní skutečnosti, v našem případě ozbrojeného zápasu.

V operačně taktické přípravě je nutné pěstovat vědomí, že vojenská věda nedisponuje v žádném případě konečnými, absolutně pravdivými, definitivními, vyčerpávajícími, úplnými, věcnými, jednou provždy danými poznatky o podstatě a charakteru ozbrojeného zápasu.

Vojenskoteoretické myšlení se může jen nekonečně přibližovat k absolutnímu poznání tak složitého a proměnlivého sociálního jevu, jímž je ozbrojený zápas. Touto cestou je možné mj. čelit přeměně vojenské teorie v mrtvé dogma, představit, že disponujeme v této oblasti poznatky tzv. poslední instance, na nichž už další rozvoj vojenské teorie a praxe nemůže nic změnit.

Bojem proti dogmatismu v operačně taktickém myšlení v úsilí o pěstování antidogmatického, tvůrčího dialektického myšlení však nesmíme upadnout do druhé krajnosti — do relativismu, který zpochybňuje obvykle pravdivostí hodnotu vojenskou vědou poznávaných a vojenskou praxí verifikovaných operačně taktických poznatků.

Spolu s pěstováním vědomí o neukončenosti vojenskoteoretického poznání nemůžeme ztrácet ze zřetele, že vojenská věda spolu s vojenskou praxí odhalily mnohé zákonitosti, principy, aspekty ozbrojeného boje, a že je nezbytné těchto výsledků poznání kvalifikovaně, uvědoměle, tvůrčím způsobem využívat v praxi.

V operačně taktické přípravě je potřeba vycházet z pojetí ozbrojeného zápasu jako sociálního procesu, v němž dialekticky působí materiální a duchovní faktory či sny; jinými slovy, že jde o vzájemnou interakci věcné a lidské složky v ozbrojeném boji.

Kvalifikovaný, realitě ozbrojeného zápasu odpovídající přístup je takový, který vychází z priority, z určující úlohy objektivních materiálních činitelů a odvozené, sekundární úlohy duchovních ideálních sil v ozbrojeném boji.

Při objasňování a respektování dialektiky materiálního a ideálního v ozbrojeném boji v rámci operačně taktické přípravy nesmí vzniknout dojem či přesvědčení, že sekundárnost, odvozenost ideálních faktorů v ozbrojeném zápase je identická s jejich bezvýznamností, druhořadostí a zanedbatelností vlivu na ozbrojený zápas.

Náležitý zřetel a docenění ideálních, duchovních faktorů v ozbrojeném zápa-

se nám potvrdí pravdivost přirovnání, které použil kdysi Clausewitz: „**Mravní veličiny patří k nejdůležitějším ve válce... fyzické příčiny a účinky se tu jeví skoro jen jako dřevěný jílec, kdežto mravní jsou ušlechtilý kov, skutečná ostře vybroušená zbraň.**“ (Clausewitz, C.: O válce... Praha 1959, s. 184).

V obdobném duchu svého času napsal Lenin: „**Moderní válka vyžaduje vysoce kvalitní lidský materiál stejně nutně, jako moderní techniku. Bez iniciativního uvědomělého vojáka a námořníka není možný úspěch v moderní válce...**“ (Lenin V. I.: Pád Port Arturu Stati o vojenství, Praha 1955, s. 18).

Náležitý zřetel k dialektice materiálních a ideálních faktorů v ozbrojeném zápase, rozlišení jejich absolutní protikladnosti v přesně vymezených vztazích a jejich relativní protikladnosti za jejich hranicemi, patří mezi nejnáročnější otázky k objasňování a pochopení, jímž se operačně taktická příprava nemůže vyhnout.

Dalším metodologickým požadavkem, který je nutné respektovat v operačně taktické přípravě, je hledisko dynamického pohledu na realitu ozbrojeného zápasu, který zahrnuje v sobě permanentní změnu, pohyb a vývoj.

Začlenění tohoto metodologického principu do našich úvah je prevencí před ustrnutím našeho pohledu na ozbrojený zápas a vznik roztržky mezi ním a jeho ideálním reflexem v našem vědomí.

Totéž platí v obměně i pro další metodologická hlediska, jako je např. hledisko časové a prostorové. V operačně taktické přípravě nezbývá, než náležitě uplatnit zřetel k takovému faktu, jímž je odehrávání ozbrojeného zápasu v určitém prostoru a čase, z nichž byly ty či ony teoretické poučky vojenského umění vyvozeny a které nezbývá, než zpětně aplikovat do určitých prostorových a časových dimenzí.

Zprostředkováním tohoto poznání, operačně taktickou přípravou můžeme významně přispět i ke splnění dalšího metodologického principu — konkrétně historického přístupu k ozbrojenému zápasu, jeho charakteru, zákonitostem, specifickosti atp.

Dialektickomaterialistická metodologie, uplatněna v operačně taktické přípravě, vyžaduje i respektování principu všeobecné souvislosti a vzájemné podmíněnosti ozbrojeného zápasu s ostatními sociálními jevy, stejně tak jako všeobecné souvislosti a vzájemné podmíněnosti jednotlivých stránek a prvků struktury ozbrojeného boje.

Závažný metodologický význam v operačně taktické přípravě má zejména orien-

tace v různých, nesterilně závažných, hierarchicky strukturovaných formách souvislosti, existujících objektivně v ozbrojeném zápasu, ať již jde o případy koexistence, kauzálních souvislostí a zákonitých souvislostí a vztahů. Zdaleka však nejde jen o respektování těchto vazeb a souvislostí.

Mnohostranné začlenění ozbrojeného zápasu do objektivní skutečnosti vyžaduje brát v úvahu i řadu dalších vzájemných souvislostí mezi subhumánní, jinými slovy mezi přírodní a sociální složkou ozbrojeného boje; vazby a podmiňování ozbrojeného zápasu ekonomickými, politickými, vědeckotechnickými, ideologickými, právními, morálními aj. sociálními jevy; v souvislosti mezi věcnou a lidskou složkou, objektivní a subjektivní stránkou ozbrojeného zápasu atp.

Jedině tak můžeme dosáhnout pochopení složité determinovanosti, která provází ozbrojený boj. To je jeden z předpokladů cílevědomého a efektivního ovlivňování jeho průběhu subjektivními činiteli.

Operačně taktická příprava je s to zprostředkovat rovněž metodologická hlediska, která souvisí s ozbrojeným bojem, jako specifickým sociálním procesem.

Jde především o metodologická hlediska a přístupy, které respektují vnitřní rozpornost, protikladnost různých stránek ozbrojeného zápasu, její vývoj a řešení; vzájemný vztah evoluční a revoluční stránky; kontinuitu a diskontinuitu; opakovatelnosti a neopakovatelnosti vývojových procesů ozbrojeného boje.

Obdobně to platí i pro kvalifikované používání základních polárních kategorií materialistické dialektiky v operačně taktické přípravě.

Myšlenkové uchopení reality ozbrojeného zápasu a jeho teoretické reflektování ve vojenské vědě není realizovatelné bez takových nástrojů lidského poznání, jakými jsou filosofické kategorie podstaty a jevu, příčiny a důsledek, obsah a forma, zákonitost a nahodilost, nutnost a svoboda, možnost a skutečnost, jedinečné, zvláštní a obecné, historické a logické, abstraktní a konkrétní, část a celek, objektivní a subjektivní, uvědomělé a živelné atp.

Operačně taktická příprava je povolána také k tomu, aby jejím prostřednictvím byly formovány i některé významné metodologicko-poznávací schopnosti velitelského sboru.

Jde mimo jiné o to

- iniciovat poznávací aktivitu posluchačů,

- vést je ke gnoseologickému optimizmu, k pěstování vědomí o suverenitě,

svrchovanosti lidského intelektu při zkoumání reality ozbrojeného zápasu,

- současně upozorňovat na sice relativní, proměnlivé, nicméně dobové podmíněné limity a meze společenského a individuálního poznání,

- pěstovat všestrannost přístupu při poznávání a hodnocení jevů a procesů,

- neztrácet ze zřetele neuzavřenost, neukončenost, relativně pravdivou hodnotu výsledků vojenskoteoretického poznání,

- upozorňovat na úskalí, která vyvěrají z přecenění momentů či stránek absolutní pravdy ve vojenské teorii, vyúsťující v dogmatismus, stejně tak jako na nebezpečí absolutizace relativnosti výsledků poznání vyúsťující v relativismus,

- vštepovat návyk permanentní konfrontace vojenské teorie s realitou, prostřednictvím sociální praxe jako verifikátora pravdivosti hodnoty atp.

U sociálních jevů vyhraněné sociálně politického charakteru a mezi takové bezesporu ozbrojený zápas patří, stojí před operačně taktickou přípravou metodologický požadavek,

- neztrácet ze zřetele a náležitě akcentovat třídí a internacionální aspekt vojenské vědy při jejím pedagogickém zprostředkování operačně taktickou přípravou,

- diferencovat a respektovat různé sociální aspekty ozbrojeného zápasu, jako je např. aspekt politický, ekonomický, ideologický, vojenský, právní, mezinárodně právní, mravní aj., při analýze, zkoumání, rozhodování a hodnocení v ozbrojeném boji,

- rozlišovat primárnost sociálně politických a sekundárnost ostatních — ekonomických, duchovních, vojenských, právních, mravních a jiných přístupů a hledisek, jejich vzájemné podmiňování a zprostředkování.

Závěrem chceme zvýraznit, že tento stručný a zdaleka ne vyčerpávající výčet obecných metodologických požadavků na operačně taktickou přípravu důstojníků poskytuje přibližně obraz o tom, o jak náročnou problematiku jde a před jakými úkoly v tomto směru vědeckopedagogičtí pracovníci v operačně taktické přípravě velitelského sboru stojí.

Cílevědomým sledováním a využíváním metodologického bohatství operačně taktické přípravy můžeme dosáhnout kultivace tvůrčího, samostatného, kritického, nesesimplifikujícího, nedogmatického operačně taktického myšlení velitelského sboru, což je vlastnost či schopnost nanejvýš potřebná a ničím nenahraditelná při přípravě a vedení soudobých operací a boje.

Sepětí se životem vojsk

Maršál Grečko ve své knize „Ozbrojené síly sovětského státu“ (NV, Praha — 1975) píše: „Je nutno jít neustále se životem, s potřebami vojenské vědy a vojenského umění — to je úkol, který stojí jak před vojenskými školami, tak i před důstojnickými kádry, které školy připravují.“

Z této zásady vycházíme jak na naší, tak i na ostatních operačně taktických katedrách zvláště v poslední době a trvale se snažíme konfrontovat obsah a zaměření naší výuky s požadavky každodenní praxe nejen polní přípravy, ale i mírového života vojsk. Vodítkem naší činnosti zůstávají i myšlenky květnového pléna ÚV KSČ z roku 1974, kdy při jeho projednávání na celoarmádním stranickém aktivu dne 21. 6. 1974 náčelník HPS generálporučík Horáček mimo jiné řekl: „V našich školách musíme rychleji překonávat některé zastaralé formy vyučování, kdy posluchačům jsou předkládány mnohdy jen verbální poznatky bez spojení s praxí.“

Jak tedy konkrétně realizujeme tyto požadavky?

V prvé řadě již při plánování nového školního roku **vycházíme důsledně z rozkazu ministra národní obrany** a ve výuce a při inovaci našich fondů akcentujeme ty otázky, na které nás základní dokumenty na příslušný rok upozorňují. Jejich obsah je i obsahem velitelské přípravy vědeckopedagogického kádru našich kateder, objevuje se v tematice diplomových prací, v otázkách při semestrálních a závěrečných zkouškách, ve vědeckých úkolech posluchačů i učitelů, je náplní metodické přípravy a diskusí, abychom dosáhli jak jeho pochopení, tak efektivního prosazování.

Boj celé naší společnosti za vyšší kvalitu a efektivnost je i naším úkolem, cílem práce celé VA AZ. Proto také jednání našich kateder se trvale soustře-

duje na analýzu a kritické posouzení metod výuky a zejména jejího obsahu. Správně určit a odhalit slabá místa v přípravě nových velitelů a příslušníků štábů naší ČSLA napomáhá i opakovaně organizovaný průzkum mezi bývalými absolventy školy a jejich současnými veliteli o připravenosti pro praxi, a to nejen do pole, ale i pro mírový život. Výsledky zhodnocujeme, rozebíráme a hlavně vyvozujeme z nich potřebné závěry ke zkvalitnění obsahu výuky, i když ne vždy odpovídá toto profilu absolventa naší školy. Co řešíme nyní? Hledáme cesty, jak posluchače naučit nejenom přijmout optimální rozhodnutí, ale předat je i podřízeným a zejména naučit je pevnému velení a řízení, rychlým reakcím na případné změny, udržení trvalé součinnosti apod. Stejně však pokládáme za vysoce potřebné, aby posluchači lépe znali a uměli vyžadovat plnění základních řádů, měli jasno v otázkách uvádění útvarů do bojové pohotovosti, uměli rychle a kvalitně zpracovávat taktická cvičení, štábní nácviky, letučky, VŠC a byli schopni je i realizovat u podřízených součástí. Chceme, aby absolvent nebyl překvapen ani obsahem a formami velitelské a metodické přípravy na nižších stupních, znal alespoň základní směrnice (např. velitelů okruhů) k řešení každodenních mírových problémů. Přemýšlíme, jak lépe ho naučit metodice práce v polních podmínkách, při rychlém a včasném přemísťování velitelských stanovišť, stejně jako obsluze pojítek. Jsou samozřejmě ještě další problémy. Vyjmenovali jsme ty základní, jejichž řešení pokládáme za prioritní z hlediska současných a přitom naléhavých požadavků z útvarů a svazků.

Usilujeme proto o **trvalé spojení s vojsky**, které má v současné době řadu podob. Učitelé našich kateder se zúčastňují řady taktických cvičení a metodických zaměstnání, při nichž nestojí jen v úloze pasivního diváka, ale dělí se spolu s bojovými veliteli a funkcionáři o svoje znalosti a zkušenosti, ujednocují si názory na nejvýhodnější způsoby aplikace teoretických zásad do praktické bojové činnosti. Naše katedra má trvalý kontakt s útvary a jednotkami, vyzbrojenými nejnovější technikou, a čas od času odjíždí k nim „styčný“ důstojník, aby se nejenom seznámil s nejnovějšími poznatky a problémy a předal je důstojníkům katedry, ale také je pomohl řešit. Vědecké úkoly, iniciativně usměrněné do této oblasti, dáváme příslušným funkcionářům nejen k posouzení, ale i k plnému využití. Obdobně máme již dlouhou dobu intenzivní styk s jedním svazkem ČSLA a jeho útvary, odkud přebíráme poznatky, které se týkají zvláště plánování bojové a politické přípravy, velitelské a metodické přípravy na nižších stupních i metodiky bojové přípravy. Těmito zkušenostmi oživujeme vystavené materiály na kabinetech i obohacujeme katedrální výukové fondy a jsou nám tak velmi cennou pomocí v přípravě posluchačů.

Vysoce kladně oceňujeme **ukázková zaměstnání**, svědomitě připravovaná útvary ZVO pro naše posluchače i proto, že nacházíme plné pochopení v tom, že jejich obsah je uspořádán podle našich požadavků a navíc obohacen i o ukázky výcvikové základny, bojové techniky, o besedy s funkcionáři útva-

ru a bývalými absolventy. Při zpracování těchto cvičení nabízíme na druhé straně svoji skromnou pomoc.

Plně využíváme možností vysílat naše příslušníky na **dlouhodobou stáž do vojsk**, nejenom s cílem zvýšit připravenost učitelů, ale i jako dobrou příležitost k živému a hlubokému poznání života vojsk a jeho potřeb. Učitelé kateder sledují naše absolventy a poznávají problémy, s kterými se střetávají při výkonu svých funkcí, půjčují pro nás vhodné materiály využitelné ve výuce, jako jsou taktická cvičení, štábní nácviky, VŠC, metodiky práce štábu v různých situacích, použitelné zlepšovací návrhy apod. Po návratu ze stáže jsou povinni podat podrobnou informaci vědeckopedagogickému sboru pracoviště o zajímavostech a problémech vojsk, o způsobu a metodách jejich řešení.

Velkou pomocí je pro nás možnost studovat **zkušenosti bojových svazků a útvarů**. Proto si zapůjčujeme jejich cvičení a zajímá nás zejména způsob aplikace teoretických zásad a pouček do praxe, skladba jednotlivých učebních otázek, časové rozložení cvičení, způsob řízení a další otázky. Ke studiu máme k dispozici i rozborů velkých cvičení a některých svazkových a útvarových cvičení, které jsou bohatým zdrojem našich poučení. Příkladem může být cvičení NEUTRON. Jeho závěry a myšlenky jako první zanalyzoval osobně náčelník VA AZ a ve svém vystoupení při velitelské přípravě s náčelníky kateder ukázal, jak a kterých poznatků využívat ve výuce, jak s nimi dále pracovat na katedrách a s posluchači. Toto cvičení se stalo hlubokým zdrojem poučení pro celý náš vědeckopedagogický sbor a jeho prostřednictvím pro všechny posluchače, zdrojem, ke kterému se neustále vracíme a trvale ho využíváme.

Ovšem ani my nechceme zůstat našim bojovým velitelům a štábům nic „dlužni“. Zapůjčujeme cvičení zpracovaná na akademii a využitelná pro velitelskou přípravu, základní materiály svého lečnického fondu dáváme k posouzení a k využití všem stupňům řízení, s přednáškami na nejvýznamnější temata vystupují vedoucí funkcionáři akademie a kateder. Publikační činnost, zaměřená k objasnění a rozšíření sporných a živých problémů, je velmi rozsáhlá. Těžko můžeme hledat např. číslo Vojenské mysli či Bojové přípravy, ve kterém by nebyly publikovány názory autora, jehož pracovištěm je VA AZ. I v této oblasti chceme jít dále. Je nám totiž velmi líto, že **diplomové a ročníkové práce po svém zpracování a obhájení jsou určeny pouze pro archiv** a nikoli alespoň k částečnému využití u vojsk, že tak spousta mnohdy velmi užitečné práce přichází nazmar. Hlavní překážkou jsou zatím naše příliš dlouhé „dodací lhůty“. Ovšem i delší časové termíny můžeme sladit s konkrétními požadavky na zpracování štábních cvičení, VŠC, popřípadě taktických cvičení s vojsky, která čekají útvary a svazky ve výcvikovém roce.

Velká část pedagogického sboru se zúčastňuje každoročně nejdůležitějších cvičení. Učitelé jsou zařazováni do různorodých funkcí ve štábech všech stupňů. Mají tak možnost v praxi si prověřit a vyzkoušet to, co ve škole učí. Ve

své většině — podle vyjádření funkcionářů štábů — pracují velmi odpovědně, spolehlivě a kvalitně.

Důležitým zdrojem poznání současného života vojsk spolu s problémy, které stojí v popředí řídicí a organizační práce velitelů a štábů, jsou **stáže posluchačů**. Jejich prvotním úkolem na zkušené je „popracovat“ na sebe, a proto ke splnění tohoto úkolu vyčleňujeme nejvíce času z celkové doby stáže. Je nutné jen požádat odpovědné funkcionáře útvarů a svazků, aby pod tlakem operativních úkolů nechťeli od posluchačů plnění takových povinností, které pro rozšíření jejich připravenosti k plnění budoucích povinností nic nepřinášejí. Při získávání zkušeností nejde nám pouze o aktivní účast na cvičení či jiném polním výcviku, ale i absorbování co největšího kvanta osobních poznatků z mírového řízení a plnění úkolů bojové a politické přípravy. U některých jednotlivců, kteří nemají dostatečnou předchozí praxi, stojí tento cíl stáže na prvním místě. Samozřejmě, nerozlučně s tím souvisí i úkol pomoci štábu, u kterého je posluchač na zkušené, podle jeho potřeby — zpracování štábního nácviku, zhotovení různých pomůcek, vedení PŠM nebo velitelské přípravy apod. V neposlední řadě žádáme od posluchačů splnit některé úkoly ve prospěch školy, např. opsání a dovezení vzorových metodik, plánovacích dokumentů, výcvikových pomůcek atd.

Výčtem některých konkrétních opatření organizovaných operačně taktickými katedrami VA AZ chceme názorně ukázat, jak plníme požadavek těsného sepětí teorie a praxe. Velmi nás těší slova uznání bojových velitelů a funkcionářů štábů a obráceně, mrzí každý neúspěch a nedostatek v připravenosti našich absolventů. Obojí je nám však vždy podnětem k ještě většímu úsilí ve výuce, abychom i my s co největší kvalitou a efektivností přispěli ke splnění všech úkolů XV. sjezdu KSČ.

Příprava posluchačů v předmětu velení vojákům a štábní služba

Otázkám rozvoje a zdokonalování řízení věnovaly mimořádnou pozornost XXV. sjezd KSSS i XV. sjezd KSČ. Zdůraznily, že od řídicích pracovníků požadujeme, aby byli směšní a iniciativní, zvyšovali účinnost své práce, čelili projevům byrokratismu a resortismu, aby byli průkopníky všeho pokrokového, usilovali o zavádění nejlepších zkušeností do praxe, dbali o hospodárnost a dodržování státní disciplíny a prosazovali celospolečenské zájmy.

Uvažujeme-li dnes o aplikaci těchto závěrů do praktického života, do naší každodenní práce, potom vidíme, že z těchto hledisek musíme přistupovat k výchově našich posluchačů. Je to jeden z hlavních úkolů naší školy, která je připravuje pro řídicí funkce v ČSLA.

„Velení vojskům založené na pevném teoretickém základě, na hlubokých vojenskotechnických vědomostech je důležitou podmínkou zvyšování pohotovosti vojsk,“ řekl maršál Sovětského svazu A. A. Grečko. Zvyšovat efektivnost velení, to je požadavek dneška; znamená to zvyšovat efektivnost jeho jednotlivých funkcí. Efektivnost velení jako míra hodnoty řídicí a organizační práce velitelů a štábů je dynamicky spojena s růstem požadavků na velení vojskům, se zvyšováním úkolů kladených na jejich všestrannou přípravu. K základním opatřením, která směřují ke

zvyšování úrovně velení vojskům a štábní práce, patří především:

- zvyšování úrovně přípravy orgánů velení v otázkách velení vojskům spolu s upevňováním jejich politickomorálních a bojových kvalit,

- zdokonalování organizační struktury systému velení,

- zlepšování pracovních metod orgánů velení, především však řídicí a organizační práce,

- využívání prostředků mechanizace a automatizace,

- aplikace matematických metod v procesu velení a štábní práce,

- zavádění formalizované bojové dokumentace do štábní práce a postupné její strojové zpracování.

Z těchto hledisek plní svůj úkol katedra mechanizace velení a štábní služby VA AZ při přípravě a formování budoucího velitele — příslušníka štábu. Po odstranění deformací z krizového období let 1967 až 68 jsme uvedli na správnou míru požadavky teorie a praxe, což se výrazně projevilo především v přípravě posluchačů vševojskového velitelsko-štábního oboru. Jsme si plně vědomi toho, že vědeckotechnická revoluce i v této oblasti zákonitě zvyšuje požadavky i na kvalitu výchovy posluchačů co do metod a forem velení a štábní práce.

Na základě obecných cílů výchovy důstojníků ČSLA, v souladu s profilem absolventů jednotlivých specializací jsme stanovili dílčí učební výchovné cíle předmětu velení vojskům a štábní služby.

Především učíme posluchače znát:

- podstatu a obsah velení,
- požadavky na velení a principy, které je třeba respektovat,
- strukturu a organizační složení orgánů velení na jednotlivých stupních,
- úlohu, styl a metody práce velitele a vševojskového štábu při přípravě i v průběhu vedení boje v různých druhích bojové činnosti,
- složení, sestavu a zásady rozmisťování a přemisťování míst velení, včetně jejich ochrany a obrany,
- velení vojskům, založené na vědecké organizaci řídicí práce,
- podstatu moderních metod velení a způsoby jejich využití v praxi.

Určíme posluchače dovednosti:

- umět organizovat práci štábu při přípravě a v průběhu bojové činnosti,
- zpracovávat samostatně, rychle a kvalitně bojové dokumenty,
- organizovat využití výpočetní techniky, výpočetního střediska, včas a kvalitně připravovat potřebné kalkulace a propočty pro rozhodování velitele,
- spolupracovat se stranickopolitickými orgány v přípravě a v průběhu vedení boje,
- dělat opatření k racionalizaci práce velitele a štábu.

Seznamujeme posluchače s perspektivou rozvoje velení a metodami práce velitele a štábu v míru.

Realizace těchto učebních cílů je závislá na připravenosti vědecko-pedagogického sboru, na přípravě učebních fondů, vybudování učebně výcvikové základny, která je v současné době na dobré úrovni.

Uplynulá léta a získané zkušenosti potvrdily nutnost zařazení této problematiky do výuky. Získali jsme řadu cenných zkušeností, které budeme dále rozvíjet. V nastávajícím období chceme zdokonalit přípravu posluchačů na praktické velení v konkrétních funkcích. K tomu budujeme na katedře po vzoru sovětských vojenských vysokých škol učebně výcvikovou základnu, speciální učebny velení, vzorově velitelská stanoviště apod. Chceme dosáhnout toho, aby posluchač mimo skupinových cvičení prošel celou řadou štáb-

ních nácviků s využitím technických pomůcek, prostředků malé a střední výpočetní techniky tak, aby bylo možné jako vyvrcholení jeho přípravy zařadit na vysoké úrovni vicestupňové velitelsko-štábní cvičení v terénu.

Vytváříme všechny podmínky k tomu, abychom v součinnosti s katedrou jazyků učili posluchače předávat informace, přijímat a vydávat rozhodnutí i v ruském jazyce, včetně zpracování bojových a operačních dokumentů.

Na základě závěrů XV. sjezdu KSČ bude nutné v daleko větším měřítku řešit otázky vědecké organizace řídicí práce. Teoretické závěry musí najít postupně odezvu v praktické činnosti velitelů a náčelníků u vojsk. Musí vytvářet podmínky pro uplatňování leninského stylu práce ve všech oblastech řídicí činnosti velitelů nebo náčelníků na kterémkoli stupni velení. Budeme přitom úzce spolupracovat s katedrou společenských věd, opírat se o znalosti marxisticko-leninské filozofie, vojenské pedagogiky, psychologie a jiných vědních oborů. Půjdeme cestou intenzifikace obsahu výuky, to znamená přehodnocení současněho obsahu a metod výuky, v širším měřítku zavádět problemovou výuku.

Velení vojskům a práce štábů je složitý a mnohostranný proces. Nemůže představovat jenom sumu administrativních opatření. Řešení těchto problémů, stejně jako ve všech výspěchých armádách musí vycházet z komplexní a dialektické realizace takových opatření, jako je rozvoj technických prostředků velení, zkvalitňovat organizační strukturu orgánů a míst velení, prohlubovat znalosti, upevňovat návyky a zlepšovat metody práce velitelů a příslušníků štábů ve velení vojskům.

Úspěšné plnění těchto praktických opatření závisí na jejich všestranném teoretickém vypracování a také na úrovni přípravy velitelských kádřů ve velení vojskům.

Další rozvíjení a zdokonalování teorie a praxe velení vojskům, racionalizace práce štábů vede ke zvyšování bojové pohotovosti ozbrojených sil a je prakticky uskutečňováním usnesení XXV. sjezdu KSČ a XV. sjezdu KSČ. Tento náročný úkol chtějí vědecko-pedagogičtí pracovníci naší katedry splnit co nejlépe. Za rozhodující kritérium hodnocení výsledků naší práce považujeme připravenost našich absolventů k plnění funkčních povinností v praxi a výsledky, kterých budou dosahovat v oblasti velení a štábní práce.

Skloubení výuky taktiky a operačního umění se stranickopolitickou prací

Kvalita práce každého učitele VA AZ má svůj odraz v připravenosti absolventů akademie pro praxi, v tom, zda budou k vojskům odcházet velitelé, náčelníci, vojenskotechničtí odborníci, kteří budou splňovat požadavky strany a budou je umět uplatňovat v praxi. **Jeden z významných požadavků a úkolů, které strana stanovila, byl a je výchova velitelů a náčelníků, kteří budou schopni spolu s vojenskoodbornými úkoly plnit i své politickovýchovné poslání — být politickými vedoucími svých podřízených.** „Každý, kdo řídí práci většího či menšího kolektivu lidí, musí mít pocit odpovědnosti za jejich uvědomění a postoje k socialismu.“ (Plenární zasedání ÚV KSČ ve dnech 26.—27. října 1972).

Také KSSS klade na tuto stránku činnosti řídicích kádrů velký důraz. O tom svědčí myšlenky XXIV. sjezdu KSSS: „V činnosti vedoucí kádrů zaujímá velmi důležité místo organizace a výchova lidí. I když má vedoucí pracovník veškerá práva, vyplývající z jeho individuální odpovědnosti, přesto nemůže spoléhat pouze na sílu příkazu. Není náhoda, že naše strana neustále zdůrazňuje nutnost organicky spojoval hospodářskou a výchovnou činnost. Vyžaduje, aby vedoucí pracovníci neustále mysleli na výchovné následky svých ekonomických a administrativních rozhodnutí.“ (XXIV. sjezd KSSS, Svoboda, Praha 1971, str. 583).

XIV. sjezd KSČ orientoval pozornost celého našeho školství k tomu, aby obsah

i metody výuky byly zaměřeny pro přípravu absolventů či žáků do praxe. „Naše škola musí být školou socialistickou, oporou socialistického zřízení; její práce musí vycházet z principu jednoty výchovy a výuky a spojení školy se životem.“ (XIV. sjezd KSČ, Svoboda, Praha 1971, str. 583).

Tyto úkoly se v plné míře dotýkaly nejen VA AZ jako celku, ale i obsahu a metod výuky všech předmětů, včetně výuky stranickopolitické práce. Bylo nezbytné principiálně přistoupit k analýze obsahu a metod výuky stranickopolitické práce, protože VA AZ byla a je nejvyšší vojenskou školou, která vychovává posluchače pro zodpovědné řídicí funkce v naší armádě. Jestliže ÚV KSČ při rozboru situace v ČSLA v krizovém období let 1968—69 hodnotil, že politický rozklad v armádě byl provázen všestranným uvolněním kázně a **narušením principu nedílné velitelské pravomoci v míře nemyslitelné v socialistické zemi**, potom zcela objektivně vznikaly otázky, jakým směrem byl zaměřen obsah celého výchovně vzdělávacího procesu, jak formoval vlastnosti a dovednosti posluchačů být skutečnými politickými vedoucími podřízených, jak je připravoval pro realizaci tohoto leninského principu výstavby socialistické armády. Přirozeně, že vedle všech disciplín a oblastí, se tyto otázky dotýkaly i výuky stranickopolitické práce, kde došlo k zásadním změnám v obsahu učebního programu předmětu a k dalším opatřením, mezi nimi i k úzké spolupráci operačně taktických kateder a

katedry stranickopolitické práce, vojenské pedagogiky a psychologie VA AZ při řešení problematiky politické práce v bojové činnosti, řízení a plnění úkolů stranickopolitické práce na velitelsko-štabních cvičeních s posluchači VA AZ.

Vycházeli jsme ze závěrů marxismu-leninismu o závislosti průběhu a výsledků bojové činnosti na řadě faktorů, z nichž morální faktor hraje a bude hrát prvořadou úlohu: „V každé válce je nakonec vítězství podmíněno morálním stavem mas, které na bojišti prolévají svou krev.“ (V. I. Lenin, Spisy, sv. 31, Praha 1955, str. 131–132). Tato Leninova slova plně nejen potvrdily zkušenosti Sovětské armády ve Velké vlastenecké válce, ale v soudobých podmínkách bojové činnosti jsou stále vysoce aktuální. Zdůrazňuje-li obecně socialistických vojenská věda, že v nynějších podmínkách vedení boje úloha morálního faktoru vzrůstá, potom z toho vyplývá, že **upevňování morálního ducha vojsk je jednou ze základních funkcí a úkolem všech orgánů velení.** To zvýrazňují i řady a předpisy. Např. Vševojsk-1-1 čl. 46 vymezuje pojem „velení vojskům“ takto: „Velení vojskům zahrnuje: udržování vysokého morálního a politického stavu vojsk a jejich stálou bojovou pohotovost k tomu, aby posluchači pochopili hloubku a závažnost myšlenek marxisticko-leninského učení o morálním činiteli, učili se je uplatňovat v rozhodovacím procesu při řízení bojové činnosti a odnesli si do praxe základní dovednosti a návyky v přijímání opatření k formulování a upevňování politickomorálních kvalit vojsk.

Morální duch není vrozenou vlastností člověka a tím spíše u něho nemůže vzniknout automaticky, živelně. Na jeho formování bude působit celá řada různých činitelů. **Důležitým prostředkem formování a upevňování vysokého politickomorálního stavu je stranickopolitická práce.** Úloha velitele v ní vyplývá z principu nedílné velitelské pravomoci na stranických základech. To se promítá v jeho plné odpovědnosti za morální, politický stav a kázeň, politickou práci, jak stanoví řady a předpisy. Tak jako v mírovém období při řízení bojové a politické přípravy, stejně i při řízení bojové činnosti je **objektivním, zásadním požadavkem na velitele — uplatňovat dialektickou jednotu ideologické a organizační práce, jednotu političnosti a odbornosti.**

Nemůžeme organizovat lidi bez jejich přesvědčování a zároveň každé přesvědčování, má-li přinést plodné výsledky, musí současně lidi organizovat. To zdůrazňuje již V. I. Lenin slovy: „Oddělovat organizační otázky od politiky nelze.“

(V. I. Lenin, Spisy, sv. 45, str. 123). Tato myšlenka prolíná požadavky řádů a předpisů, odráží se v aktuálních úkolech plén ÚV KSČ, stranických aktivit atd. V naší armádě neztratily na aktuálnosti slova náčelníka HPS ČSLA, která pronesl na celarmádním aktivu v roce 1973: „Nesmíme zapominat, že v armádě byla v minulosti zakořeněná nezdravá praxe, kdy velitelé se starali o výcvik a v politickém aparátu jedni o organizační práci a druhí o výchovu. Zde je na místě zdůraznit leninskou zásadu, že bezideová organizovanost je nesmysl. Bylo by proto vážnou politickou chybou, nevidět nebezpečí těchto recidiv.“

Také předpis Oper-1-1, v článku 22 stanoví, že velitelé a štáby řídí **všestranné zabezpečení bojové činnosti** a musí se starat o zachování vysokého politického a morálního stavu vojáků.

Ve výchovně vzdělávacím procesu posluchačů VA AZ usilujeme o pochopení a realizaci těchto východisek a závěrů v tom, aby každý z nich jako velitel

— v rozhodovacím procesu a při řízení bojové činnosti bral v úvahu závěry z hodnocení politickomorálního stavu nepřítelů i vlastních vojsk,

— usměrňoval zaměření politické práce v přípravě a v průběhu bojové činnosti formou nařízení (pokynů) velitele pro politické zabezpečení jednotlivých období, nebo jednotlivých bojových úkolů,

— osobně se podílel na politické práci ve štábu, aktivně formoval a upevňoval vysoký politickomorální stav,

— schvaloval plán stranickopolitické práce,

— učil se řešit nebo v případě potřeby i svými opatřeními, nařízeními apod. napomáhal k rozvíjení stranickopolitické práce.

Jak ukázaly zkušenosti Sovětské armády ve Velké vlastenecké válce, mnohé otázky politické práce není možné zabezpečit bez družného úsilí velitelů a politických orgánů. Např. ve Velké vlastenecké válce po každé operaci bylo nutné, vzhledem ke ztrátám, obnovit funkcionářský aktiv stranických a komsomolských organizací z 30–50 %. S přihlédnutím k podmínkám a způsobům vedení soudobého boje můžeme předpokládat i složitější situace, které bez značného aktivního úsilí velitelů a politických orgánů budeme jen velmi těžko řešit.

Stejně tak i zkušenosti z plnění úkolů speciální propagandy potvrzují tento závěr. Tak např. v bojích u Stalingradu v době od 23.–30. listopadu 1943 bylo do prostoru rozmístění fašistických vojsk rozšířeno přes 3 milióny letáků. Celkový ná-

klad letáků v době Velké vlastenecké války dosáhl asi 2,5 miliardy kusů. Plnění úkolů speciální propagandy je spojeno i s otázkou rozšiřování letáků dělostřelctvem, letectvem atd. Z toho vyplývá, že bez docenění a zabezpečení akcí speciální propagandy velitel a štáb nemůžeme dosáhnout toho, aby i speciální propaganda účinně přispěla ke splnění bojových úkolů.

Zvláštní pozornosti v řízení bojové činnosti, jakož i v organizaci a plnění úkolů stranickopolitické práce v podmínkách soudobého vedení boje zasluhuje skutečnost trvalého nebezpečí nenadálého použití nepřátelských jaderných zbraní. Je obtížné předem přesně odhadnout následky jejich použití a situaci, která přitom může nastat. Je však zřejmé, že bude nezbytné již v přípravě a v celém průběhu bojové činnosti přijímat opatření k tomu, aby nedošlo k morálním otřesům se všemi z toho plynoucími důsledky. Vždyť problém strachu, jeho překonání a zabránění panice hrál v každé válce významnou úlohu. V soudobé válce se množí i závažnost příčin výskytu těchto jevů zvyšuje. Strach před hrozcivým nebezpečím je jev vlastní každému člověku. Jde však o to, aby strach nevyústil ve zbabělost a paniku, aby voják byl schopen pocít strachu překonat silou vůle. Proto tyto otázky nemůžeme podceňovat ani dnes a také je nemůžeme odmítat jako jev choulostivý a nedůstojný vojáků.

Všechny tyto skutečnosti jen zvýrazňují **objektivní nezbytnost uplatňování principu jednoty politické a odborné stránky v řízení a organizátorské činnosti velitelského sboru naší armády.** Snažíme se, abychom tento velmi důležitý rys formovali a rozvíjeli u našich posluchačů, abychom je v tomto směru připravili pro praxi, dali jim takové základní vědomosti a dovednosti, které mohou v praxi u vojsk dále rozvíjet, prohlubovat a zkvalitňovat.

Kromě konkrétní stranickopolitické práce s účastníky velitelsko-štabních cvičení, kromě toho, že posluchači ve funkci zástupce velitele pro politické věci dělají rozbor politickomorálního stavu a předkládají veliteli závěry, návrhy a doporučení pro jeho rozhodnutí, usilujeme i o to, aby posluchači VA AZ skutečně důsledně plnili ustanovení článku 22 Oper-1-1 a ří-

dili všestranné zabezpečení bojové činnosti, což se dotýká i **politického zabezpečení.** Přitom zvlášť zdrazňuji, že **úloha velitele v usměrňování politické práce na podstatné, rozhodující a nejsložitější bojové úkoly, situace, problémy,** v usměrňování úsilí na jednotky, které plní hlavní nebo nejsložitější úkoly atd., **je nezastupitelná.** Velitel má největší přehled o celkové situaci, o úkolech a způsobech jejich plnění, a proto **by se nikdy neměl vzdávat možnosti usměrňovat politickou práci na to nejdůležitější,** co rozhodne o výsledku boje.

Proto tedy vedeme posluchače, aby ve funkcích velitelů vydávali pokyny pro politické zabezpečení bojových úkolů.

Nářízení velitele pluku k politickému zabezpečení organizace boje může obsahovat:

Ukládám zaměřit politickou práci na tyto úkoly:

- seznámit příslušníky pluku s mezinárodní a vojenskopolitickou situací, s prohlášením vojenské rady frontu (armády) ...;

- objasnit vojákům konkrétní úkoly, které budou plnit; přitom hlavní pozornost věnovat ... (podle konkrétní situace);

- zvláštní pozornost věnovat upevnění kázně, organizovanosti a utajení všech přijatých opatření k organizaci boje (konkrétně podle úkolů);

- včas a pravidelně mě informovat o politickomorálním stavu, žádostech, stížnostech a návrzích vojáků a o těch, kteří se vyznamenali při plnění úkolů;

- operativně popularizovat příslušníky pluku, kteří se v průběhu boje vyznamenali.

Při hodnocení výsledků můžeme říci, že již samotná pozornost otázkám politického zabezpečení bojové činnosti je pokrokem ve srovnání s dřívější praxí, kdy tyto otázky byly úplně podceňovány a zanedbávány jak u vojsk, tak i na VA AZ. Dcnniváme se, že by se to mělo pozitivně promítnout i do každodenní řídicí a organizátorské práce našich absolventů u vojsk. Absolventi získávají solidní základy i pro tuto oblast jejich práce, **kte-rou je však možné a nutné za pomoci nadřízených velitelů, náčelníků a politických pracovníků dále upevňovat a zkvalitňovat.**

Princip jednoty teorie a praxe v přípravě posluchačů

(Některé poznatky z výzkumu připravenosti absolventů VA AZ)

Využívání vědeckých poznatků při výstavbě armády je nejspřávnější cestou k upevňování a zdokonalování obranyschopnosti země. Proto stále výrazněji nabývá na významu vědecký přístup k řešení všech problémů vojenství a všech praktických úkolů výstavby armády. Poměr mezi vědou a vojenskou praxí se od základu změnil. Věda se nejen přeměnila ve výrobní sílu, ale zároveň se stala jedním z rozhodujících faktorů vítězství ve válce.

V současné době všechny socialistické země intenzivně zkoumají naznačené vazby s cílem optimalizovat úkoly vojenských vysokých škol při dalším rozvoji armád. Cílem je vytvořit těsnější vztahy mezi vzděláním důstojníků a jeho plným využitím při řešení konkrétních úkolů a funkcí. Dalším cílem je zkrátit cesty mezi vědeckým výzkumem a praktickým využitím jeho poznatků a výsledků v armádě. Jde o to lépe poznat všechny závislosti mezi různými aspekty práce vojenských vysokých škol a mezi procesy, které probíhají v armádě tak, aby je bylo možné utvářet požadovaným způsobem. Kvalitně a efektivně zaměřovat a organizovat přípravu kádru, racionálně je začleňovat na odpovídající funkce, zvyšovat efektivnost vědecké práce na vojenských vysokých školách.

XXV. sjezd KSSS a XV. sjezd KSČ tuto orientaci plně zdůrazňují jako jednu z rozhodujících podmínek zabezpečování obranyschopnosti socialistického společenství a bojové připravenosti jeho armád.

Mimořádného významu nabývá zejména zvládnutí řízení společenských procesů v armádě a velení vojskům. K tomu jsou nezbytné kvalifikované kádry důstojníků, na jejichž přípravě, zejména pro vyšší funkce v ČSLA, se rozhodující měrou podílí již plně čtvrt století i Vojenská akademie Antonína Zápotockého.

Přínos absolventů naší akademie pro rozvoj armády spočívá především v důsledném plnění funkčních povinností na vědeckém základě, v nových technických, výcvikových a organizačních řešeních při zkvalitňování procesů výchovy a bojové přípravy apod. Absolventi však nemohou tyto úkoly plnit v plné míře bezprostředně po ukončení studia; k tomu musí projít určitou dobou „dozrávání“ v praxi. Jde přitom o to, aby tento proces nebyl současně obdobím rezignace tvůrčí iniciativy a vlastního podílu na zavádění nových přístupů a řešení.

Dalším přínosem našich absolventů jsou jejich vědomosti a znalosti organizace a organizačního zdokonalení, to znamená potenciální možnosti řešení tako-

vých zdokonalení na novém pracovišti. Absolvent musí prokázat nejen způsobilost k plnění svých funkčních povinností a uložených úkolů, ale přitom také potenciální dovednosti v rozvíjení a ve využívání socialistické aktivity a iniciativy.

Činnost absolventů v praxi má svůj velký význam i pro samotnou VA AZ. Praxe je totiž rozhodujícím kritériem při posuzování toho, jak akademie plní své společenské funkce, jak a na jaké úrovni připravuje své absolventy.

Úroveň a kvalita výsledků práce akademie se projevuje v podstatě ve dvou základních směrech — v jejich absolventech a ve výsledcích vědecké práce pro potřeby armády (ve zpracovávání a vydávání vědeckých prací a v jejich konkrétním přínosu k rozvoji samotné vojenské vědy a praxe).

Kvantitativním ukazatelem je především počet absolventů, který akademie připravila pro armádu. Z hlediska systematického a cílevědomého budování i doplňování důstojnického sboru je to základní ukazatel. Neméně důležitá je i úroveň dosaženého prospěchu. Zájem připravit budoucí důstojníky na co nejvyšší úrovni dostává svůj výraz i v úsilí, aby většina z nich ukončila studium pokud možno s nejvyšší úrovní prospěchu.

Pro akademii však nejsou nejdůležitější pro ověření její práce jen výsledky semestrálních i státních zkoušek a diplomových prací. Hlavním kvalitativním ukazatelem práce je prověření absolventů v samotné armádní praxi. Klíčovým hlediskem je především skutečnost, kolik absolventů se stane v praxi kvalitními důstojníky, výstředními odborníky v oboru, ve kterém vykonávají své povolání.

Absolvování vyššího stupně vzdělání vede nesporně k dosahování lepších výsledků i v praktické činnosti důstojníků. To však neznamená, že existuje obdobný přímý vztah mezi studijními výsledky a úspěchy v praxi. Dobré studijní výsledky nejsou vždy zárukou úspěchu v praktickém výkonu funkce.

V praxi jsou totiž objektivně využívána jiná kritéria k hodnocení práce důstojníka, než je tomu u posluchačů v akademii. V praxi se hodnotí nejen vědomosti a různé dovednosti, ale zejména pak schopnosti uplatnit získané vědomosti a návyky v praktické práci vojsk. Proto ne všichni nejlepší a úspěšní posluchači dosahují po absolvování stejně vysokých úspěchů ve svých funkcích. Naopak značné procento prospěchově průměrných posluchačů dosahuje později v praktickém životě významných úspěchů, a to převážně v důsledku svého vztahu k vojenské službě,

díky organizačním schopnostem, charakterovým vlastnostem, schopnosti překonávat složitosti vojenské služby apod.

Z toho vyplývá důležitý problém sladění práce akademie s požadavky praxe armády. V podstatě jde o cílevědomě a důsledně plnění zásadního požadavku strany v oblasti vojenské školské politiky — principu jednoty teorie a praxe, spojení akademie se životem naší socialistické společnosti a ČSLA.

Proto velení, politické oddělení i katedry akademie věnovaly zejména v několika posledních letech velkou pozornost tomu, jak si vedou naši absolventi ve své práci u vojsk. Zkoumání výsledků práce absolventů je nanejvýš nutné ke zdokonalování učebních plánů a programů, obsahu přednášené látky, metod a forem výuky a vůbec pro celý výchovně vzdělávací proces.

Při realizaci vojenské politiky XIV. sjezdu KSČ přijaly velení akademie, její katedry i fakulty řadu opatření k tomu, abychom měli neustálý a stále se prohlubující obraz o uplatnění našich absolventů v praxi vojsk, abychom získali konkrétní poznatky o tom, které stránky jejich připravenosti jsou kladné, kde mají ještě slabiny apod.

K tomu se využívá kontaktů s náčelníky správ druhů vojsk, poznatků z rozboru na úrovni MNO, osobních styků s funkcionáři z vojsk, získaných poznatků učitelů VA AZ na dlouhodobých stážích apod.

Zkušenosti ukazují, že všech těchto poznatků může být využito ke zvyšování kvality a efektivnosti celkové přípravy našich posluchačů teprve tehdy, bude-li mít poznání potřeb praxe skutečně charakter vědeckého poznání, a to v určitém systému, v jehož rámci bude VA AZ cíle vědomě zkoumat výsledky své práce na základě uplatnění a výsledků práce svých absolventů u vojsk.

K vytváření tohoto systému přikročilo velení VA AZ uskutečněním výzkumu mínění vybraného vzorku absolventů VA AZ pěti studijních oborů (VŠ vševojsk, RVD, OE-VT, VI-TA a VI-VST) a jejich představených na úrovni připravenosti absolventů VA AZ pro výkon funkcí u vojsk.

Cílem výzkumu bylo získat:

— přehled o vývoji absolventů VA AZ ve funkcích a dosavadním hodnocení jejich práce,

— fakta o mínění absolventů a jejich představených k úrovni jejich připravenosti pro výkon funkcí u vojsk,

— náměty absolventů a jejich představených na zkvalitnění a modernizaci výchovně vzdělávacího procesu VA AZ

z hlediska současných i perspektivních požadavků praxe vojsk.

Obsahově, metodické a organizační pojetí a celá příprava výzkumu vycházely z těchto základních pracovních hypotéz:

— VA AZ připravuje své absolventy na takové úrovni, aby byli schopni bezprostředně po absolvování zastávat svěřené funkce,

— po určité době praxe (1–2 roky) ve výkonu těchto funkcí jsou schopni je zastávat úspěšně a mají předpoklady pro další funkční růst,

— absolventi vykonávají své funkce v oboru, pro který byli školeni,

— absolventi připravováni na stupeň útvar—svazek potřebují při přechodu na stupeň svaz—okruh prohloubit či doplnit své vzdělání,

Tyto hypotézy byly pak konkretizovány pro jednotlivé studijní obory.

Vytyčené problémy v cílech výzkumu byly podrobně rozpracovány v dotaznících pro absolventy i jejich představené, které byly použity jako základní výzkumná technika. Jako doplňující technika byl použit rozhovor s vybranou skupinou respondentů a poznatky učitelů VA AZ, kteří v té době byli na dlouhodobé stáži u vojsk.

Respondenti z řad absolventů jsou zařazeni převážně ve vedoucích funkcích na stupni útvar—svazek, přičemž více jak 30 % (včetně ze „starších“ absolventských ročníků) je zařazeno v současné době již ve funkcích na vyšších stupních.

U vzorku představených byl splněn požadavek, aby většina z nich byla zařazena na funkcích nejméně o jeden stupeň vyšších, nežli absolventi.

Jak můžeme shrnout nejdůležitější poznatky, získané výzkumem vzhledem k výchozím pracovním hypotézám?

První hypotéza předpokládala, že VA AZ připravuje své absolventy na takové úrovni, aby byli schopni bezprostředně po ukončení akademie zastávat svěřené funkce.

Z odpovědí absolventů i představených můžeme vyvodit tyto hlavní poznatky:

a) společenskovední příprava absolventů, zejména úroveň výuky marxistické filosofie, politické ekonomie, vědeckého komunismu, dějin KSČ a MKDH, je vsměs hodnocena velmi pozitivně. Přesto vzniká objektivní požadavek, aby výuka těchto předmětů byla výraznější a konkrétnější spojitelná s aktuálními otázkami politiky strany a ideově výchovné a politické práce v ČSLA, dále požadavek zkvalitnit výuku předmětů stranickopolitické práce ve vztahu k potřebám ČSLA a prohloubit výuku [popřípadě i zvětšit rozsah] předmě-

tu vojenská pedagogika a psychologie, jako důležitého předpokladu k účinnější řídicí, organizační a výchovné práci našich absolventů s podřízenými.

b) základní teoretická a všeobecně technická příprava je co do obsahu i rozsahu hodnocena rovněž velmi kladně.

Přitom absolventi i jejich představení požadují zaměřit ještě výrazněji obsah těchto předmětů tak, jak jej bylo možné hlouběji a konkrétněji aplikovat u jednotlivých oborů v předmětech specializace na soudobou i perspektivní vojenskou techniku.

Dále doporučují aktualizovat obsah základních teoretických a všeobecně technických předmětů na základě nejnovějších poznatků, které vyplývají z rozvoje vědy a techniky (teorie systémů, polovodiče, integrované obvody, organizační a výpočetní technika atd.);

c) úroveň operačně taktické přípravy našich absolventů z hlediska potřeb výkonu funkce u vojsk je hodnocena velmi kladně. K teoretickému obsahu výuky předmětu operační umění a všeobecná taktika byly u jednotlivých studijních oborů vzneseny v podstatě jen dílčí, i když někde důležité připomínky.

Ukazuje se však, že při praktickém výkonu funkcí dělají našim absolventům potíže plánování a organizace BPP, kontrola, analýza stavu. Proto je nutné podstatně zlepšit přípravu posluchačů v předmětu metodika bojové a politické přípravy.

Obdobné požadavky souvisí se zkvalitněním výuky předmětu velení a štábní služba, zejména z hlediska hlubších znalostí rozhodovacího procesu a řešení otázek součinnosti, hlubších znalostí a praktických návyků z metodiky práce štábů zejména v poli, větší schopnosti analýzy, rychlého rozhodování a zabezpečování realizace přijatých rozhodnutí. Absolventi ze stupňů armáda a vyšších upozorňují na potřebu lepších znalostí a zkušeností od vojsk, organizovat štábní nácvik s pojetím v terénu, více procvičovat organizaci a přemísťování VS.

Značná skupina absolventů i jejich představených doporučuje prohloubit, v jednotě s nejnovější teorií, praktickou stránku výuky operačně taktických disciplín a rozvíjet operačně taktické myšlení zejména zdokonalením úrovně seminářů, všech druhů cvičení včetně VŠC, zadáváním samostatných prací, využitím výcvikových filmů apod.

d) v oblasti vojenskotechnické přípravy, která u inženýrských oborů je do značné míry totožná s jejich přípravou v předmětech specializace, jsou absolven-

ti v zásadě hodnocení velmi kladně. Přesto se však u nich obecně kritizuje slabá znalost a ovládání příslušných druhů bojové techniky. Zejména u velitelských kadrů jsou znalosti a ovládání bojové techniky poměrně na nízké úrovni. Inženýrské kádry mají slabiny v taktickém a operačním použití technických prostředků, v plánování a organizaci provozu, oprav, jejich kontroly a vyhodnocování.

Proto se doporučuje zdokonalit výuku vojskotechnických předmětů v tomto směru a výrazně prohloubit výuku konkrétních typů bojové techniky (včetně zbraní), které jsou v ČSLA. Tento požadavek je chápán komplexně, od hlubokých teoretických znalostí a praktického ovládnutí této techniky, až po znalosti jejich možností exploatace, ošetřování, diagnostiky, kontroly a vyhodnocování stavu.

e) Příprava našich absolventů v ruském jazyce je převážně hodnocena kladně. Přitom se požaduje zejména prohloubení znalostí odborné vojenské terminologie (podle druhů vojsk) a zvýšení schopnosti aktivní činnosti v ruském jazyce — zpracovávat a přednášet informační zprávy, vést přesně mapu a další dokumenty.

Z odpovědí také vyplynulo, že drtivá většina našich absolventů se velmi aktivně a angažovaně podílí na realizaci vojenské politiky KSČ v ČSLA, využívá svých hlubokých znalostí marxismu-leninismu a politiky strany v různých formách ideologické práce, ve stranických funkcích, jako poslanci NV, funkcionáři společenských organizací apod.

Výzkumem jsme získali i další poznatky, např. ke zkvalitnění ročníkových a diplomových prací, zejména z hlediska zpracování témat pro konkrétní výcvikové potřeby útvarů a vojsk, zdokonalení samostatného studia apod.

Je charakteristické, že u velké části odpovědí byly vysloveny požadavky zvyšovat nejen znalosti a dovednosti posluchačů VA AZ, ale potřeba pěstovat u nich takové vlastnosti, jako je samostatnost, iniciativa, tvůrčí myšlení a schopnost organizovat vlastní práci, překonávat složitosti spojené s výkonem funkcí atd.

Z toho vyplývá, že první výchozí hypotéza byla správná. Z odpovědí absolventů i jejich představených vyplynulo, že zaměření i úroveň přípravy posluchačů těchto studijních oborů odpovídá potřebám soudobé praxe vojsk a umožňuje našim absolventům zastávat funkce, do nichž byli zařazeni.

Současně výzkum poskytl důležité poznatky a náměty k tomu, jak v souladu s dynamicky se vyvíjejícími potřebami

naší armády tuto přípravu v jednotlivých oblastech dále zdokonalovat.

Druhá hypotéza předpokládala, že po určité době praxe (1—2 roky) ve výkonu funkcí, do kterých byli absolventi zařazeni, jsou schopni je zastávat úspěšně a mají předpoklady dalšího funkčního růstu.

Poznatky k této problematice byly zjišťovány v několika rovinách. Především byly zkoumány problémy spojené se zpracováním do prvních funkcí, do kterých byli absolventi ustanoveni.

Pouze asi 1/4 absolventů nepocítovala v podstatě žádné potíže. Ostatní absolventi zjišťují tyto potíže při zařazování do prvních funkcí:

- schopnost proniknout do komplexní problematiky chodu mírové služby na příslušném stupni,

- schopnost samostatně plánovat a řídit bojovou a politickou přípravu,

- schopnost samostatně se orientovat a rozhodovat o běžných pracovních, kázeňských a osobních otázkách; zde je pocítovala slabá znalost řádů a předpisů,

- znalost zpracování formalizovaných dokumentů a administrativní práce vůbec,

- umění navázat komunikaci a spolupracovat s ostatními funkcionáři,

- do určité míry také slabá znalost bojové techniky a prostředků malá a střední mechanizace, ojediněle i malá znalost výpočetní techniky.

Tyto problémy naznačují, že potíže našich absolventů nespočívají pouze v menší praktické připravenosti, ale také v málo hlubokých znalostech některých uvedených problémů.

Dalším ukazatelem je i počet funkcí, které absolventi od doby ukončení studia vykonávali, a délka výkonu těchto funkcí. Od doby absolvování prošlo 20 % absolventů jednou funkcí, 45 % dvěma funkcemi, 27 % třemi a 8 % čtyřmi funkcemi. Většina absolventů, tj. 72 % prošla dvěma až třemi funkcemi. Přihlédneme-li k tomu, že vzorek představuje pět absolventských ročníků, můžeme říci, že tito absolventi pracují na jedné funkci 2—3 roky. To je poměrně značný funkční vzestup.

Tomu odpovídají i další poznatky, že od ukončení studia bylo přes 70 % absolventů povýšeno, z toho asi 15 % mimořádně.

Absolventům jsme dali v této souvislosti otázku, aby vyjádřili svůj názor na to, zda jejich postup ve funkcích odpovídá jejich kvalifikaci a dosahovaným výsledkům v práci. Přes 80 % absolventů odpovědělo v podstatě ano, z toho plných 60 % odpovědělo jednoznačně, že ano. Zbývajících 20 % odpovědělo má zápornou

podobu, z toho 8 % nedovede svůj funkční vývoj posoudit. Záporné odpovědi vyplývají především z pocitu nevyužití kvalifikačních předpokladů.

Z poznatků můžeme vyvodit závěr, že i druhá hypotéza byla výzkumem potvrzena. Přes určité mezery ve své přípravě a uvedené potíže v období zapracování do první funkce, zastávají absolventi s úspěchem své funkce a průměrně po dvou až třech letech jsou zařazováni do vyšších funkcí. Přitom tento funkční postup dále pokračuje.

Třetí hypotéza předpokládala, že absolventi vykonávají své funkce v oboru, ve kterém byli na VA AZ školeni.

Rovněž tuto hypotézu výzkum potvrdil, neboť ke změně oboru došlo pouze u 6 % respondentů.

To je velmi pozitivní zjištění, které svědčí o tom, že byla vytvořena základní podmínka plného využití vzdělání získaného studiem ve VA AZ.

Čtvrtá hypotéza předpokládala, že absolventi VA AZ, kteří jsou připravováni pro výkon funkcí na stupni útvar—svazek, budou při přechodu do funkcí na vyšší stupni velení potřebovat prohloubení a doplnění svých odborných i politických znalostí v různých typech kursů na VA AZ apod.

Z odpovědí absolventů, zejména těch, kteří již pracují ve funkcích na těchto vyšších stupních, ale i funkcionářů ze stupně útvar a svazek, je zřejmé, že si tuto skutečnost plně uvědomují. Někteří z nich si své politické a odborné vzdělání měli možnost doplnit formou studia VAK ve VA AZ.

Příčiny tohoto zájmu vyplývají ze snahy po dalším funkčním růstu, ze snahy udržet se na úrovni požadovaných teoretických znalostí a osvojit si nové poznatky, které vyplývají z rychlého rozvoje vojenství. Dále z potřeb zvládnout nově zaváděnou bojovou techniku a z menších možností samostatného studia nových problémů při výkonu funkce.

Většina absolventů chce dále zvyšovat svou kvalifikaci v oboru, který na VA AZ studovali. Dále by chtěli studovat otázky velení, řízení, vědeckou organizaci práce a operačního výzkumu.

Většina absolventů by chtěla zvyšovat svou kvalifikaci formou vyšších akademických kursů. Zájem o studium vědecké aspirantury je poměrně malý.

Můžeme tedy konstatovat, že i tato poslední pracovní hypotéza se ve výzkumu potvrdila. VA AZ současně získala řadu poznatků a námětů, jak se připravovat a jak koncipovat systém dalšího zvyšování

kvalifikace svých absolventů v několika studijních oborech.

Výzkum přinesl velmi cenné zjištění především v tom směru, že absolventi VA AZ jsou v podstatě dobře až velmi dobře připraveni pro výkon funkcí u vojsk, jsou v naprosté většině schopni se adaptovat na složitou a náročnou práci u vojsk. Po získání potřebných zkušeností a praktických návyků jsou v naprosté většině zařazováni do vyšších funkcí a zastávají vesměs zodpovědné velitelské a štábní funkce. Cenné je rovněž zjištění, že jejich příprava je plně využitelná a také prakticky využívána, a že téměř nedochází k nevyužití získaného vzdělání.

Výzkum přinesl důležité poznatky a náměty k dalšímu zkvalitňování přípravy posluchačů i k organizaci a řízení výchovné vzdělávacího procesu na VA AZ. Jednak celkové a pro všechny studijní obory společné poznatky, ale také informace pro příslušné studijní obory a katedry.

Při konkrétní práci s těmito náměty bude nutné vycházet z některých obecnějších souvislostí a vztahů, které ovlivňují především celkový profil absolventů akademie. K tomu byla absolventům i jejich představeným položena společná otázka „Na které kvality absolventů VA AZ bude podle Vašich dosavadních poznatků a zkušeností klást vývoj praxe vojsk ČSLA v následujícím období důraz“.

V odpovědi bylo celkem 8 základních kvalit: třídní politické; vojenskoodborné (operačně taktické, speciální, vojensko-technické); morální a psychologické; organizace velení, schopnost práce s lidmi (včetně pedagogické připravenosti); metodika práce; hospodářskopravní kvality; fyzická připravenost; schopnost překonávat složitosti vojenské činnosti. Respondenti měli označit pořadí pěti nejdůležitějších kvalit.

Z porovnání pořadí důležitosti, které jednotlivým kvalitám přisuzují absolventi i jejich představení, můžeme vyvodit tyto obecné poznatky.

Obě skupiny respondentů soudí, že i v nastávajícím období vyžaduje praxe vojsk od absolventů na prvním místě odpovídající třídní politické kvality. Přitom představení dávají této kvalitě poměrně větší váhu nežli absolventi.

Na druhé místo obě skupiny respondentů postavily vojenskoodborné kvality. Přitom absolventi tuto důležitost vyjádřili poměrně výrazněji (49 %), než představení (35 %).

Na třetím a čtvrtém místě obě skupiny postavily kvalitu ve velení a práci s lidmi. Posluchači jim dávají poně-

kud větší proporcí (36 %) nežli představení (28 %).

Na páté místo v pořadí důležitosti zařazují obě skupiny respondentů schopnost překonávat složitosti vojenské činnosti, při čemž představení dávají této kvalitě podstatně větší proporcí (55 %), nežli absolventi (35 %).

Celkově můžeme říci, že všechny kvality odpovědi na danou otázku budou mít podle názorů respondentů svůj význam v přípravě posluchačů VA AZ i v nastávajícím období. Z rozboru odpovědí vyplývá, že nejvíce odpovědi požaduje pěstovat u posluchačů třídně politické, vojenskoodborné, morální a psychologické kvality, kvality ve velení a pro práci s lidmi a pěstovat u posluchačů schopnosti překonávat složitosti vojenské činnosti.

Ale i ostatní kvality, jako je metodika práce, fyzická zdatnost a připravenost v oblasti hospodářské a správní bude nutné v přípravě našich posluchačů v potřebné proporcí pěstovat.

Chce-li VA AZ splnit základní stranický požadavek, tj. stále kvalitněji prosazovat do své činnosti princip jednoty teorie a praxe, spojit práci akademie s životem naší společnosti a ČSLA, pak jedním ze základních předpokladů k tomu je prohloubení spolupráce mezi VA AZ a jejími absolventy.

Většina absolventů považuje za účelné udržovat po absolvování VA AZ systematický kontakt a spolupráci s některý-

mi jejími pracovišti. Naprostá většina z nich však tento kontakt a spolupráci neudržuje. Ta část absolventů, která kontakt udržuje, má ze spolupráce, zejména s katedrami akademie, poměrně značný užitek, neboť může výsledků spolupráce využít při řešení úkolů a problémů ve své funkci. Tyto potřeby jsou hlavním motivem spolupráce absolventů s naší akademií.

Značná část absolventů zatím neví, nebo nemá konkrétní představu, jak by mohli k prohloubení vzájemné spolupráce přispět.

Proto je zcela správné a opodstatněné rozhodnutí velení VA AZ vytvořit promyšlený a cílevědomý systém oboustranné spolupráce. Jedním z opatření je i výzkum, který absolventi přijali jako správnou snahu akademie dát jim možnost vyjádřit své názory a zkušenosti. Proto také výzkum i otázky, ke kterým se vyjadřovali, kladně oceňovali a zdůrazňovali, že však tento může mít smysl pouze tehdy, jestliže bude jejich názorů využito v praktické práci akademie. Je nesporné, že bez značného zájmu a konkrétního podílu mnoha absolventů akademie a jejich představených by nebylo možné výzkum uskutečnit.

Článek je jedním z důkazů, že akademie všech pozitivních a správných námětů a názorů výzkumu plně využije ke kvalitnější přípravě našich posluchačů a k důsledné realizaci principu jednoty teorie a praxe v této přípravě ve VA AZ na základě linie XV. sjezdu KSČ.

Moderní didaktická technika ve výuce

V přípravě kádrů dochází zvláště v posledních letech stále častěji ke zkoumání účinnosti jednotlivých výchovně vzdělávacích systémů. Přes různé metody a přístupy k řešení těchto problémů vyplývá větší společný závěr — potřeba neustálé modernizace výcvikového a výchovně vzdělávacího procesu na všech stupních přípravy vojenských kádrů.

Modernizací v uvedeném smyslu rozumíme využití všech v současné době známých a dále rozvíjených opatření sociálně politické, ekonomické, pedagogicko-psychologické, technické i organizační povahy, které umožňují optimální a co nejefektivnější dosahování výchovně vzdělávacích cílů.

Přitom proces modernizace je děj permanentní, otevřený a neukončený. To znamená, že se musí neustále rozvíjet nejméně tak, jak se bude rozvíjet i vlastní objekt modernizace — samotný výchovně vzdělávací proces (dále jen VVP), tj. s neustálou se urychlující tendencí. Má-li v ideálním případě proces modernizace předcházet proces výuky, pak jeho rozvoj musí být relativně ještě rychlejší, než rozvoj VVP. Další vlastností procesu modernizace, má-li opravdu reálně zvyšovat účinnost výuky a výcviku, musí být jeho komplexnost; to znamená, že musí postihnout všechny hlavní oblasti výchovně vzdělávacího procesu, tj. oblast:

- cílů,
- obsahu,
- didaktických zásad, metod a forem výuky a výcviku,

— prostředků názorového vyučování a výcviku.

Z celého komplexu otázek modernizace se budeme dále zabývat poslední oblastí — modernizací prostředků výuky a výcviku a přitom ponejvíce z toho didaktickou technikou. Je třeba však poznamenat, že spjatost a vazba didaktické techniky na metody a formy výuky a výcviku je tak těsná, že se ani oblasti metod a forem někdy nevyhneme.

Předpokládáme, že základní didaktické pojmy jsou obecně pochopitelné, i když ani v pedagogické praxi není jejich vymezení u jednotlivých autorů vždy jednoznačné. Přesto vlastní vymezení pojmů budeme uvádět v tomto spíše populárním článku jen tam, kde to bude nevyhnutelné.

Tyto obecné zásady plně platí pro všechny druhy příprav, které profilují posluchače, tedy i pro taktickou a operační přípravu. K těmto obecně platným zásadám pak ještě přistupují specifické problémy a požadavky, charakteristické právě pro oblast taktické a operační přípravy velitelských i technických vojenských kádrů.

Nejcharakterističtějším specifickým rysem výuky a výcviku v taktické a operační přípravě vysokoškolsky vzdělaných vojenských kádrů je její hraniční postavení mezi deterministickým souborem přesně vymezených, relativně stálých, exaktně (matematicky či fyzikálně) zdůvodněných poznatků (např. TTD, norem, zásad, pozrakových algoritmů — např. v rozhodovacích procesech) a mezi stochastickým

(pravděpodobnostním, variantním) charakterem z nich vyzvozaných závěrů, rozhodnutí a opatření či řešení.

Tato dialektická rozpornost se projevuje v několika rovinách:

- v nejobecnější filozofické rovině v teorii poznání jako vztah konkrétního a obecného, či kvantitativních a kvalitativních přeměn při vzniku určitého stupně poznání;

- v psychologii, popřípadě i pedagogické psychologii v dynamické stereotypu a v teorii strukturálních vazeb učiva;

- v teorii vzdělávání a výchovy, v charakteristice funkcí základního poznávacího systému a koncepčního poznávacího systému;

- v řadě dalších disciplín a didaktických přístupů, z nichž všechny můžeme charakterizovat otázkami: co učít a jak to učít, čili starým sporem mezi věcným a formálním vzděláváním, nebo ještě jinak: zda učít konkrétním věcným poznatkům anebo učít „myslet“, pracovat s myšlenkovými operacemi a nezatěžovat mysl posluchačů množinou faktů.

Aniž máme v článku možnost blíže rozzebrat přístupy v jednotlivých rovinách, musíme otázku prozatím uzavřít takto: nemůžeme přijmout ani jedno krajní řešení. Je prokázáno, že adekvátní rozhodnutí je nejnáslednější na základě dostatečně velké, uspořádané množiny základních informací (znalostí).

Na tom nic nemění fakt, že zkušený praktikové dokáží přijmout dobrá rozhodnutí i při dočasném nedostatku informací a dokonce metodika práce velitele s touto skutečností počítá. Rozhodnutí je nutné přijmout včas i při neúplné informaci, než pozdě s úplnou informací.

Ale i v těchto případech intuitivního rozhodování statistika dokazuje, že také tyto rozhodovací procesy pracují s tzv. subjektivní pravděpodobností, která je podložena předchozí zkušeností shromážděným, a tak dobře upevněným a strukturovaným automatizovaným poznávacím systémem, že dává možnost větvění myšlenkových (rozhodovacích) procesů, aniž si uvědomíme vydělujeme jednotlivé izolované vědomosti (podobně jako při čtení nevnímáme odděleně jednotlivá písmena, ale vnímáme smysl celých vět).

Tím jsme u jádra věci. Nemůžeme čekat, že posluchači svou osobní praxí tuto schopnost získají, ale je třeba v předem připravených podmínkách vznik takové situace navozovat a její upevnění (fixaci) ve vědomí posluchačů urychlovat.

V tomto smyslu zvláště mohou sehrát kvalitativně novou úlohu moderní, progresivní metody, formy a prostředky výuky a výcviku. Jde zejména o:

— individualizaci osobní aktivní studijní práce posluchače při získávání faktologických znalostí, zejména účelovými „dovozovacími“ programovanými materiály různých typů (od písemných materiálů až po vyučovací stroje);

— uspořádání a upevnění nosných dynamických struktur znalostí do panelových celků pomocí individuální či skupinové repetice, diafónových konzultačních a informačních pásem (tzv. KI systémů);

— cyklické upevňování dynamických struktur formou didaktických cvičení, lektur, testů a nácviků, které paralelně sledují základní výuku v různých formách; patří tam i formy trenážerového výcviku a využití simulačních systémů;

— rozvoj zásad rozvíjejícího vyučování, problémové výuky jak frontální, tak skupinové, popřípadě párové, s plným využitím nejmodernější didaktické techniky při rozvoji všech stupňů cvičení a „vojenských her“, v perspektivě s využitím číselných počítačů jako didaktického prostředku řízení poznávacího procesu cvičících posluchačů.

Hlavním společným momentem při řešení všech těchto otázek je důsledné spojování teorie a praxe, co nejadekvátnější přiblížení praktických momentů teoretické výuce.

Velmi významným spojovacím článkem mezi teorií a praxí je moderní audiovizuální technika, zejména ta, která zachycuje pohyb, dynamiku, funkčnost a dialektickou proměnnost řešených otázek, tedy zejména zvuková, filmová a televizní záznamová i reprodukční technika, samozřejmě včetně trenážerů a simulační techniky (v oblasti modelování abstraktních dějů i výpočetní technika, užitá v didaktické funkci). Tato audiovizuální technika nemá a ani nemůže praxi nahrazovat, suplovat či zlehčovat bojový výcvik. Ale může a musí v průběhu smyslového poznání a abstraktního myšlení efektivněji vytvářet tak zpevněné konkrétní myšlenkové dynamické struktury, že posluchači již při prvním styku s praxí jsou bezprostředně připraveni k rozvoji potřebných dovedností a návyků v oblasti myšlenkových operací (rozhodovacích a organizátorských činností) i psychomotorických činností (praktických pohybových dovedností, při ovládání techniky apod.).

Proto v době teoretické výuky bude mít velký význam co nejkonkrétnější a nej názornější přiblížení skutečné bojové techniky, zasazené v polních podmínkách, přímo do výuky pomocí audiovizuální tech-

niky. To je naprosto objektivní tendence, která při správném začlenění a využití ve výuce přináší řadu pedagogických výhod.

Pedagogické přednosti využití moderní didaktické techniky oproti reálu spočívají v tom, že s její pomocí je možné v libovolném prostoru i čase:

- navodit potřebnou bojovou situaci a přiblížit materiál jinak nedostupný v daném čase a prostoru (v daném ročním období, denní době, umístění ve speciálních prostorech, pod vodou, ve vzduchu apod.),

- přiblížit materiál nebezpečný (pyromateriál, chemický materiál, radiační situace apod.) v požadovaných didaktických podmínkách,

- ukázat jej v té poloze, ve které jej jinak v reálu běžně vidět nelze (úprava, rozebírání, rozmístění apod.),

- ukázat jej v rozfázované dynamické akci podle zásad řízeného učení,

- ukázat jej v plné bojové funkci v polních podmínkách,

- je možné demonstrovat těžko sledovatelné i různé procesy, mikro a makropohledy (např. fyzikální, chemické, biologické aj.),

- je možné navodit vhodnou psychologickou atmosféru (zvuk, velkoplošná světelná projekce, barevnost apod.).

Praktické zkušenosti ukazují, že tyto možnosti dávají značný pedagogický efekt, v této fázi výuky nenahraditelný někdy ani v reálných podmínkách. Znovu však je nutné zdůraznit, že se tím vytváří jen předstupeň přechodu teoretické výuky do

praxe. Tato specifika nemůže a ani nemá nahradit praxi, pouze vytváří podmínky pro zkrácení času a prohloubení znalostí, aby rychleji a účinněji umožnily praxi zvládnout.

Proto bylo v poslední době na VA AZ v taktické a operační přípravě mnoho uděláno jak v oblasti výstavby a rozvoje této moderní učebně výcvikové základny, tak i metodického výzkumu jejího využití. Vojenská akademie Antonína Zápotockého se v letech 1976–80 aktivně zúčastnila řešení komplexního resortního výzkumného úkolu, kromě jiného i v oblasti využití moderní didaktické techniky pro prohloubení účinnosti výuky a výcviku posluchačů v taktické a operační přípravě nových vojenských velitelů a štábních pracovníků. Předpokládáme, že výsledků této výzkumné a metodické práce bude využito nejen po uzavření úkolu, ale i k výměně a zobecnění získaných zkušeností v průběhu jeho řešení. Publikace a výměna zkušeností je hybnou silou rozvoje myšlení, iniciativy a tvůrčí aktivity ve všech oblastech.

O tom nás přesvědčuje naše denní pedagogická praxe, která se soustavně opírá zejména o sovětské zkušenosti i zkušenosti bratrských armád Varšavské smlouvy, získávané jak studiem literatury, tak i osobním stykem a výměnou dokumentů. Proto i Vojenská akademie Antonína Zápotockého chce i v tomto směru vůči ostatním vojenským vysokým školám i útvarům ČSLA sehrát svou úlohu a dát jim nejen dobře připravené absolventy, ale i praktické zkušenosti z jejich výchovy a výcviku.

OBSAH A METODIKA PRÁCE PŘI PŘÍPRAVĚ ÚTOČNÉ OPERACE (BOJE)

Soudobé útočné operace jsou charakterizovány hromadným použitím jaderných zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení a rychlým útokem vojsk na nejkratších směrech. Bojová činnost je vedena na nesouvislé frontě, na směrech a současně i v různé hloubce. Útočné operace jsou hlavním druhem operací pozemního vojska.

Obsahem přípravy operace je splnění celé řady opatření velitelů, štábů, stranickopolitických orgánů, orgánů týlu a vojsk. Mezi nejdůležitější z nich patří přijetí rozhodnutí, doručení úkolů vojskům, plánování operace, organizace součinnosti, všestranného zabezpečení operace (bojové činnosti), velení a stranickopolitické práce, příprava vojsk ke splnění úkolů, zabezpečení jejich bojové pohotovosti a vybudování výchozího prostoru pro útok. V období vedení operace (boje) bude obsahem práce velitelů a štábů především, aby na základě shromažďování a vyhodnocení údajů o bojové situaci přijímali rozhodnutí (upřeshňovali dříve přijaté) a neprodleně doručovali nové (nebo upřesněné) úkoly vojskům. Půjde přitom zvláště o tato opatření:

- udržování a obnovování bojeschopnosti vojsk;
- bezprostřední velení vojskům;
- soustavné a systematické všestranné zabezpečení operace (boje).

V soudobých podmínkách značně vzrostla úloha orgánů velení, což podmiňuje řada faktorů, z nichž nejdůležitější jsou:

- Zavádění nových bojových prostředků do výzbroje vojsk, kvalitativní a kvantitativní růst sil a prostředků, které se zúčastňují bojové činnosti. Ničivě možnosti zbraní se značně zvětšily a mohou způsobit v krátké době značné ztráty a ohrozit bojeschopnost vojsk. Úplná motorizace umožňuje rychlý manévra a vysoké tempo útoku.

— Značně se zvýšil objem informací. Růst dynamiky bojové činnosti a náhle změny situace vyžadují rychlé předávání úkolů, hlášení a signálů pro zabezpečení velení.

— Zvlášť vystupuje do popředí otázka přijímání zdůvodněných optimálních rozhodnutí, která by v maximální míře odpovídala dané konkrétní situaci při předvídání jejího pravděpodobného vývoje.

Těmto podmínkám musí odpovídat i metody a styl práce velitelů a štábů při přípravě i vedení operace (boje). Důležitou etapou přípravy operace (boje) je jejich cílevědomé a přesné plánování uskutečněné v krátké době. K tomu je třeba zdokonalovat dosud používané metody, hledat formy plánovacích dokumentů, zkracovat potřebný čas na jejich zpracování a efektivněji využívat výpočetní techniku.

K zabezpečení plánovitě, cílevědomé a včasné přípravy operace (boje) štáby zpracují kalendářní plán přípravy operace (časový rozpočet organizace boje), v němž uvedou všechna opatření, určí zodpovědné vykonavatele a vyčlení síly, prostředky a lhůty jejich splnění. Zkušenosti z Velké vlastenecké války a současná praxe štábů potvrzují nezbytnost zpracování tohoto plánu, jako předpokladu pro cílevědomou přípravu operace (boje).

Přitom máme na zřeteli, že nejvíce denního času potřebují pro organizaci boje svazky a hlavně útvary a jednotky.

Důležitý prvek v procesu velení představuje plánovací dokumentace, včetně návrhů jednotlivých náčelníků. Návrhy musí být zaměřeny k jednotlivým operačním (bojovým) úkolům, musí být přesvědčivé, odůvodněné, jasné a srozumitelné a velmi stručné. Bojové dokumenty je třeba zpracovávat rychle, stručně, názorně a s vysokou úrovní štábní práce. Jejich zpracování urychlí a přehlednost zvýší, budou-li oprostěny od různých tabulek a popisů, které jsou pracné. Je vhodnější je zařadit do písemných příloh. Praxe mnohých štábů potvrzuje, že pro zrychlení této práce má velký význam i využívání typizovaných a formalizovaných dokumentů.

Obsah a metody činnosti velitelů a štábů při přípravě i vedení operace ovlivňuje situace a zejména čas.

Štáby si proto zpracovávají metodiky práce velitele a štábu jak pro základní plánování operace (boje), tak i pro některé důležité epizody v průběhu operace (boje). Jedním z hlavních požadavků těchto metodik práce je, aby byly použitelné jak při nedostatku času, tak i v podmínkách, kdy má velitel a štáb dostatek času na přípravu operace (boje). V metodikách práce se využívá k jejich zpracování síťových grafů a určuje se především obsah, posloupnost a organizace práce velitele a štábu jako celku. Jednotlivá oddělení a složky štábu si na tomto základě obdobně zpracovávají vnitřní metodiky, kde se na základě vědecké organizace práce rozděluje povinnosti mezi funkcionáři a skupinami v návaznosti na celkový proces velení.

Pro přípravu první útočné operace bude zpravidla dostatek času, a proto bude probíhat za jiných podmínek, než další operace. Podstatně jinou metodiku práce štáb zvolí při přípravě další operace v průběhu války, nebo při přípravě rozhodnutí v průběhu operace.

Východním podkladem pro přípravu operace (boje) zůstává za všech podmínek přijetí rozhodnutí velitele. Rozhodnutí je základem pro všechna další opatření k přípravě operace (boje) a pro organizaci velení vojskům v jejím průběhu.

Uvádíme v tomto článku názory, které rozpracovaly jednotlivé katedry VA AZ z hlediska podílu jednotlivých oddělení vševojskové armády (divize).
Obsah a metodiku práce při přípravě útočné operace (útočného boje) řeší
článek z hlediska:

Plukovník ing. Lubomír Freyburg, CSc.
plukovník ing. Oldřich Svoboda, CSc.
podplukovník ing. Jaroslav Jílek, CSc.

■ VELITELE, NÁČELNÍKA ŠTÁBU A OPERAČNÍHO ODDĚLENÍ

Práce velitele a štábu při přípravě a plánování operace (boje) můžeme na základě zkušeností a praxe štábů rozdělit na čtyři hlavní období:

1. **Příprava zámyslu velitele a jeho vyhlášení** (operační orientace).
2. **Příprava podkladů pro rozhodnutí a jeho zpracování.**

3. **Vyhlášení rozhodnutí.**
4. **Dokončení zpracování plánovacích dokumentů, organizace součinnosti a kontrolní činnost.**

Tato období se navzájem doplňují a prolínají. Některá opatření často plníme souběžně s cílem získat čas a zkrátit lhůtu potřebnou pro přípravu k plnění úkolů podřízených stupňů.

Celý proces plánování operace může trvat za normálních podmínek ve štábu vševojskové armády kolem 8–12 hodin a ve štábu svazku 4–6 hodin.

Z těchto důvodů je ve vševojskových štábech uplatňována zásada souběžného plánování, která je charakterizována postupným předáváním podkladů podřízeným v závislosti na postupu rozpracovanosti rozhodnutí velitele a plánu operace (boje).

Praxe potvrzuje, že je v tomto procesu nutné uplatňovat zásadu, aby již záměr schválil nadřízený velitel. Tím předejdeme nežádoucím změnám ve vydávaných podkladech pro plánování na nižších stupních.

Příprava podkladů pro přijetí rozhodnutí velitele

Toto období zpravidla zahrnuje:
— přijetí informačních zpráv (návrhů) nebo zodpovězení na zadané dotazy —

přednášejí zástupci, náčelníci druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb;

— zapracování potřebných údajů z přednesených a schválených návrhů do připravované grafické i písemné části rozhodnutí;

— příprava grafického rozhodnutí a písemných příloh;

— přednesení návrhu rozhodnutí nadřízenému veliteli (určenému funkcionáři).

Určení náčelníci mohou v závislosti na čase přednést úplnou informační zprávu s návrhem na použití daného druhu vojska nebo služby, nebo častěji budou odpovídat jen na otázky, které dostali dříve a nebo přímo při přednesu návrhu.

Náčelník operačního oddělení zpravidla vyhodnocuje situaci a bojeschopnost vševojskových svazků (útvárů), uvádí poměry sil po směrech, kalkulace pro přesuny a přeskupení vojsk, časové a prostorové plnění úkolu a podíl sousedů na plnění úkolu.

Náčelník štábu přednáší zpravidla celkový závěr ze zhodnocení situace, formulovaný jako podklad pro rozhodnutí velitele, popř. se zaměřením i na některé další otázky podle pokynů velitele. Ve svých vystoupeních mohou náčelníci také přednést zdůvodněné požadavky na velitele fronty (armády).

Po vyslechnutí náčelníků si velitel armády (svazku) zpravidla ponechá krátkou dobu na studium a upřesnění zpracované dokumentace a osobně formuluje rozhodnutí před jeho přednesem nadřízenému. V některých případech může být rozhodnutí vyhlášeno vykonavatelům přímo za účasti nadřízeného stupně velení.

Vyhlášení rozhodnutí

Rozhodnutí vyhláší velitel ústně, zpravidla za přítomnosti všech zástupců, náčelníků oddělení, druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb velitelství armády (svazku). K vyhlášení rozhodnutí může povolovat velitele svazků (útvárů), některých rozhodujících útvarů armády (divizních jednotek) a popř. i další funkcionáře. Do doby vyhlášení rozhodnutí musí operační oddělení v součinnosti s ostatními náčelníky připravit grafickou a textovou část rozhodnutí a příslušná nařízení pro svazky (útvary).

Současná praxe ze cvičení, podložená teoretickým zdůvodněním obsahu rozhodnutí (ustanovení předpisu Oper-1-1 a Vševojsk-1-1) ukazuje, že vlastní rozhodnutí obsahuje:

1. Zámysl operace (boje).
2. Úkoly podřízeným — motostřeleckým a tankovým svazkům (útvárům), raketovému vojsku a dělostřelectvu, vyčleněnému letectvu, vojskům PVO, výsadku a zálohám.
3. Úkoly k všestrannému zabezpečení operace (bojové činnosti).
4. Organizace velení a hlavní otázky součinnosti.

Základem rozhodnutí velitele je **zámysl**. V něm velitel stanoví hlavní uskupení nepřitele a způsob jeho zničení, způsob použití jaderných zbraní, určí hlavní a další směry úderu, obsah bližšího a dalšího úkolu, rozdělení jaderné prostředky a úsilí letectva a určí operační (bojovou) sestavu vojsk.

Vedle úkolů podřízeným svazkům (útvárům), druhům vojsk a zálohám vydává velitel úkoly k všestrannému zabezpečení operace (bojové činnosti). Tyto úkoly zahrnují: průzkum, OPZHN, ženíjný zabezpečení, chemické zabezpečení, operační maskování, radioelektronický boj, topogeodetické zabezpečení, týlové zabezpečení (technické, materiální a zdravotnické) a politické zabezpečení.

Úkoly k zabezpečení operace (bojové činnosti) mají být konkrétní a stručné, aby byly podkladem pro činnosti odpovídajících složek štábu.

Velitel vydá pak zpravidla náčelníkovi štábu úkoly k zabezpečení nepřetržitého velení, přípravy a zabezpečení organizace součinnosti, zabezpečení vysokého stupně bojové pohotovosti a k organizaci kontroly a pomoci u podřízených.

Všechny tyto úkoly jsou součástí rozhodnutí velitele. K podrobnějšímu řešení těchto otázek se velitel vrací zejména při organizaci součinnosti podle konkrétních podmínek jednotlivých řešených situací.

Plánování operace (boje)

Dokumentace

Plánování útočné operace armády (útočnou divize) začíná prakticky již v době přípravy podkladů pro rozhodnutí velitele. Vzhledem k tomu, že soudobé podmínky vedení ozbrojeného zápasu výrazně zvýšily význam času, probíhá souběžně plánování současně na několika stupních velení. K tomu musí štáb armády (divize) vytvářet potřebné podmínky.

Jedním z důležitých úkolů velitele a štábu armády (divize) je proto poskytovat pomoc podřízeným velitelům a štábům, včas schválit jejich rozhodnutí a sladit jejich obsah s plánem operace armády (rozhodnutím velitele divize).

Útočná operace armády (útok divize) planujeme na základě rozhodnutí velitele, podle obsahu a čar, při čemž nejdůležitější planujeme činnost vojsk do hloubky bližšího úkolu.

Při plánování útočné operace armády zpravidla zpracujeme tyto dokumenty:

1. **Základní dokumenty** (vševojskové) — zpracuje operační oddělení v těsné součinnosti se zástupci a náčelníky oddělení druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb.

1. Plán útočné operace armády — graficky s textovou přílohou.

2. Plán přípravy a zaujetí výchozího prostoru armády — graficky s textovou přílohou a grafem pro zaujetí výchozího prostoru vojsky (v němž řešíme i otázky příkrytí).

II. **Plány bojového použití druhů vojsk** — zpracují příslušná oddělení štábu armády.

1. Plán bojového použití raketového vojska a dělostřelectva — graficky s textovou přílohou, grafikon účasti v prvním jaderném úderu frontu.

2. Plán protivzdušné obrany — graficky s textovou přílohou.

III. Dále zpracují příslušná oddělení štábu vševojskové armády **Plány operačního zabezpečení**.

1. Plán průzkumu — graficky s textovou přílohou — zpravodajské oddělení.

2. Plán operačního maskování — operační oddělení.

3. Plán ochrany proti zbraním hromadného ničení — zpravidla textově — operační oddělení v součinnosti s dalšími odděleními.

4. Plán ženíjního zabezpečení — graficky s textovou přílohou, grafikon budování výchozího prostoru — ženíjný oddělení.

5. Plán chemického zabezpečení — graficky s textovou přílohou — chemické oddělení.

6. Plán radioelektronického rušení — graficky s textovou přílohou — skupina REB.

7. Plán topograficko-geodetického zabezpečení — graficky s textovou přílohou — topografická skupina.

8. Plán týlového zabezpečení — graficky s textovou přílohou — štáb týlu.

9. Plán tankového a automobilního technického zabezpečení — graficky s textovou přílohou — tankové a automobilní oddělení.

10. Plán výzbrojního zabezpečení — graficky s textovou přílohou — výzbrojní oddělení.

IV. Plány organizace velení a spojení

1. Plán přesunu a zaujetí míst velení — graficky s tabulkami na mapě, zpracuje operační oddělení.

2. Plán spojení — graficky s textovou přílohou a schémata, zpracuje oddělení spojovacího vojska.

V. Plán politické práce — zpracuje textově s přílohou na mapě politické oddělení.

Štáb divize zpracuje jako základní dokument „Rozhodnutí velitele divize“ — graficky na mapě s textovou přílohou, která obsahuje i údaje o přípravě a zaujetí výchozího prostoru divize.

Plány bojového použití druhů vojsk a plány zabezpečení bojové činnosti se mohou ve štábu divize zpracovávat jako součást pracovní mapy příslušného zástupce náčelníka druhu vojska nebo oddělení. Plán přesunu a zaujetí míst velení štábu jako samostatný dokument divize nezpracovává.

Všechny grafické dokumenty na stupni armády zpracujeme zpravidla na mapě 1 : 200 000, plán přípravy a zaujetí výchozího prostoru na mapě 1 : 100 000. Dokumenty na stupni divize zpracujeme zpravidla na mapě 1 : 100 000; při plánování průlomu nepřátelské obrany bez použití jaderných zbraní používáme i mapu 1 : 50 000.

Plán útočné operace je jednotný — pro operaci s použitím jaderných zbraní i bez jejich použití. Na plánu pracuje přísně omezený počet funkcionářů, které určí osobně velitel nebo náčelník štábu armády. Zvlášť důležitý je požadavek utajit zámysl použití jaderných zbraní v operaci, který nesmí být přenášen do jiných plánovacích dokumentů. Plán operace schvaluje velitel armády, podepisuje náčelník štábu a náčelník operačního oddělení. V případech, kdy si vyhradí právo schválení plánu velitel fronty, podepisuje jej velitel armády a náčelník štábu.

Plán přípravy a zaujetí výchozího prostoru schvaluje velitel armády a podepisu-

je náčelník štábu a náčelník operačního oddělení. Všechny ostatní plány zpravidla schvaluje velitel armády, podepisuje náčelník štábu a příslušný odborný náčelník. V některých případech může být schvalovací pravomoc u stanovených plánů přenesena na náčelníka štábu.

Na základě rozhodnutí a schválených plánů štábu armády (divize) zpracuje další dokumenty — bojové (týlové) rozkazy a bojová a odborná bojová nařízení.

Organizace součinnosti

Organizace součinnosti je neoddelitelnou součástí rozhodnutí velitele armády (divize). Nejdůležitější podmínkou součinnosti je dokonalá znalost úkolů všech zainteresovaných funkcionářů na jednotlivých stupních velení.

Při přípravě první útočné operace bude mít organizace součinnosti některé zvláštnosti, vzhledem k použití jaderných zbraní. Těžko zjistíme, jakým způsobem bude operace zahájena a vedena; příprava operace probíhá v míru a jednotlivá opatření se trvale upřesňují a doplňují.

Součinnost sil a prostředků armády (divize) organizujeme podle úkolů, směrů, objektů, způsobů činnosti a doby na celou hloubku operace (bojového úkolu, svazku), především ke splnění hlavních úkolů a ve prospěch hlavních uskupení, které tyto úkoly plní. Nejpodrobněji ji organizujeme mezi silami a prostředky, které se zúčastní prvního jaderného úderu, odražení agrese nepřítelů a plnění bližšího úkolu s důrazem na první den útočné operace.

Obsah organizace součinnosti může být různý. V operaci vedené s použitím jaderných zbraní hlavní pozornost zaměříme na sladení bojové činnosti prvosledových divizí (útvárů) s jadernými údery.

V operaci vedené bez použití jaderných zbraní hlavní pozornost věnujeme sladení činnosti letectva a dělostřelectva s činností motostřeleckých a tankových divizí (útvárů) a vzdušných výsadků.

V první útočné operaci věnujeme i značnou pozornost organizaci součinnosti mezi vojsky vyčleněnými do pásma překrytí a hlavními silami svazků prvního sledu, jakož i silami a prostředky určenými k jejich podpoře.

Součinnost při přípravě útočné operace zpravidla organizujeme k těmto obdobím (úkolům): zaujetí výchozího prostoru pro útok; účast v prvním jaderném úderu frontu; odražení agrese nepřítelů (odstranění následků jaderného úderu nepřítelů); splnění bližšího úkolu armády s důrazem na přechod do útoku a první den operace; rámcově splnění dalšího úkolu.

Součinnost na stupni divize organizujeme zpravidla ke třem obdobím: přesun a rozvinutí do bojové sestavy a palebná příprava (při útoku z přímého dotyku — zaujetí výchozího prostoru pro útok a palebná příprava); plnění bližšího úkolu; rozvíjení útoku a splnění úkolu dne.

Výsledky organizace součinnosti zachycujeme do pracovních map, popř. zpracujeme mapu (schéma) součinnosti jako samostatný vnitřní dokument štábu divize nebo písemně ve formě plánové tabulky boje (součinnosti).

Kontrola

Včasné a úplné splnění stanovených bojových úkolů vojsky zabezpečujeme kontrolou. Kontrolu organizuje operační oddělení armády (svazku) podle pokynů náčelníka štábu.

Výjezd funkcionářů k vojskům organizuje podle pokynů velitele nebo náčelníka štábu na základě jednotného plánu. Zjistí-li kontrolující nedostatky, musí ihned učinit všechna opatření k jejich odstranění, podat o tom hlášení nadřízenému a zabezpečit poskytnutí odborné pomoci.

Závěrem chceme zdůraznit, že bojová činnost a řízení vojsk jsou mimořádně ná-

ročné. Dynamičnost soudobých operací (boje), jejich rychlý spád a náhlá proměnlivost situací vyžadují také rychlou reakci velitelů, štábů a vojsk.

Smysl a význam budou mít jen ta rozhodnutí, která dojdou k vykonavatelům s takovou časovou zálohou, která jim umožní včas se připravit na boj, důsledně je zplánovat a zorganizovat. Objektivní potřeba rozhodovat se rychle a ve zkrácených časových lhůtách je jedním z nejtvrdějších požadavků, které před nás staví dynamika vedení soudobých operací.

Proto je nutné, abychom již v míru v práci velitelů a štábů prosazovali organizovanost, sladěnost, cílevědomost a jednoduchost pracovních postupů. Jejich výsledkem však musí být všestranně zdůvodněné a přesné kalkulace, propočty a návrhy pro rozhodování velitele a schopnost zabezpečit včasné předání a pochopení úkolů vykonavatelům.

Tyto náročné požadavky soudobého boje mohou plnit jen lidé s vysokými morálními a bojovými vlastnostmi a kvalitami a s hlubokými vojenskými, odbornými a technickými znalostmi.

S vědomím této skutečnosti musíme postupovat ke své vlastní osobní přípravě a k celkové přípravě velitelů a štábů.

Katedra vojenského zpravodajství

■ ZPRAVODAJSKÉHO STŘEDISKA

Příprava zpravodajských podkladů pro úspěšnou práci velitele a štábu vševojskové armády (divize) při přípravě a vedení operace (boje) je procesem složité povahy. Kromě zkušeností z předcházející praxe, předpokládá zapojení celé psychické aktivity zpravodajského orgánu, motivační, postoje i rozumové. Není jenom procesem získávání a přijímání informací, ale i jejich zpracováváním.

Právě zabezpečit dostatečné množství úplných, hodnověrných a přesných informací o nepříteli a vytvoření závěrů o jeho možnostech a pravděpodobném zámyslu, jako důležitých podkladů pro reálné rozhodování velitelů, je pro zpravodajské orgány závažný problém. Musí maximálně využít na daném stupni všech možností, sil a prostředků, způsobů a metod.

Správným předpokladem pro přípravu objektivních závěrů o možnostech a prav-

děpodobném zámyslu nepřítel je realizovat zásadu centralizovaného řízení průzkumné a zpravodajské činnosti.

Řešení tohoto problému vidíme ve vytvoření zpravodajských středisek na stupni divize a vševojskové armády a ve správném obsahu a metodice jejich práce při přípravě a vedení operace (boje).

Pro práci zpravodajského střediska při organizaci a plánování operace (boje) vidíme tyto oblasti činnosti:

— Seznámení se se všeobecnou situací (studium operační směrnice, bojového nařízení pro průzkum a zpravodajské informace).

— Zkoumání zvláštní situace (porovnání stavu a charakteru činnosti nepřítel i vlastních vojsk s původními zprávami a předcházejícími zkušenostmi) a informování velitele o nepříteli v rámci operační orientace.

— Podrobný rozbor klíčových údajů o nepříteli a o vlastních silách a prostředcích průzkumu a příprava informační zprávy o nepříteli.

— Přednes informační zprávy o nepříteli.

— Plánování průzkumu.

— Vydání bojových nařízení pro průzkum.

— Shromažďování, evidence a vyhodnocování informací.

— Řízení zasazených sil a prostředků průzkumu.

Tyto oblasti zpravodajské práce mají své specifické rysy, jsou spolu svázány, podmiňují se a tvoří uzavřený cyklus. Téměř všechny jsou spojené přímou vazbou a některé zpětnou vazbou.

Metodika práce zpravodajského střediska tedy vychází nejen z požadavků splnění jednotlivých úkolů, ale i z osobních vlastností a schopností každého jejího příslušníka. Musí respektovat návaznost na činnost velitele a štábu. Dále musí brát v úvahu potřeby součinnosti s náčelníky druhů vojsk a služeb a nutnost včasného zpracování a doručení úkolů pro podřízené zpravodajské a průzkumné orgány.

Metodika práce zpravodajského střediska při přípravě a vedení operace (boje) závisí na konkrétní situaci a zvláště na čase, množství a hodnotě informací.

Výchozím podkladem i pro práci zpravodajského střediska je operační směrnice velitele fronty, bojový rozkaz velitele vševojskové armády, bojové nařízení pro průzkum nadřazeného, popř. zpravodajská informace. Metodiku práce zpravodajského střediska rozhodujícím způsobem ovlivňuje metodika práce štábu vševojskové armády (divize).

Před a při ujasnění úkolu vševojskové armády (divize) zpravodajské středisko studuje a hodnotí nepřitele. Vychází při tom ze skutečností a z konkrétní situace i z možností změn a na základě toho určí jakou operační (bojovou) sestavu může nepřítel zaujmout, kde, kdy a jaké objekty nepřítel může mít a které máme ničit v prvním pořadí.

Výsledek hodnocení slouží jako podklad pro informaci náčelníka zpravodajského oddělení a štábu při přijetí zámyslu rozhodnutí a při operační orientaci. Cílem informace o nepříteli je seznámit velitele a vedoucí funkcionáře štábu s možnostmi a pravděpodobným zámyslem nepřítel. Údaje o nepříteli zakresluje do pracovní mapy velitele, popř. náčelníka štábu.

V době přijetí zámyslu a rozhodnutí a při operační orientaci skupiny plánování

a řízení průzkumu, řízení hloubkového průzkumu, řízení rádiového a radiotechnického průzkumu (u divize pracoviště řízení průzkumu) upřesňují situaci vlastních sil a prostředků průzkumu, prověřují spojení a jejich připravenost k plnění úkolů. Informační skupina upřesňuje situaci nepřítel.

V rámci operační orientace vydává velitel nebo náčelník štábu pokyny pro průzkum. Obsah pokynů musí vyjadřovat úlohu a místo velitele nebo náčelníka štábu ve zpravodajském zabezpečení armády (divize).

Po operační orientaci seznámí zpravodajský náčelník příslušníky zpravodajského střediska s úkolem armády (divize) a s rozhodnutím pro splnění úkolu. Zároveň vydá pokyny pro další práci zpravodajského střediska s důrazem na vydání předběžných nařízení pro průzkum a rozkazů pro průzkumné orgány vyslané v prvním pořadí. Současně vydá pokyny pro přípravu informační zprávy o nepříteli. Struktura, délka i obsah pokynů náčelníka zpravodajského oddělení závisí na stupni připravenosti a stmelosti jednotlivých pracovišť zpravodajského střediska. V každém případě však musí poskytnout dostatek podkladů pro účelnou práci zpravodajského střediska.

Období přípravy informační zprávy zpravodajského náčelníka o nepříteli bude jedním z nejzávažnějších období, ve kterém pracovníci musí projevit zejména intelektuální schopnosti, získané vědomosti a návyky. Na úroveň zprávy bude působit i míra metodologické kultury nejenom náčelníka zpravodajského oddělení (zpravodajského střediska) ale i všech příslušníků zpravodajského střediska. Při její přípravě budou spolupracovat náčelník informační skupiny a skupiny plánování a řízení průzkumu (u divize starší důstojník pracoviště plánování průzkumu a informace). Ostatní příslušníci zpravodajského střediska se budou zabývat formulací předběžných bojových nařízení a bojových rozkazů pro průzkumné orgány a prostředky zasazované k průzkumu v prvním pořadí. Současně zahájí plánování průzkumu.

Informační zpráva náčelníka zpravodajského oddělení (zpravodajského náčelníka) má být zaměřena k řešení konkrétní situace. Má obsahovat zdůvodnění, obsahově a metodicky uspořádaný souhrn závěrů o situaci, možnostech a pravděpodobném zámyslu nepřítel a v závěru návrh na vlastní průzkumná opatření daného velitelského stupně.

Náčelník zpravodajského oddělení (zpravodajský náčelník) má jednotlivé části přednášet v logické posloupnosti. Rozsah zprávy bude limitován určeným časem. Při nedostatku času přednese zkrácenou zprávu s využitím pracovní nebo výkazové mapy.

V době, kdy velitel přijímá informační zprávy, důstojníci zpravodajského střediska dokončují součinnost s odděleními druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb. Zároveň pokračují v plánování vojenského, hloubkového, rádiového, radiotechnického, vzdušného průzkumu a průzkumu druhů vojsk. V této době dokončují předběžná nařízení pro průzkum a bojové rozkazy pro průzkumné orgány zasazované v prvním pořadí. Ještě do doby vyhlášení rozhodnutí musí zpravodajské středisko připravit grafickou a textovou část do rozhodnutí velitele a bojová nařízení pro průzkum pro podřízené svazky (útvary).

Po ukončení informační zprávy přenášejí údaje o nepříteli do mapy rozhodnutí velitele a mapy plánu operace. Zároveň informuje štáb se závěry o nepříteli pomocí dispečinku. Při informaci podřízených průzkumných jednotek a útvarů se závěry o nepříteli volíme diferencovanou formu.

Plánování průzkumu je vysoce odpovědná činnost celého zpravodajského střediska, zejména skupin plánování a řízení průzkumu, řízení hloubkového průzkumu, rádiového a radiotechnického průzkumu (pracoviště plánování průzkumu a informace). Je usměrněna k nejúčelnějšímu využití všech orgánů průzkumu. Průzkumnou činnost plánujeme po obdržení bojového úkolu. Výsledkem plánování je **plán průzkumu**. Plán průzkumu není dogma. Mění-li se situace, plán přizpůsobíme, doplníme, popř. i měníme. Plánování průzkumu není činnost jednorázová, ale trvalá, přitom vycházíme vždy z konkrétní situace.

V rámci plánování zpravodajské středisko zpracovává bojovou průzkumnou dokumentaci. Plánovací unifikovanou dokumentaci zpracováváme graficky na mapách s tabulkovými přílohami mimo mapu.

V období příprav boje a operace je plánování sice hlavní, ale nikoli jedinou činností zpravodajského střediska. Musí kromě toho všestranně zabezpečit přípravu průzkumných orgánů k plnění úkolů.

Bojová nařízení pro průzkum slouží jako podklad pro plánování použití sil a prostředků průzkumu podřízených nižších velitelských stupňů a organických průzkumných jednotek. Zpracovávají je vyčlenění důstojníci příslušných pracovišť zpravodajského střediska. V zájmu co nejrychlejšího doručení vykonavatelům je žádoucí,

aby bojová nařízení pro průzkum zpracovali před nebo souběžně s plánem průzkumu.

Nesmírně vážné a složité je **shromažďování, třídění, evidence, vyhodnocování** a využívání informací o nepříteli. Výsledkem této činnosti zpravodajského střediska musí být zabezpečení dostatku hodnověrných zpráv, které v souhrnu vytvoří co nejlepší podklady pro rozhodování velitelů. Získané údaje o nepříteli třídí předběžně skupiny řízení hloubkového rádiového a radiotechnického průzkumu (pracoviště řízení průzkumu) tím, že soustřeďují veškeré poznatky zasazených orgánů průzkumu. Takto získané materiály pak vyhodnocuje informační skupina (na pracovišti plánování průzkumu a informace), která má potřebné zkušenosti a odpovídající operačně taktické znalosti. Na základě zhodnocení připravuje informace pro velitele, náčelníka štábu, štáb, podřízené štáby a hlášení nadřízenému. Naléhavě zprávy urychleně předává ústně nebo poštou.

Hlášení o nepříteli z různých pramenů neustále vyhodnocuje a systematicky doplňuje ve výkazové mapě, kterou vede informační skupina (na pracovišti plánování průzkumu a informace) zpravodajského střediska.

Zasazené síly a prostředky průzkumu řídí skupiny plánování a řízení průzkumu, hloubkového průzkumu, rádiového a radiotechnického průzkumu (pracoviště řízení průzkumu) zpravodajského střediska. Řízení zahrnuje:

- rozdělení sil a prostředků průzkumu,
- stanovení průzkumných úkolů,
- součinnost sil a prostředků průzkumu,
- příprava sil a prostředků průzkumu,
- organizaci spojení,
- kontrolu.

Síly a prostředky jednotlivých druhů průzkumu rozděluje podle konkrétních úkolů na základě rozhodnutí velitele pro operaci (boj), pokynů velitele a náčelníka štábu a jejich možnosti.

Stanovení průzkumných úkolů může mít různé formy. To záleží na druhu průzkumné jednotky, naléhavosti a důležitosti úkolu a podmínkách situace. Včasné a přesné doručení rozkazů a nařízení pro průzkum přímo určeným jednotkám je jedním z nejvážnějších opatření organizace průzkumu.

Podstata součinnosti sil a prostředků průzkumu spočívá v určení kdo, kde a kdy a jaké průzkumné úkoly bude plnit a s jakým cílem. Průzkumnou součinnost organizuje skupina plánování a řízení prů-

zkumu vševojskové armády (pracoviště plánování průzkumu a informace u divize).

Příprava sil a prostředků průzkumu se skládá ze všeobecné přípravy, která probíhá v rámci každodenní bojové a politické přípravy, a z bezprostřední přípravy před jejich nasazením. Všeobecnou přípravou se budou zabývat velitelské a štábní orgány průzkumných útvarů a jednotek; bezprostřední přípravou příslušné skupiny zpravodajského střediska. Tato činnost bude prolínat všemi etapami práce zpravodajského střediska podle naléhavosti úkolů.

Jedním z rozhodujících úkolů, který umožňuje vést účinně průzkum, je organizování a udržování stálého a včasného spojení se zasazenými silami a prostředky průzkumu, s průzkumnými jednotkami a útvary, se zálohou, s druhým položením zpravodajského střediska a nadřízenými a podřízenými štáby.

Organizace spojení se prolíná všemi etapami zpravodajské práce a zabývají se jí vyčlenění pracovníci průzkumných jednotek a útvarů.

K nejdůležitějším opatřením v metodice práce zpravodajského střediska patří kontrola vydaných nařízení a směrnic a praktická pomoc podřízeným při plnění průzkumných úkolů. Touto činností se zabývají především řídicí orgány a jimi určení příslušníci zpravodajského střediska.

Tato činnost začíná po vydání předběžných nařízení a končí vysláním průzkumného orgánu.

Kromě této činnosti se musí zpravodajské středisko zabývat ještě vysokou bojovou pohotovostí vlastní i podřízených průzkumných jednotek a útvarů. Tu dosáhneme každodenní, cílevědomou přípravou a prací zpravodajského střediska, která se musí odrážet v přesném plnění úkolů podle konkrétní metodiky práce.

Závěrem chceme zdůraznit, že postup práce zpravodajského střediska a její obsah při přípravě operace (boje) budou v každém konkrétním případě rozdílné. V každém případě však zpravodajské středisko se musí řídit pokyny velitele a náčelníka štábu a přizpůsobit se jejich postupu a metodice práce.

Čas, potřebný pro splnění jednotlivých úkolů, bude též rozdílný. Některé úkoly budeme plnit jako jednorázovou akci jednoho pracoviště, jiné budou plnit několik skupin a v průběhu dlouhého období. Pro splnění jiných úkolů bude třeba využít celé zpravodajské středisko v průběhu celého období přípravy i vedení operace (boje).

Postup a metodika práce zpravodajského střediska štábu vševojskové armády (divize) mohou být odlišné, ale vždy musí vycházet z reálných propočtů možností a zájmů nepřítele.

Katedra operačního a bojového použití RVD

■ NÁČELNÍKA A ODDĚLENÍ RVD

Velení vševojskové armády (svazku) je složitý, dynamický proces, kterým velitel a štáb cílevědomě usměrňuje bojovou činnost svazků (útvarů a jednotek) — i dočasně přidělených — k dosažení cíle, který ve většině případů vychází z nařízení nadřízeného stupně velení. Dosažení tohoto cíle musí ve své podstatě zabezpečit organizační struktura vševojskové armády (svazku), pokud možno vlastními, nebo k nim dočasně přidělenými silami.

Náročnost a rozsáhlost obsahu velení si v soudobých podmínkách vynutila dělbu práce. Ta se projevila specializací jednotlivých oddělení armády (svazku), která na jedné straně umožňuje zvládnout složitý proces velení a podstatně zkvalitnit a

zvýšit produktivitu řídicí práce, ale na druhé straně vyžaduje úzkou koordinaci činností všech oddělení štábu armády (svazku) k dosažení stanoveného cíle.

Úlohou oddělení RVD (oddělení dělostřelectva divize) v organizační struktuře štábu armády (svazku) je plánování a řízení bojové činnosti raketových a dělostřeleckých organických i dočasně přidělených svazků (útvarů a jednotek) k dosažení končného cíle operací (boje) vševojskové armády (svazku). Řízení proto probíhá v úzké součinnosti s ostatními odděleními štábu armády (svazku), v **duchu rozhodnutí velitele armády (svazků)**. Je to logické, protože RVD nebude nikdy plnit úkoly samostatně. Neexistuje „dělostřelec-

ký boj", ale jen vševojskový boj. Použití RVD musí být proto přísně sladěno s činností vševojskových svazků (útvárů).

Na základě úlohy a místa palby v soudobém boji a operaci můžeme obecně definovat cíl operačního a bojového použití RVD jako **nepetržitě plnění úkolů ve prospěch činnosti vševojskových svazků a útvarů, které jim usnadní postupně splnit úkoly (cíle) a tím i konečný cíl operace (boje).**

Tyto podmínky může RVD vytvořit jen účinnou palbou na nepřátelské objekty. **Účinná palba je tedy základním posláním a konečným efektem operačního a bojového použití RVD.**

Cílem plánování bojového použití RVD je zpracovat zdůvodněné podklady pro organizování a řízení bojové činnosti RVD v operaci (boji). Plánování probíhá ve vševojskovém štábu v určitém chronologickém sledu, který je závazný i pro NRVD a jeho oddělení. Z tohoto sledu — metodiky práce vševojskového štábu — vyplývá i posloupnost práce NRVD a jeho oddělení při plánování použití RVD, které můžeme shrnout do těchto etap:

- ujasnění úkolu, časová kalkulace, zhodnocení situace a vydání předběžných nařízení k zabezpečení souběžného plánování na různých stupních velení;

- zpracování podkladů a návrhů pro rozhodnutí velitele armády (svazku) a jejich přednesení;

- zpracování „Plánu bojového použití RVD“ (u divize „Plánu dělostřeleckého průzkumu, topografického a povětrnostního zabezpečení“).

- vydání odborných nařízení podřízeným svazkům (útvárům a jednotkám);

- kontrola plnění vydaných nařízení.

Činnost mezi jednotlivými příslušnými oddělení RVD musí být koordinovaná. K dosažení vytyčeného cíle je proto bezpodmínečně nutné, aby každý příslušný oddělení znal své povinnosti. Všechny pracovní postupy musí být v souvislosti, a to nejen co do obsahu, ale i časově. A právě na těchto předpokladech je postavena metodika práce ORVD, která mimo jiné závisí ještě i na pracovní zručnosti a návycích jednotlivých pracovníků oddělení, jejich pracovní souhře apod.

Chceme-li hovořit o metodice práce ORVD, je v první řadě potřebné vymezit úkoly, které ORVD plní.

Na stupni armáda:

- plánuje a řídí činnost armádní raketové brigády, kanónové dělostřelecké brigády protitankového pluku, měřického dělostřeleckého oddílu a posilového dělo-

střelectva v souladu s rozhodnutím velitele armády a směrnicí NRVD frontu;

- usměrňuje plánování a řízení bojové činnosti RVD vševojskových svazků v souladu s rozhodnutím velitele armády;

- organizuje součinnost s ostatními odděleními v rámci štábu armády k zabezpečení splnění stanovených úkolů;

- plní úkoly, které vyplývají z odborné podřízenosti NRVD frontu.

Analogicky potom na **stupni vševojskového svazku:**

- plánuje a řídí činnost raketového útvaru, dělostřeleckého pluku, protitankového oddílu a posilového dělostřelectva v souladu s rozhodnutím velitele divize a nařízením NRVD armády;

- usměrňuje plánování a řízení bojové činnosti dělostřelectva motostřeleckých pluků v souladu s rozhodnutím velitele divize;

- organizuje součinnost s ostatními odděleními v rámci štábu divize k zabezpečení splnění stanovených úkolů;

- plní úkoly, které vyplývají z odborné podřízenosti NRVD armády.

Pro organizování a plánování bojového použití RVD vychází NRVD a jeho oddělení z těchto hlavních podkladů:

- zámyslu rozhodnutí vševojskového velitele,

- odborné směrnice nadřízeného NRVD,

- schváleného návrhu na použití RVD,

- rozhodnutí vševojskového velitele,

- dokonalé znalosti situace v RVD na daném stupni.

Zaměříme se na některé otázky, které vyplývají z metodiky práce.

Je to v první řadě příprava podkladů pro přijetí rozhodnutí velitele, tj. příprava návrhu NRVD. Ten musí plně vycházet z úkolů, vydaných na operační orientaci, ze zámyslu rozhodnutí vševojskového velitele. NRVD armády bude zpravidla přednášet svůj návrh ze své pracovní mapy. Je tedy výhodné, aby všechny potřebné kalkulace byly na ní ve formě tabulek. V praxi se ukázalo jako možné řešení, že tabulky jsou jako příloha k pracovní mapě NRVD, a to odděleně pro raketové vojsko a pro dělostřelectvo.

Po přednesení a schválení návrhu je povinností NRVD zabezpečit, aby všechny otázky RVD byly přeneseny do grafické části rozhodnutí vševojskového velitele. Souběžně s tím musí být písemně vypracován a odevzdán náčelníku operačního oddělení příspěvek do rozhodnutí velitele. ORVD v této době nesmí zapomenout ani na podřízené. Vydá (či doplní) jim podle situace předběžná nařízení.

Schválený návrh poskytuje další, kon-

krétní informace oddělení RVD pro plánování. Při vyhlášení rozhodnutí velitele armády konfrontuje NRVD toto rozhodnutí se svými návrhy a zaznamená si úkoly RVD. S rozhodnutím NRVD seznámí oddělení, pro které se tato informace stává základem všech dalších opatření k přípravě použití RVD v operaci (boji), i pro organizaci velení podřízeným svazkům a útvarům RVD. V tomto období můžeme činnost NRVD a jeho oddělení rozdělit na účast při zpracování „Plánu útočné operace armády“ na zpracování „Plánu bojového použití RVD“.

„Plán bojového použití RVD“ se zpracovává graficky s textovou přílohou. Je to základní dokument RVD a je součástí plánu operace. Podepisuje je NRVD a NS armády a schvaluje velitel armády.

„Plán přípravy a zaujetí výchozího prostoru armády oddělení RVD samostatně nezpracovává, ale podílí se na jeho zpracování v úzké součinnosti s operačním a ostatními odděleními štábu armády.

Dále oddělení RVD armády (divize) samostatně zpracovává v tomto období „Plán dělostřeleckého průzkumu, topogeodetického a povětrnostního zabezpečení“ (graficky na mapě, v úzké součinnosti se zpravodajským oddělením). Tento dokument vychází z vševojskového plánu průzkumu. Podepisuje jej náčelník štábu a náčelník průzkumu oddělení RVD armády, schvaluje NRVD armády.

Práce oddělení RVD je v tomto období velmi náročná na čas, protože musí souběžně probíhat úzká součinnost s jednotlivými odděleními štábu armády.

Na základě „Plánu bojového použití RVD“ oddělení RVD vyhotovuje a odesílá podřízeným svazkům a útvarům RVD bojová nařízení a zpracovává příspěvek do bojového rozkazu vševojskového velitele. Obdobně na základě zpracovaného „Plánu dělostřeleckého průzkumu, topogeodetického a povětrnostního zabezpečení“ zpracovává a odesílá bojová nařízení NRVD pro dělostřelecký průzkum, topogeodetické a povětrnostní zabezpečení. Pro vedení boje připravuje v této době „Mapu pro řízení bojové činnosti RVD armády“.

Na stupni vševojskového svazku se analogicky zpracovává „Plán bojové činnosti raketového útvaru a dělostřelectva“, který podepisuje náčelník dělostřelectva divize a NS divize. Schvaluje jej velitel divize.

Jako pracovní dokument oddělení RVD armády zpracovává „Grafikon účasti raketového vojska armády v prvním jaderném úderu frontu“. Pracovním dokumentem nazýváme „Grafikon“ proto, že v období přípravy a vedení operace až do prvního ja-

derného úderu musí být nepřetržitě veden a upřesňován. V libovolný okamžik musí odrážet situaci raketového vojska do palné čety v to, jejich stupně pohotovosti k prvnímu jadernému úderu, kolik má palných úkolů, na jaké cíle a kdo bude plnit, přenesení úkolů na jiné vykonavatele při přemístění, manévru apod.

V dalším se zaměříme na činnost NRVD a jeho oddělení při organizaci součinnosti.

Konkrétní období organizace součinnosti zjistí ORVD na operačním oddělení v plánové tabulce součinnosti. Pokud tato období (prostory, doba) souhlasí s údobími v bojovém rozkaze (nařízení) velitele armády, bude příprava ORVD poměrně jednoduchá. Činnost RVD pro tato údobí je v „Plánu bojového použití RVD“ a v pracovní mapě. Tuto činnost vyjádří ORVD slovně do plánové tabulky součinnosti. Pokud údobí (prostor, čas), ke kterým bude organizována součinnost, nesusouhlasí s údobími v bojovém rozkaze (nařízení) velitele armády, je příprava NRVD složitější.

Závěry o bojovém použití RVD v jednotlivých údobích bojové činnosti, ke kterým je součinnost organizována, jsou obsahově podobné jako návrhy NRVD. Samotný obsah jednotlivých závěrů však musí být stručný a výstižný. Součinnost se organizuje ve prospěch svazků (útvarů), které plní v daném údobí hlavní úkol. NRVD musí při organizaci součinnosti postupovat tak, aby informace nejen předával, ale aby získal i potřebné informace pro řízení bojové činnosti RVD.

Půjde především o tyto otázky:

- upřesnění způsobu vyvedení RVD (osy, VM, součinnost s armádní pořádkovou službou, začlenění do vševojskové sestavy za přesunu, shromaždiště poškozených vozidel, apod.);
 - doba, místo a způsob převzetí (předání) posilových útvarů (jednotek) RVD;
 - způsob, doba a signál pro uvolnění os při přesunu (přemístění) armádní raketové brigády a PTZ armády;
 - činnost raketového vojska a dělostřelectva v jednotlivých údobích boje (při organizaci součinnosti v terénu plánované palby ukázat);
 - místo, doba a způsoby přepravy armádních prostředků RVD přes vodní překážky;
 - součinnost prostředků dělostřeleckého průzkumu s průzkumnými prostředky ostatních druhů vojsk při určování cílů pro raketové úder a palbu dělostřelectva;
 - upřesnění signálů všeho druhu apod.
- Při organizování součinnosti dochází ke koordinaci použití jednotlivých druhů vojsk a zpravidla i k dalšímu upřesnění zá-

myslu. To si obvykle vyžaduje větší či menší úpravy ve zpracovaných plánech, což se plně týká i RVD. Případné změny udělá ORVD v „Plánu bojového použití RVD“ a po jejím zakončení předá změny těm podřízeným, kterých se týkají.

Organizaci součinnosti může velitel armády řešit i formou výjezdu k vševojskovým svazkům, především prvního operačního sledu. V tomto případě činnost RVD rozebírá jen v zájmovém prostoru vševojskového svazku.

Je-li dostatek času, NRVD armády (NDD) organizuje součinnost uvnitř RVD. Jejím cílem je upřesnit a časově i prostorově sladit činnost RVD v operaci. Připravuje ji ORVD a řídí NRVD. Zpravidla se jí zúčastňují velitel ADS, velitel PTZ armády

a náčelník dělostřelectva svazků na směru hlavního úderu. Organizace součinnosti uvnitř RVD je v podstatě zpětnou vazbou v řídicím procesu ORVD. Proto jejím základem je pochopení zásadních otázek operačního a bojového použití RVD. Správné pochopení všech klíčových otázek vytváří předpoklady plánovitého a operativního řízení RVD armády v operaci a podmínky pro iniciativní činnost velitelů v duchu jednotné koncepce použití RVD.

Nedovoluje-li situace (zpravidla nedostatek času) organizovat součinnost uvnitř RVD, jsou tyto otázky hlavní náplní kontrolní činnosti ORVD, a to buď formou výjezdu k podřízeným štábům, nebo při schvalování jejich základní bojové dokumentace na velitelském stanovišti armády.

Katedra operačního umění, taktiky letectva a letovodské služby

■ NÁČELNÍKA A STŘEDISKA BOJOVÉHO VELENÍ LA

Úspěšné splnění cílů operací pozemních vojsk není možné bez aktivní účasti letectva. O tom svědčí zkušenosti z Velké vlastenecké války i z bojů ve Vietnamu a na Středním východě.

Letecká armáda bude rozhodující část úkolů plnit podle plánu frontu. Jejich výsledky budou mít vliv i na úspěšné vedení útočné operace vševojskové armády. Rozhodující a bezprostřední vliv na úspěšný vývoj armádní útočné operace budou mít výsledky letecké podpory vyčleněného bojového úsilí letectva podle rozhodnutí velitele vševojskové armády.

Leteckou podporu v průběhu přípravy armádní útočné operace plánují na základě rozhodnutí velitele frontu a velitelů vševojskové a letecké armády štáby těchto armád.

Má-li letecká podpora mít co největší efekt, musí být v souladu s úkoly vševojskové armády i úkoly jednotlivých divízi. Letecká podpora je zaměřena na ničení (umlčování, zdržování) těch sil a prostředků nepřítele, které znemožňují splnění hlavních úkolů útočné operace vševojskové armády. Kromě toho je nutné, aby letecká podpora i úzce navazovala na úkoly, které letecká armáda plní v pásmu vševoj-

skové armády podle plánu frontu. K udržení součinnosti letectva se vševojskovou armádou, k velení frontovému a vojskovému letectvu, k řízení letů všech druhů letectva a k zajištění bezpečnosti letectva v prostorech účinnosti armádních prostředků PVO jsou určeny a v pásmu vševojskové armády i rozmístěny: středisko bojového velení letecké armády (SBV LA), navigační stanoviště (NS) a radionavigační bod (RNB).

Všechny otázky součinnosti mezi vševojskovou a leteckou armádou bude velitel i štáb vševojskové armády zpravidla řešit spolu s náčelníkem SBV LA.

Náčelník SBV LA vychází při řešení všech úkolů především z rozhodnutí velitele letecké armády. Práce náčelníka a příslušníků SBV LA při plánování a vedení útočné operace vševojskové armády se řídí platnou metodikou práce. Jednotlivé úkoly z hlediska času, rozsahu i obsahu jsou sladěny s metodikou práce velitele a štábu vševojskové armády.

Vzhledem k omezeným zkušenostem z nového systému bojového velení letecké armády uvádíme možný nástin metodiky práce SBV LA pro období plánování a vedení operace.

Na základě zkušenosti z činnosti součinnostních orgánů letecké armády v minulosti a úkolů SBV LA můžeme jeho činnost rozdělit do třech hlavních období:

- před zahájením přípravy útočné operace vševojskové armády,
- při přípravě útočné operace vševojskové armády,
- při vedení útočné operace vševojskové armády.

V prvním období je SBV LA zpravidla rozmístěno v prostoru, z něhož může rychle zaujmout prostor rozvinutí při (na) VS a v některých případech i v bezprostřední blízkosti štábu vševojskové armády.

Náčelník a příslušníci SBV LA v souladu s funkčním zařazením plní úkoly, které vyplývají z plánu bojové a politické přípravy. Hlavní důraz klademe na systematickou a vyváženou teoretickou i praktickou přípravu příslušníků SBV LA s cílem získat pevné návyky pro činnost podle předurčení. Zvláštní pozornost věnujeme studiu a upevňování znalostí o prostoru a podmínkách bojové činnosti, o letectvu a pozemních vojskách nepřítele, jejich možnostech a způsobech bojové činnosti, o možnostech a připravenosti svazků a útvarů LA, útvarů a jednotek vojskového letectva, o způsobech bojové činnosti dálkového letectva, jakož upevňování návyků ve využívání technického materiálního vybavení SBV LA. K usnadnění, zkvalitnění a zrychlení práce si příslušníci SBV LA připravují potřebnou dokumentaci počty a pomůcky.

Přitom trvale musí věnovat pozornost otázkám bojové pohotovosti.

V období přípravy útočné operace vševojskové armády bude SBV LA zpravidla rozmístěno společně se štábem vševojskové armády.

Náčelník SBV LA sladí časově i obsahově plán práce střediska s plánem práce (metodikou) velitele a štábu vševojskové armády. V podstatě se SBV LA charakterem své práce zařazuje mezi jednotlivá oddělení štábu vševojskové armády.

Náčelník SBV LA může být v některých případech přizván k účasti na tvorbě zámyslu velitele vševojskové armády. K tomu může přednést závěry, ve kterých informuje velitele o obsahu rozhodnutí velitele LA pro bojovou činnost letectva v pásmu vševojskové armády, o silách a prostředcích vyčleněných pro leteckou podporu, jejich bojových možnostech vzhledem k předpokládané povětrnostní situaci, předpokládané činnosti a bojových možnostech letectva nepřítele.

Příslušníci SBV LA se postupně, v souladu se svým funkčním zařazením, sezná-

muji s úkolem vševojskové armády s určenými příslušníky štábu vševojskové armády.

Náčelník SBV LA se v dalším zúčastňuje operační orientace velitele armády. S obsahem operační orientace seznámí v nutném rozsahu svého zástupce a hlavní funkcionáře skupiny plánování a součinnosti i stanoviště bojového velení a vydá pokyny pro přípravu svých podkladů pro rozhodnutí velitele vševojskové armády.

Při přípravě těchto podkladů náčelník SBV LA vychází ze zámyslu velitele letecké armády a zámyslu velitele vševojskové armády. Rozhodující je, aby náčelník SBV LA pochopil hlavní úkoly vševojskové armády v útočné operaci, způsob jakým je zamýšlí velitel vševojskové armády splnit, jakými silami a prostředky, místo a podíl letectva v rámci vyčleněného úsilí při plnění stanovených cílů operace.

Základním předpokladem úspěchu je v tomto období velmi těsná spolupráce s operačním a zpravodajským oddělením, oddělením RVD a PVO při sladění všech otázek organizace a zabezpečení společné bojové činnosti druhů vojsk vševojskové armády a letectva. Pro nepřetržitou a těsnou spolupráci s odděleními štábu SBV vyčleňuje důstojníky podle funkčního zařazení.

Hlavní pozornost zaměří na optimální rozdělení cílů mezi RVD a letectvo, sladění činnosti stíhacího letectva s vojskem PVO při ničení vzdušných cílů a zajištění vzájemné bezpečnosti vlastních vojsk i letectva.

Podklady náčelníka SBV LA pro rozhodnutí velitele vševojskové armády mohou mít různý obsah i délku, v závislosti na časových možnostech a pokynech na jejich přípravu. Při úplné formě mohou mít tento obsah:

- zámysl velitele letecké armády pro bojovou činnost letectva v pásmu armádní útočné operace;
- svazky a útvary letecké armády, které budou stanoveným úsilím plnit úkoly letecké podpory, jejich bojové možnosti;
- návrh na rozdělení vyčleněného úsilí letectva a prostředků ničení na celou operaci (do bližšího úkolu na jednotlivé dny operace);
- určení úkolů, prostorů a objektů (cílů) letectvu a požadovaný stupeň jejich ničení;
- podrobný návrh použití letectva na první den operace;
- určení míst rozvinutí NS a RNB;
- návrhy na součinnost letectva s pozemními vojsky, RVD a vojskem PVO vševojskové armády;

— požadavky na poskytnutí pomoci letectvu silami a prostředky vševojskové armády při vyhledávání a zachraňování osádek.

Po schválení návrhu náčelníka SBV LA velitelem armády zpracuje potřebné údaje do připravované grafické i písemné části rozhodnutí velitele vševojskové armády.

Náčelník SBV LA a jeho zástupce se zúčastní vyhlášení rozhodnutí velitele vševojskové armády. Po vyhlášení rozhodnutí se SBV LA podílí na plánování útočné operace. Do grafické i písemné části plánu útočné operace zpracuje úkoly vyčleněného úsilí letectva, místa rozmístění prvků systému bojového velení letecké armády v pásmu vševojskové armády, dolety, dosahy radiolokačních prostředků, určené prostory pro bojovou činnost stíhacího letectva, rozdělení sil a prostředků podle úkolů a dní útočné operace a další údaje. Kromě toho některé otázky použití letectva a součinnosti zpracovává i do plánu bojového použití druhů vojsk (RVD, PVO).

SBV LA vede pracovní mapu náčelníka [1:200 000] a při plánování útočné operace zpracovává:

— grafický plán bojové činnosti letectva ve prospěch vševojskové armády;

— plánovou tabulku letů pro prostor odpovědnosti SBV LA;

— plán součinnosti s vojsky vševojskové armády.

SBV LA po projednání všech součinnostních otázek zpracuje a předkládá na VS letecké armády požadavek na bojovou činnost v rámci bojového úsilí letectva, ve kterém uvádí:

— krátký obsah dohovořených součinnostních otázek;

— od velitele vševojskové armády určené objekty úderů pro leteckou podporu, požadovaný stupeň jejich ničení, navrhovaný počet sil, výzbroj a dobu ničení;

— letové úsilí plánované na první den operace (příští den) k letecké podpoře;

— opatření vševojskové armády k zabezpečení bojové činnosti letectva a zamezení ohrožení vlastních letounů od palby PVO armády.

— místa rozvinutí prvků SBV LA, navrhovaný systém velení v prostoru odpovědnosti.

SBV LA organizuje vzájemnou výměnu informací se sousedními SBV LA a doručuje všechny sladěné součinnostní otázky svazkům a útvarům letecké armády i pozemním vojskům.

V období vedení útočné operace vševojskové armády náčelník SBV LA na základě

znalosti vývoje plnění úkolů operace, v souladu s rozhodnutími velitele vševojskové armády a letecké armády, řídí a organizuje plnění úkolů letecké podpory, bojovou činnost stíhacího letectva a řídí lety všech druhů letectva v určeném prostoru odpovědnosti.

Ve svých návrzích na použití letectva veliteli vševojskové armády uvádí konkrétní objekty a čas úderů, složení skupin, jejich výzbroj i očekávaný výsledek bojové činnosti. Po schválení návrhu SBV LA realizuje výzvu. Výzva, která je mimo období uvedené v požadavku na bojovou činnost předloženého na VS letecké armády při plánování, může být realizována pouze se souhlasem VS letecké armády.

SBV LA v průběhu bojové činnosti plní tyto další úkoly:

— prostřednictvím NS řídí a navádí letouny, které plní úkoly letecké podpory, nebo plní úkoly v pásmu útočné operace armády podle plánu fronty;

— podle pokynů SBV LA a dohovoru s VS řídí bojovou činnost stíhačů, především v těch prostorech, v nichž je obtížné navádění z divizních nebo plukovních stanovišť bojového velení;

— informuje VS součinnostních leteckých svazků o vývoji situace v pásmu vševojskové armády;

— hlásí na VS vševojskové armády, letecké armády a leteckých svazků výsledek bojové činnosti letectva;

— hlásí na VS letecké armády a svazků zprávy o změnách průběhu fronty, stav radiální a elektronické situace, vývoj povětrnostních podmínek;

— kontroluje dodržování stanoveného režimu letů a plnění opatření k zajištění bezpečnosti vlastních vojsk a letounů, informuje VS leteckých svazků o změnách v režimech letů v prostorech vojsk PVO armády;

— prostřednictvím štábu vševojskové armády organizuje vyhledávání a zachraňování osádek.

Závěrem chceme zdůraznit, že letecká podpora vojsk vševojskové armády i jejich obrana stíhacím letectvem před úderem letectva nepřítele je nedělitelnou součástí každé útočné operace. Organizace centralizovaného řízení bojové činnosti letectva v pásmu vševojskové armády a řešení všech otázek součinnosti je velmi náročná činnost.

Nový systém bojového velení vytváří podstatně lepší podmínky k udržení těsné součinnosti s pozemními vojsky, k zabezpečení pevného a nepřetržitého velení le-

tectvu i k zajištění vzájemné bezpečnosti vlastních vojsk a letectva, než tomu bylo v minulosti.

Efektivnost činnosti nového systému je však ve značné míře závislá na kvalitě

činnosti každého jeho prvku i připravenosti jednotlivců. Proto vynaložíme veškeré úsilí ke zvládnutí nového systému, k získání praktických návyků i k jeho dalšímu zdokonalení.

Katedra operačního umění, taktiky a výzbroje PVO pozemních vojsk

■ NÁČELNÍKA A ODDĚLENÍ VOJSKA PVO

Plánování protivzdušné obrany útočné operace armády zahrnuje:

- přípravu podkladů pro rozhodnutí velitele armády a pro organizaci protivzdušné obrany podle zámyslu operace;
- vydání předběžných nařízení podřízeným štábům a útvarům vojska PVO;
- zpracování základních bojových dokumentů, vydání bojových nařízení a rozkazů podřízeným.

K přípravě a organizaci PVO první útočné operace má náčelník vojska PVO armády tyto základní podklady:

- bojové nařízení (výpis z bojového nařízení) náčelníka vojska PVO nadřazeného stupně;
- informaci o úkolu armády a zámysl velitele armády k jeho plnění;
- plán součinnosti mezi silami a prostředky PVO armády, vojskem PVOS a letectvem (zpracovaný již v míru);
- informace o stavu, bojových možnostech a pravděpodobném použití prostředků vzdušného napadení nepřítelů;
- informace o stavu a bojových možnostech podřízených vojsk, získané z hlášení podřízených a z výsledků kontrol v předcházejícím období.

Tyto podklady slouží náčelníku vojska PVO armády jako východní údaje pro ujasnění úkolů, časovou kalkulaci a zhodnocení situace. Kromě toho k organizaci PVO využívá informací od oddělení štábu armády, druhý vojsk, skupiny plánování a součinnosti střediska bojového velení letectva, výzbrojní služby a štábu týlu armády.

Na analýze všech těchto podkladů a informací se pod vedením náčelníka vojska PVO podílejí všichni příslušníci oddělení vojska PVO armády, zejména náčelník skupiny operační a bojové přípravy a náčelník skupiny průzkumu.

Podklady pro přípravu rozhodnutí bude oddělení vojska PVO získávat postupně, protože většinou je nebude mít najednou všechny pohromadě. To však nesmí práci oddělení narušit. Zásadní informace zpravidla ihned zakreslí do pracovní mapy náčelníka vojska PVO.

Náčelník vojska PVO ujasňuje úkol z hlediska vševojskového a z hlediska PVO. Z vševojskového hlediska musí pochopit úlohu a místo armády ve frontové operaci, směry hlavních úderů, obsah bližšího a dalšího úkolu, způsoby jejich plnění a z nich vyplývající hlavní objekty PVO v jednotlivých fázích operace. Z hlediska PVO musí si ujasnit úlohu a místo PVO armády v systému PVO na území státu a v průběhu operace v systému PVO frontu, pochopit podíl prostředků PVOS a PVO frontu na plnění úkolů PVO armády v jednotlivých fázích operace a z nich vyplývající opatření pro použití prostředků PVO a organizaci PVO armády.

Výsledkem závěrů a ujasnění úkolu jak po vševojskové stránce, tak i z hlediska PVO jsou:

- pokyny pro přípravu a vydání předběžných nařízení podřízeným štábům a útvarům vojska PVO;
- pokyny pro přípravu podkladů do rozhodnutí velitele armády.

Při hodnocení situace analyzuje:

- stav a bojové možnosti pozemního a zejména vzdušného nepřítelů;
- stav a bojové možnosti podřízených útvarů vojska PVO, bojové možnosti prostředků vojsk PVOS a PVO frontu, které působí ve prospěch PVO armády;
- terén v pásmu činnosti vojsk armády z hlediska požadavků pro použití prostředků PVO;
- stav a možnosti materiálně technic-

kého zabezpečení bojové činnosti vojska PVO armády v průběhu operace;

- povětrnostní podmínky z hlediska požadavků k vedení boje se vzdušným nepřítelem a použití prostředků PVO.

Na základě ujasnění úkolu a zhodnocení situace vyvozuje závěry k hlavním problémům organizace PVO, které jsou v podstatě základem návrhu náčelníka vojska PVO velitele armády.

Obsah návrhu náčelníka vojska PVO na organizaci PVO armádní operace si zpravidla upřesňuje při otázkách velitele armády. Obsah může i ovlivnit časem, který má náčelník vojska PVO k dispozici. Pokud velitel armády nestanoví jinak, návrh zpravidla obsahuje:

- závěry o vzdušném nepříteli;
- úkoly PVO v armádní operaci (objekty PVO);
- podíl prostředků PVO frontu, SL a vojska PVOS na plnění úkolů PVO armády; prostředků PVO armády;
- bojeschopnost a bojové možnosti prostředků PVO armády;
- návrh na použití prostředků PVO, jejich uskupení a manévry v průběhu operace;
- zabezpečení součinnosti se stíhacím letectvem a vojskem PVOS na státním území a v průběhu operace;
- zabezpečení municí a protiletadlovými raketami s návrhem jejich spotřeby v jednotlivých dnech operace;
- závěry a požadavky k veliteli armády (ničení zjištěných zařízení pro velení a navedení letectva nepřítele, upřesnění materiálně technického zabezpečení vojska PVO, požadavky na stíhací leteckou ochranu v pásmu armády apod.).

Na přednesení návrhu náčelníka vojska PVO se zpravidla vyléčuje doba do 10 minut. Návrh přednáší náčelník vojska s využitím své pracovní mapy. Po schválení návrhu slouží tento náčelníku vojska PVO jako rozhodující podklad pro řízení další práce oddělení. Na jeho základě zpracuje oddělení vojska PVO příspěvek do rozhodnutí velitele armády, zakreslí do mapy rozhodnutí uskupení a manévry prostředků PVO v hlavních fázích operace. Návrh je také hlavním podkladem pro zpracování bojových dokumentů vojska PVO armády, a to

- plánu PVO operace;
- bojových nařízení náčelníku vojska PVO armády náčelníkům PVO divizí a velitelům přímo podřízených útvarů vojska PVO.

Velitel armády při přípravě rozhodnutí pro operaci vyvozuje v otázkách PVO závěry:

- o složení a předpokládaném charakteru činnosti vzdušného nepřítele a jeho možnostech zvláště při použití jaderných zbraní;

- o složení sil a prostředků PVO a jejich bojových možnostech. Konfrontuje tyto možnosti s možnostmi letectva nepřítele a z toho vyvozuje závěry o vlivu činnosti letectva na tempo operace;

- jaké objekty a uskupení vojsk je nutné spolehlivě bránit před úderem ze vzduchu.

Ve svém rozhodnutí v otázkách PVO velitel armády stanoví:

- kde, kdy a na obranu jakého uskupení vojsk (objektů) soustředit hlavní úsilí PVO do zahájení operace a v průběhu operace;

- jakými prostředky, ve kterém období a při plnění jakých úkolů v operaci posílit PVO divizi;

- organizaci PVO v období rozvíjení vojsk armády, z toho vyplývající opatření ke zvýšení pohotovosti systému PVO a zabezpečení součinnosti s vojskem PVOS i stíhacím letectvem;

- složení hotovostních sil PVO a stupeň jejich pohotovosti;

- způsob a dobu rozvinutí útvarů PVO a jejich manévry v průběhu operace;

- dobu pohotovosti prostředků PVO armády.

Po vyhlášení rozhodnutí velitele armády řídí náčelník vojska PVO práci oddělení tak, aby byly souběžně v co nejkratší době zpracovány základní bojové dokumenty a doručena vojskům bojová nařízení.

Plán PVO zpracujeme na celou hloubku armádní operace (podrobně na hloubku bližšího úkolu). Tento dokument zahrnuje všechny základní informace k použití prostředků PVO. Zpracujeme jej v součinnosti s operačním a zpravodajským oddělením, náčelníky druhů vojsk (zejména RVD a ženijním vojskem), oddělením výzbrojní služby, střediskem bojového velení letectva aj. Musí také odrážet výsledky součinnosti s vojskem PVOS a letectvem. K podřízeným informacím z plánu PVO předáváme individuálně podle potřeb konkrétního štábu, abychom nezvrátili celkový záměr činnosti.

Kromě přípravy bojových dokumentů spolupracuje oddělení vojska PVO i na dokumentech štábu armády, z nich především na plánu operace a bojovém rozkazu velitele armády. Do plánu operace zpravidla zakreslí uskupení a manévry prostředků PVO v hlavních fázích operace. V bojovém rozkazu velitele armády se v části PVO zpravidla uvádí:

— úkoly PVO v jednotlivých fázích útočné operace, na která vojska soustředí hlavní úsilí PVO;

— rozdělení prostředků PVO před zahájením a v průběhu operace;

— pohotovost prostředků PVO armády.

Náčelníkům PVO divizí a velitelům přímo podřízených útvarů PVO vydává bojová nařízení, nebo výpisy z bojového nařízení náčelníku vojska PVO armády. V praxi jsou zpracovávány formalizovanou formou, a to většinou v plném rozsahu a z nich pak pořizujeme výpisy podle určení. Některé štáby využívají směrových důstojníků k divizím a přímo podřízeným útvarům, kteří zpracovávají nařízení na konkrétní podmínky příslušného útvaru (divize) zpravidla ve formalizované úpravě. K bojovým nařením mohou být připojeny výpisy z plánu PVO, nebo případně z pracovních map oddělení vojska PVO armády.

Kromě těchto základních bojových dokumentů oddělení vojska PVO zpracovává pracovní mapu průzkumu (měřítko 500 000). Pro vnitřní potřebu si zpracovává i různé pracovní dokumenty, jako např. plán spojení a uvědomování vojsk, plán obrany VS PVO, plán rozdělení bojových směn a jejich časové střídání aj.

Opatření k zabezpečení bojové činnosti vojska PVO armády dostávají útvary cestou bojových nařízení příslušných náčelníků speciálních vojsk a služeb podepsaných náčelníkem štábu armády a cestou tylového rozkazu.

Podle požadavků štábu armády se oddělení vojska PVO podílí i na zpracování dalších dokumentů. Jsou to zejména: plán přípravy a zaujetí výchozího prostoru armády, plán operačního maskování, plán radioelektronického rušení, plán použití operačního výsadku aj. Na těchto dokumentech se podílí především tím, že stanoví jaké úkoly bude plnit vojsko PVO armády, z jaké sestavy a po jakou dobu a zapracuje do nich způsob použití ostatních prostředků PVO (PVOS a letectvo).

K upřesnění úkolů a organizace PVO se náčelník vojska PVO zpravidla účastní organizace součinnosti na stupni front—armáda.

V souladu s metodikou práce štábu armády se oddělení vojska PVO podílí na organizaci součinnosti na stupni armáda—divize.

Organizace součinnosti

Obsahem přípravy PVO první útočné operace armády bude také příprava bojové činnosti vojska PVO k plnění úkolů. Ta bude mít své zvláštnosti v tom, že k vyvedení vojsk může docházet postupně v zá-

vislosti na vývoji mezinárodní situace. Opatření přijímaná v oblasti PVO budou navazovat na opatření mírová, zahrnutá do plánů bojové pohotovosti, plánu mobilizačního rozvinutí vojsk, plánů součinnosti aj. Mezi hlavní opatření procesu řízení v této oblasti patří:

— řešení otázek součinnosti mezi všemi prostředky PVO, které působí v zájmovém prostoru armády, a mezi prostředky PVO armády a bráněnými vojsky (objekty);

— aktivování pohotovostních útvarů a jednotek vojska PVO začleněných do hotovostního systému PVOS;

— realizace opatření ke zvýšení bojové pohotovosti prostředků PVO armády;

— vyvedení útvarů a jednotek PVO z mírových posádek, zaujetí plánovaných prostorů, rozvinutí do bojových sestav a přípravu k palbě;

— upřesnění a aktivace systémů spojení s vojskem PVOS, příprava systémů vedení k odražení prvních hromadných úderů letectva nepřítele;

— upřesnění otázek zabezpečení bojové činnosti vojska PVO s důrazem na vytvoření průzkumných systémů (aktivace posádkových pozorovacích hlásek) aj.

Nejobsáhlejší z těchto opatření je organizace součinnosti. Součinnost organizujeme pro etapu vedení bojové činnosti na státním území (v jednotném systému PVO), při postupném vyvádění sil a prostředků PVO na území nepřítele v průběhu operace a po vzájemném oddělení prostorů bojové činnosti vojsk PVOS a prostředků PVO pozemních vojsk (po vyvedení hlavních sil PVO frontu mimo státní území).

V rámci vševojskové armády organizuje náčelník vojska PVO armády v souladu s rozhodnutím velitele armády a nařízením nadřízeného náčelníka součinnost:

— mezi prostředky PVO působícími v pásmu armády,

— mezi prostředky PVO a bráněnými vojsky.

Součinnost mezi prostředky PVO navzájem zahrnuje:

— součinnost mezi radiotechnickými prostředky a aktivními prostředky PVO v pásmu armády;

— součinnost mezi prostředky PVO armády a prostředky PVO frontu a prostředky vojska PVOS;

— součinnost s prostředky PVO sousedních armád (zejména na styku mezi fronty — se spojeneckými vojsky);

— součinnost uvnitř vojska PVO, tj. mezi útvary vojska PVO armády.

Součinnost mezi prostředky PVO a bráněnými vojsky spočívá ve vzájemném ujas-

nění úkolu, způsobu jeho plnění, rozmístění a manévru prostředků PVO s ohledem na předpokládanou činnost bráněných vojsk (objektů) v průběhu operace aj. Při organizaci této součinnosti určíme signály vzájemného rozpoznávání vlastních vojsk a vlastního letectva, způsob vzájemné informace o vzdušné a pozemní situaci, způsob společné činnosti při boji s tanky či se vzdušnými výsadky a diverzními skupinami nepřítel apod. Zvláštní péči věnujeme elektromagnetické koexistenci — vzájemnému rozmístění výkonných radiolokačních stanic v blízkosti jiných radiotechnických zařízení. Pro manévry útvarů a jednotek vojska PVO v rámci této součinnosti upřesňujeme vyhrazené osy přesunu, způsoby styků velitelů a štábů aj. Základní otázky této součinnosti řeší náčelník vojska PVO armády v období plánování první útočné operace s operačním oddělením a náčelníky druhých vojsk. Podrobně je organizují velitelé útvarů vojska PVO s veliteli bráněných vojsk a objektů PVO.

Kontrola připravenosti vojsk

Po splnění úkolů plánování PVO v oddělení vojska PVO i ve štábu armády organizuje náčelník vojska PVO armády kon-

trolu pochopení úkolů, reálnosti jejich zplánování a připravenosti podřízených útvarů vojska PVO. Vede ji zpravidla osobně u podřízených, nebo při organizaci součinnosti na stupni armáda — divize, v souladu s opatřeními připravenými štábem armády. Zpravidla kontroluje:

- znalost úkolů a jejich reálnost;
- stupeň připravenosti k plnění norem uvádění jednotek do pohotovosti k palbě;
- znalost zásad součinnosti a opatření k zajištění bezpečnosti vlastního letectva;
- připravenost bojových směn a bojové techniky k vedení boje v podmínkách radiotechnického rušení a boje s protiradiolokačními řízenými střelami;
- připravenost systému průzkumu a velení aj.

Závěrem zdůrazňujeme, že vzrůstající úderná síla nepřátelského letectva, vysoká účinnost zbraní vojska PVO a rozsáhlost opatření v PVO vojsk vyžadují vysokou náročnost na znalosti, organizaci a metody práce oddělení vojska PVO armády i v oblasti plánování PVO soudobé operace. Tu zabezpečíme jen systematickým studiem a neustálým zdokonalováním metod a forem práce všech příslušníků vojska PVO.

Katedra ženijní taktiky

■ NÁČELNÍKA A ODDĚLENÍ ŽENIJNÍHO VOJSKA

Nedílnou součástí zabezpečení přípravy a vedení útočné boje a operace je i **ženijní zabezpečení**. Jeho cílem je napomáhat vojskům vést rozhodující bojovou činnost ve vysokém tempu, chránit živou sílu a bojovou techniku před účinky prostředků ničení nepřítel, ženijními prostředky působit nepříteli ztráty, omezovat až znemožňovat jeho aktivní činnost. Splnění těchto cílů dosahujeme celou řadou úkolů a opatření ženijního zabezpečení, na jejichž plnění se podílejí všechny druhy vojsk i služeb. Ženijní jednotky, útvary a svazky plní nejsložitější, nejobtížnější úkoly, které vyžadují vybavení speciální technikou a speciální vycvik.

Ženijní zabezpečení boje a operace organizují příslušní vševojskoví velitelé

prostřednictvím náčelníka ženijního vojska (NŽV) armády, ženijního náčelníka (ŽN) divize. Tito organizují a řídí ženijní zabezpečení podle jejich pokynů a požadavků v souladu s úkoly zabezpečovaných vojsk.

Předpokladem úspěšné realizace úkolů ženijního zabezpečení je včasné a reálné **plánování ženijního zabezpečení**.

Obsahem činnosti řídicích funkcionářů ženijního zabezpečení při plánování ženijního zabezpečení boje a operace je:

- příprava návrhu na organizaci ženijního zabezpečení;
- příprava plánu ženijního zabezpečení operace (boje) s přílohami;
- spolupráce na dokumentech štábu jako je např. grafické rozhodnutí velitele armády (divize), bojový rozkaz velitele

armády (divize), nařízení pro ochranu proti zbráním hromadného ničení, plán organizace součinnosti armády (plánová tabulka boje), grafikon přepravy atd.;

— součinnostní dohovy s odděleními štábu armády (divize);

— osobní účast NŽV (ŽN) při vyhlášení rozhodnutí, na rekognoskaci, organizaci součinnosti;

— příprava nařízení pro ženijní zabezpečení vševojskovým, vojskovým svazkům (útvaram, bojové nařízení ženijním svazkům (útvaram);

— účast na kontrole a pomoci podřízeným ke správnému pochopení uložených úkolů.

Úspěšné plnění všech těchto úkolů vyžaduje cílevědomý a systematický přístup NŽV (ŽN) i celého oddělení, upřesněný časově i obsahově. K tomu slouží metodika práce štábu i metodika práce NŽV (ŽN). Všechna tato opatření se uskutečňují v časovém sledu, který upřesňuje náčelník štábu. Tento časový plán činnosti štábu je závazný i pro práci řídicích funkcionářů ženijního zabezpečení. V tomto smyslu si musí upravit a upřesnit vlastní metodiku práce.

Vlastní rozhodovací proces řídicích funkcionářů (stanovení druhu, obsahu a rozsahu úkolů ženijního zabezpečení) probíhá při přípravě návrhu na organizaci ženijního zabezpečení. Při veškeré další činnosti navržené úkoly ženijního zabezpečení sladí s ostatními druhy zabezpečení, s činností zabezpečovaných vojsk a přenášejí na vykonavatele.

Při přípravě návrhu na organizaci ženijního zabezpečení vychází řídicí funkcionáři ženijního zabezpečení z těchto podkladů:

— úkol zabezpečovaného svazu (svazku) a záměr velitele k jeho splnění;

— nařízení pro ženijní zabezpečení od nadřízeného stupně;

— pokyny velitele, nebo náčelníka štábu pro organizaci ženijního zabezpečení;

— ženijní situace vševojskových i vojskových svazů, svazků a útvarů.

Tyto podklady získávají postupně a to jak od štábu, z hlášení podřízených, od nadřízeného. Na základě těchto podkladů si NŽV (ŽN) ujasňuje úkol a hodnotí situaci ze ženijního hlediska a to:

a) při ujasnění úkolů:

— úloha a místo zabezpečovaného svazu (svazku) v operaci fronty (armády), podíl a požadavky nadřízeného stupně na obsah a rozsah úkolů ženijního zabezpečení,

— časové podmínky pro práci štábu (tzn. kolik času je na plánování úkolů

ženijního zabezpečení boje a operace) a pro přípravu vojsk na plnění úkolů ženijního zabezpečení.

b) při hodnocení situace:

— nepřítel, způsob vedení boje a operace, jeho ženijní síly a prostředky, bojová ženijní technika, předpokládaný druh, rozsah a prostor ženijních opatření, uskupení ženijních sil a prostředků, jejich pravděpodobné použití. Potřebná ženijní opatření vlastních vojsk k vyloučení, nebo omezení účinnosti ženijních opatření nepřítele,

— charakter terénu v pásmu vedení operace (boje), jeho členitost, prostupnost, ochranná a maskovací kapacita, pozitivní nebo negativní vliv terénu na vedení operace (boje), druh a rozsah nezbytných ženijních opatření k omezení nebo vyloučení negativních vlivů terénu, způsoby a možnosti využití terénu k úspěšnému splnění uloženého úkolu,

— radiační, chemická, biologická situace, její vliv na plnění ženijních opatření,

— roční a denní doba, povětrnostní podmínky a jejich pozitivní či negativní vliv a důsledky na vedení operace (boje), jejich vliv na druh, obsah a kvalitu plnění ženijních opatření,

— vlastní ženijní síly a prostředky, jejich bojová hodnota, možnosti plnění ženijních opatření ve prospěch zabezpečovaných vojsk.

V dílčích závěrech z ujasnění úkolů a zhodnocení situace získá NŽV (ŽN) představu o potřebě, druhu, místě a rozsahu ženijních opatření a o možnostech a podmínkách jejich realizace.

Potřeba ženijních opatření bude zpravidla vždy větší, než jsou možnosti. Musí proto v dalším uvést tuto disproporci do rovnovážného stavu, zvážit, která opatření jsou méně významná, která může omezit, nebo vyloučit, přenést na druhy vojsk, sousedy, požádat o pomoc nadřízeného apod. Výsledkem této tvůrčí činnosti je vlastní návrh na organizaci ženijního zabezpečení operace (boje), který potom v určenou dobu přednáší NŽV (ŽN) veliteli. Podle podmínek pro práci štábu může si připravit a přednést úplný návrh na organizaci ženijního zabezpečení. Tak tomu může být např. při plánování první útočné operace, kdy štáb bude mít dostatek času. Ve většině případů, kdy štáb armády (divize) bude pracovat pod tlakem času, zaměří se NŽV (ŽN) v návrhu na organizaci ženijního zabezpečení operace (boje) na problémy, které stanovil velitel v pokynech pro organizaci ženijního zabezpečení. V tomto případě je i přednes návrhu NŽV (ŽN) omezen ča-

sově a to zpravidla na stupni operačním do 20 minut, na taktickém stupni do 10 minut.

Úplný návrh na organizaci ženijního zabezpečení operace (boje) zpravidla obsahuje:

- závěry z nařízení pro ženijní zabezpečení od nadřízeného stupně,
- závěry ze zhodnocení ženijních opatření nepřítelů,
- závěry z vyhodnocení terénu,
- druh, rozsah, způsob plnění ženijních opatření,
- úkoly a použití ženijních útvarů a svazků jak organických, tak i přidělených, použití a rozdělení ženijní bojové techniky,
- požadavky na velitele, nadřízeného, sousedy.

V závěru NŽV (ŽN) uvádí, zda lze navrhovanými ženijními opatřeními splnit úkoly ženijního zabezpečení operace (boje), např. v jakém rozsahu.

Návrh přednáší NŽV (ŽN) veliteli na jeho pracovišti z písemných poznámek a připravené mapy, na které jsou navrhovaná ženijní opatření vyjádřena graficky.

Po přednesení návrhu, po případném zodpovězení a vysvětlení dotazů, nebo připomínek velitel návrh schválí. V souladu s tímto schváleným návrhem se plánovaná ženijní opatření dále rozpracovávají v plánu ženijního zabezpečení operace (boje). Současně zakreslí uskupení ženijních sil a prostředků do připravovaného grafického rozhodnutí velitele na operačním oddělení a předá na operační oddělení příspěvek do bojového rozkazu velitele armády (divize).

Na základě schváleného návrhu zpracovává předběžně bojové nařízení ženijnímu svazku a útvarům (ženijnímu útvaru) k zabezpečení souběžného plánování.

Současně s tím se na oddělení ženijního vojska (ženijním oddělení) připravuje plán ženijního zabezpečení operace (boje) a to na mapu 1 : 200 000 (1 : 100 000), výjimečně 1 : 100 000 (1 : 50 000).

Plán ženijního zabezpečení armádní operace má část grafickou a část textovou.

V grafické části na mapě se zvláštěným terénem, vyhodnocenými důležitými objekty a překážkami se uvádí:

- uskupení sil a prostředků nepřítelů, předpokládaný směr a druh jejich bojové činnosti, zjištěná ženijní opatření, ženijní síly a prostředky,
- nezbytné údaje o činnosti a úkolech zabezpečovacích vševojskových svazků (útvarů),
- plánované úkoly ženijního zabez-

pečení, které lze vyjádřit graficky předepsanými, nebo smluvenými značkami, — uskupení ženijních sil a prostředků, skutečné i plánované prostory rozmístění, plánovaný manévr silami a prostředky (zejména při násilném přechodu vodních překážek).

Textová část zahrnuje výsledky a závěry kalkulací obsahu a rozsahu ženijních opatření. Zpravidla ve vhodné uspořádaných tabulkách jako je:

a) na operačním stupni:

- přehled narůstání bojové pohotovosti ženijních sil armády;
- bojové použití ženijního vojska armády;
- grafikon budování výchozího prostoru armády;
- rozsah zatarasování ve výchozím prostoru armády;
- manévr přepravními prostředky armády při překonávání vodních překážek v průběhu vedení operace;
- operativní evidence ženijních prostředků armády;
- přehled zásob ženijní munice atd.

b) na taktickém stupni:

- rozdělení a použití ženijních sil a prostředků divize;
- přehled ženijního vybudování zabezpečovacího pásma výchozího prostoru divize, nebo ženijního vybudování výchozího prostoru divize druhého sledu armády;
- přehled rozsahu zatarasování v zabezpečovacím pásmu výchozího prostoru divize, nebo ve výchozím prostoru divize;
- operativní evidence ženijních prostředků;
- přehled ztrát a ozáření ženijních sil a prostředků divize;
- atd.

Plán ženijního zabezpečení operace (útočného boje) schvaluje velitel armády (divize), podepisuje náčelník štábu a NŽV (ŽN).

Velmi důležitou činností štábu, kterou řídí NŽV (ŽN) je sladění plánovaných úkolů ženijního zabezpečení s činností zabezpečovacích vojsk a ostatními druhy zabezpečení. Jde o součinnostní dohovy s odděleními druhů vojsk a služeb, uvedení rozhodujících ženijních opatření v hlavních řídících dokumentech štábu armády (divize). Tak např. s oddělením RVD upřesňuje činnost APTZ a APOZ, potřebné cesty a vhodné prostory pro manévr raketových prostředků, strukturu dělostřelecké přípravy při průlomu obrany nepřítelů, stav a doplnění ženijních prostředků u dělostřeleckých a raketových útvarů a svazků apod.

Se zpravodajským oddělením upřesňuje úkoly povšechného ženijního průzkumu nepřítele i terénu v pásmu činnosti vlastních vojsk, způsob vyhodnocování výsledků ženijního průzkumu, jejich předávání řídicím funkcionářům ženijního zabezpečení.

S oddělením chemického vojska (CHN) upřesňuje použití ženijně chemických zátarasů, složení, vybavení a úkoly ženijního jádra odřadu odstraňování následků po napadení zbraněmi hromadného ničení, způsob překonávání ženijně chemických zátarasů nepřítele, vyhodnocování účinku zbraní hromadného ničení, způsob lokalizace a hašení požárů, způsob překonávání devastovaného a zamořeného terénu atd.

Plánovaná ženijní opatření přenáší na vykonavatele nařízením pro ženijní zabezpečení, která jsou určena vševojskovým svazkům (útvaram) a bojovými nařízením ženijnímu vojsku armády (divize). Tyto dokumenty patří k řídicím dokumentům ženijního zabezpečení operace (boje) a jsou v souladu s plánem ženijního zabezpečení.

V nařízení pro ženijní zabezpečování uvádíme:

- zprávy o nepříteři, jeho ženijních silách a prostředcích,
- úkoly ženijního zabezpečení, pořadí a lhůty jejich plnění,
- způsob bojového použití přidělených ženijních útvarů (jednotek),
- ženijní opatření ve prospěch divize (pluku) silami a prostředky armády (divize),
- druh, počet, doba, místo přidělení ženijních sil a prostředků, místo, způsob těžení a přípravy materiálu z místních zdrojů,
- způsob a lhůty předkládání hlášení.

Bojové nařízení ženijnímu svazku (útvary) obsahuje:

- úkol zabezpečovaného svazu (svazku),
- potřebné údaje o nepříteři, jeho ženijních opatřeních,
- úkoly, pořadí a lhůty jejich plnění,
- upřesnění součinnostních otázek a opatření k zabezpečení při plnění uložených úkolů,
- materiální a technické zabezpečení,
- doba, místo, způsob těžení a přípravy materiálu,
- organizace spojení,
- pořadí a způsob předkládání hlášení.

Řídicí dokumenty podepisuje vedle NŽV (ŽN) i náčelník štábu armády (divize).

Kromě uvedených řídicích dokumentů zpracovává a vede oddělení ženijního vojska armády (ženijní oddělení divize) celou řadu výkazových a informačních dokumentů jako např. 2—3 (1—2) pracovní mapy, výkazovou mapu, lhůtní a mimořádná hlášení, záznamník zpráv apod.

Závěrem chceme zdůraznit, že plánování ženijního zabezpečení na operačním a taktickém stupni je složitý proces. Plánované úkoly ženijního zabezpečení sladěujeme s činností zabezpečovaných vojsk a s ostatními druhy zabezpečení. Obsah a rozsah úkolů ženijního zabezpečení nesmí být formální, ani šablonovitý, musí vycházet z analýzy konkrétních podmínek a možností vojsk. Podmínky pro přípravu a vedení operace zvyšují nároky jak na rozsah, tak i na kvalitu ženijních opatření a na jejich včasnou realizaci. To vyžaduje soustavné a systematické zkvalitňování práce řídicích funkcionářů ženijního zabezpečení na operačním i taktickém stupni v souladu se zkvalitňováním řídicí práce celého štábu.

Plukovník ing. Miloš Zeman

■ NÁČELNÍKA A ODDĚLENÍ CHEMICKÉHO VOJSKA

V útočné operaci bude udržování a obnovování bojeschopnosti vojsk opatření, kterému velitelé a štáby svazu i svazků musí věnovat mimořádnou po-

zornost. Obzvláště OPZHN bude naléhavá v případě, že válka bude zahájena překvapivým a neomezeným použitím jaderných zbraní. Jde o možnou variantu za-

hájení války, kterou nemůžeme vyloučit a která svým charakterem a důsledky postaví vojska, velitele a štáby do té nešťastnější možné situace.

Chemické vojsko se podílí na udržování a obnově bojeschopnosti vojsk významným, nikoli však podstatným podílem. Jeho úlohu vymezuje čl. 145 předpisu Oper-2-1, který definuje chemické zabezpečení jako souhrn opatření k ochraně proti radioaktivním a otravným látkám, k použití dýmu a ke splnění součinnostních úkolů chemického vojska. Z toho vyplývá, že chemické vojsko se na OPZHN podílí především ochranou vojsk a týlu před účinky radioaktivních a otravných látek.

Chemické zabezpečení zahrnuje celý komplex opatření. Jejich organizace, plánování a zejména realizace v počátečním období války, kdy vojska nebudou mít zkušenosti z bojové činnosti v podmínkách neomezeného použití ZHN, budou klást na funkcionáře chemického vojska zcela mimořádné požadavky. Chci zdůraznit, že náčelník chemického vojska vševojskové armády (chemický náčelník vševojskového svazku) není s to splnit požadavky na něho kladené bez úzké součinnosti s jednotlivými odděleními štábu, především s operačním oddělením a s náčelníky druhů vojsk a služeb. Obsahově budeme mít tuto součinnost vyřešenu předem v míru, ověřenu na cvičeních a nácích. Její formální, organizační i metodická stránka musí nacházet své vyjádření v praxi ověřených metodikách práce a v co neúčelnější formalizované dokumentaci.

Mimořádnou a soustavnou pozornost bude náčelník chemického vojska armády (CHN) věnovat všestrannému rozpracování a zabezpečování uvádění podřízených útvarů (jednotek) chemického vojska do bojové pohotovosti v úzké návaznosti na jejich případné mobilizační doplnění, bojové stmelení a na jejich včasné přesun do operační sestavy vševojskové armády (bojové sestavy vševojskové divize). Bez dokonalého ujasnění, vyřešení a všestranného zvládnutí této problematiky nelze hovořit o chemickém zabezpečení operace (boje) na začátku války.

Náčelník chemického vojska armády (CHN) je hlavním organizátorem chemického zabezpečení na daném stupni velení. K plnění svých funkčních povinností má podřízené důstojníky, jejichž počet je stanoven tabulkami válečných počtů. Při organizaci a plánování chemického zabezpečení využívá v rámci daných možností i pracovníků armádního

radiačního střediska (výpočetně analytické skupiny divize), zejména k základním kalkulacím, které se týkají možností nepřítelů v radioaktivním a chemickém zamoření a bojových možností jednotek radiačního a chemického průzkumu.

Úspěšné vyřešení všech úkolů, jimiž se chemické vojsko podílí na OPZHN, spočívá ve splnění především těchto základních opatření:

- podrobné vyhodnocení možností nepřítelů v použití ZHN co do rozsahu, cílů a způsobů napadení v jednotlivých etapách operace a posouzení možného charakteru a rozsahu zamoření a jeho vlivu na bojeschopnost vlastních vojsk;
- zabezpečení, aby v rozhodnutí velitele armády (divize) a v jeho nařízení pro OPZHN byla zahrnuta opatření odvozená od reálných možností nepřítelů v použití ZHN a řešila konkrétně a účinně způsoby, jak čelit v průběhu operace (boje) vlivu předpokládaného rozsahu zamoření;

- včasné, reálné a efektivní zplánování chemického zabezpečení operace (boje);

- včasné vydání odborných nařízení podřízeným chemickým náčelníkům a jednotkám a útvarům chemického vojska;
- organizace součinnosti se štábem, náčelníky druhů vojsk a služeb při řešení otázek chemického zabezpečení;

- osobní velení a řízení, kontrola plnění plánovaných a nařízených opatření

Kvalita organizátorské a řídicí práce náčelníka chemického vojska armády (CHN svazku) při přípravě operace (boje) na začátku války bude záviset především na:

- morálně politické a odborné připravenosti náčelníka a jemu přímo podřízených funkcionářů, které najdou své konkrétní vyjádření v ujasnění a zvládnutí do všech podrobností formálně i obsahově rozpracované metodiky práce, základní a pomocné dokumentace, v hlubokých vševojskových a odborných znalostech a zkušenostech, v osvojení osvědčených pracovních návyků, v pracovním i neformálním stmelení příslušníků chemických oddělení;

- obsahovým i organizačním ujasněním a praktickým vyřešením součinnosti se štábem a náčelníky druhů vojsk a služeb;

- umění předvídat vývoj situace, náležitost, pořadí a charakter úkolů, které musí postupně vyřešit a tím včas účelně usměrňovat činnost podřízených funkcionářů a čelit důsledkům stále se zkracujících časových limitů pro přípravu a vedení boje (operace).

Činnost náčelníka chemického vojska armády (chemického náčelníka divize) v období operační orientace

Tomuto období bude předcházet plánování na nadřazeném stupni. Ve smyslu zásad souběžného plánování bude náčelník chemického vojska armády (CHN divize) zpravidla nadřazený odborný náčelník postupně informovat o povaze úkolů, které armádu (divizi) očekávají, přijímaných opatřeních chemického zabezpečení směrem k armádě (divizi), předpokládané posloupnosti organizačních opatření, která má přijímat apod. Tento proces nechápeme jako jednostrannou záležitost. Náčelník chemického vojska armády (CHN divize) musí sám v tomto smyslu vyvíjet potřebnou aktivitu a s co největším časovým předstihem, osobním stykem, prostřednictvím styčných orgánů, spojením ZAS apod. získat dostupné informace. To umožňuje, aby v době, kdy (obdrží) bude seznámen s hlavními direktivními dokumenty pro plánování, měl už připravenou řadu výchozích kalkulací. Jde zejména o:

- vyhodnocení vlivu povětrnostní situace na účinky a použití ZHN;
- vyhodnocení možností nepřítelů v použití ZHN,
- zhodnocení stavu zabezpečení vlastních vojsk chemickou technikou a materiálem,
- vyhodnocení bojové pohotovosti a bojových možností útvarů (jednotek) chemického vojska,
- časové a prostorové kalkulace spojené s uváděním jednotek a útvarů chemického vojska do bojové pohotovosti v operační (bojové) sestavě armády, atd.

Z těchto analýz a kalkulací vyplyne, která organizační opatření má přijmout neprodleně, která bude řešit postupně (pořadí) a jaké nařízení (pokyny) k jejich zabezpečení a realizaci má vydat podřízeným. Všechna tato opatření musí dořešit nejpozději v období přípravy a v průběhu operační orientace.

Společně s operační směrnici velitele frontu (bojovým rozkazem velitele vševojskové armády) s jejich obsahem bude náčelník chemického vojska armády (CHN divize) seznámen na informaci štábu armády (divize) o úkolu, bude mít náčelník chemického vojska armády (CHN divize) k dispozici i směrnici (nařízení) pro OPZHN nadřazeného velitele a směrnici (nařízení) pro chemické zabezpečení náčelníka chemického vojska frontu (armády). Tyto společně se zámyslem velitele armády (divize) tvoří základní

direktivní podklady pro plánování chemického zabezpečení. Proto studium těchto směrnic (nařízení) a účast na operační orientaci budou hlavní náplní činnosti náčelníka chemického vojska armády (CHN divize) v tomto období. Na základě závěrů, které z nich vyplynou, náčelník chemického vojska armády (CHN divize) vydá pokyny pro zpracování:

- předběžných nařízení pro přímo podřízené chemické náčelníky a chemické útvary,
- příspěvků do návrhu na chemické zabezpečení velitelů armády (divize).

K návrhu na chemické zabezpečení

Při přípravě návrhu na chemické zabezpečení náčelník chemického vojska armády (CHN divize) si ujasní úkol a zhodnotí situaci. Výsledkem jeho činnosti je grafický návrh na organizaci chemického zabezpečení rozpracovaný v jeho pracovní mapě a doplněný potřebnými kalkulacemi a písemným návrhem. V praxi zpracovává náčelník chemického vojska armády (CHN divize) dva návrhy. Podrobný návrh, který řeší všechny otázky chemického zabezpečení, a stručný návrh (poznámky v pracovním sešitě), jehož obsahem jsou odpovědi na otázky velitele. Po vyloučení a schválení návrhu na chemické zabezpečení musí náčelník chemického vojska armády (CHN divize) zabezpečit neprodleně zpracování a předání operačnímu oddělení příspěvků

- do plánu operace (grafického rozhodnutí),
- do rozhodnutí velitele,
- do plánu a nařízení pro OPZHN.

Schválený návrh na chemické zabezpečení představuje tedy praktický koncept plánu chemického zabezpečení. To umožňuje, aby náčelník chemického vojska armády (CHN divize) vydal pokyny pro zpracování konceptů odborných nařízení a odebral se k vyhlášení rozhodnutí.

Činnost po vyhlášení rozhodnutí velitele

Po vyloučení rozhodnutí velitele náčelník chemického vojska armády (CHN divize) upraví, popř. doplní koncepty odborných nařízení pro

- přímo podřízené chemické náčelníky,
- podřízené chemické útvary,
- armádní chemický sklad (jen NCHVA).

Schválí vyhotovené čístopisy, předá je k podpisu náčelníkovi štábu a zabezpečí ve stanovenou dobu jejich předání k odeslání. V dalším zaměří své úsilí a činnost podřízených na zpracování plánu chemického zabezpečení a kontrolní činnost.

Plán chemického zabezpečení na stupni vševojskové armády zpracujeme na mapě 1:200 000 (s příslušnými tabulkami) jako samostatný dokument, jenž je součástí plánu operace. Na stupni vševojskové divize se zpracovává na pracovní mapě chemického náčelníka. Takto zpracovaný plán je hlavním podkladem pro řízení chemického zabezpečení v průběhu operace (boje).

Mimořádné úsilí musí náčelník chemického vojska armády (CHN divize) věnovat osobnímu usměrňování a řízení podřízených funkcionářů. Využívá k tomu organizace součinnosti a doby vyhrazené na kontrolní činnost. Zde osobní velení a řízení zejména u chemických náčelníků svazků a útvarů, které tvoří rozhodující prvky operace (bojové) sestavy v jednotlivých etapách operace (boje), a

u podřízeného útvaru chemického vojska je nezbytné a nezastupitelné. To plně platí i v řízení chemického zabezpečení v průběhu operace (boje).

Závěrem chci zdůraznit, že příprava a řízení chemického zabezpečení operace (boje) na začátku války je složité a proto jsem se zaměřil jen na uvedení nejdůležitějších obecných zásad, společných pro přípravu a řízení chemického zabezpečení na stupni svazu (svazku). Praktické zkušenosti ze cvičení ukazují, že prohlubování a zdokonalování obsahových, organizačních i metodologických stránek chemického zabezpečení soudobé operace a soudobého boje je nutné věnovat soustavnou a nepřetržitou pozornost. Odpovídá to ostatně i neustále pokračujícímu kvalitativnímu a kvantitativnímu rozvoji ZHN.

Katedra organizace spojení

■ NÁČELNÍKA A ODDĚLENÍ SPOJOVACÍHO VOJSKA

Je známo, že význam spojení k zabezpečení velení vojskům značně vzrostl. Podmiňuje to řada činitelů, z nichž nejdůležitější jsou:

— Značná dynamika bojové činnosti a to jak z časových, tak i prostorových a obsahových hledisek. Velitelé a štáby musí mít neustále aktuální informace a současně možnost rychle reagovat na náhlé změny situace a ovlivňovat činnost podřízených.

— Složitost soudobých operací klade značné nároky na objem informací potřebných v rozhodovacím procesu velitelů a štábů.

— Postupně se začínají uplatňovat, posuzovat a realizovat požadavky automatizovaných systémů velení a řízení bojových prostředků, jejichž činnost není možná bez dobře organizovaného a spolehlivého spojení.

Náročné požadavky kladené na celý systém velení a řízení bojových prostředků se projevují i ve zvýraznění základních požadavků na spojení, k nimž patří včasnost, spolehlivost, rychlost, věrohodnost a utajení spojení.

Těmto podmínkám musí odpovídat metody a styl práce spojovacích funkcionářů. Spojovací řád Čs. lidové armády (Spoj-1-1) vymezuje pojem řízení spojení takto: „Řízení spojení spočívá ve včasném provedení opatření k organizaci a zabezpečení neselhávajícího spojení v průběhu bojové činnosti. Všeobecné řízení spojení u svazku (útvaru) provádí náčelník štábu, bezprostřední spojení uskutečňuje spojovací náčelník.“

Řízení spojení v souladu s obecnými zásadami teorie řízení zahrnuje řadu činností, a proto je chápeme komplexně. V článku se zaměříme na oblast plánování spojení a s tím spojený rozbor obsahu a metod práce náčelníka spojovacího vojska (spojovacího náčelníka) a spojovacích oddělení armádního a divizního stupně velení.

K zabezpečení organizovaného a včasného splnění úkolů má spojovací oddělení zpracované metodiky práce jak pro základní plánovací operace (boje), tak i pro některá důležitá období v průběhu operace (boje). Metodika práce spojovacího oddělení vychází z metodiky práce štábu,

stanoví obsahovou a časovou posloupnost plnění úkolů, jakož i odpovědnost jednotlivých příslušníků při plnění úkolů v rámci celého oddělení (štábu).

Spojení organizujeme podle rozhodnutí velitele, pokynů náčelníka štábu a nařízení pro spojení nadřízeného štábu s přihlednutím k počtu a stavu spojovacích sil a prostředků (Spoj-1-1, čl. 2). Spojovací funkcionáři získávají tyto podklady postupně (jak ukážeme dále).

Důležitým předpokladem včasného plánování spojení a jeho realizace je uplatnění zásady souběžného plánování v práci spojovacích funkcionářů. Podřízeným musíme především včas doručit a dát podklady a údaje potřebné pro provozně technické zabezpečení činnosti spojovacích prostředků, jednotlivých prvků (systémů) spojovací soustavy a spojovací soustavy jako celku (přidělení kmitočtů, volacích značek, funkčních čísel, číslování stanic a vedení, klíčů k různým tabulkám apod.). Jejich rozpracování je dosud poměrně pracné a musí být řešeno s předstihem. Při realizaci požadavku souběžného plánování klademe důraz na maximální utajení zámyslu operace (boje).

Činnost spojovacích oddělení můžeme z metodického hlediska rozdělit do těchto hlavních období (pracovních etap):

- do vyhlášení rozhodnutí velitele,
- po vyhlášení rozhodnutí velitele (můžeme dále členit na období po schválení plánovacích dokumentů a na činnost po vydání rozkazů a nařízení podřízeným).

Činnost spojovacího oddělení v období do vyhlášení rozhodnutí velitele

Současně s doručením operační směrnice velitele fronty (bojového rozkazu velitele armády) veliteli armády (divize) spojovací oddělení obdrží prostřednictvím náčelníka štábu nařízení pro spojení štábu fronty (armády). Je to jeden ze základních podkladů pro plánování a organizaci spojení, z něhož si náčelník spojovacího vojska (NSV) spojovací náčelník (SN) ujasní způsoby organizace spojení s nadřízeným, součinnostní spojení v rámci operační sestavy fronty (armády), způsoby materiálního a technického zabezpečení, pohotovost spojení a získá další nezbytné podklady pro plánování vlastní spojovací soustavy. NSV (SN divize) po prostudování nařízení pro spojení štábu fronty (armády) vydá pokyny příslušným oddělením k realizaci úkolů, které vyplývají z tohoto dokumentu.

NSV (SN) se zúčastňuje operační orientace, kde se seznámí s operačně taktickou

situací, se zámyslem rozhodnutí velitele a s časovou kalkulací pro práci štábu při plánování operace (boje). Po jejím ukončení informuje v potřebném rozsahu příslušníky oddělení, popř. i velitele spojovacího útvaru, zpřesňuje úkoly pro plánování a stanoví úkoly pro zpracování předběžných nařízení pro podřízené. Osobně si připravuje podklady pro přednesení návrhu náčelníkovi štábu na použití spojovacích útvarů a jednotek. V praxi půjde často o zodpovězení otázek, které dal náčelník štábu.

Návrh NSV (SN) zpravidla obsahuje:

- stručnou informaci o organizaci a zabezpečení spojení s nadřízeným a o hlavních úkolech, které stanovil štábu armády (divize) v nařízení pro spojení štáb fronty (armády),
- informaci o stavu spojovacích útvarů a jednotek armády (divize) s návrhem na jejich použití, včetně časových propočtů,
- možné prostory míst velení armády (divize) při zaujetí operační (bojové) sestavy a směr jejich přemísťování v průběhu operace (po předběžném dohovoru s operačním oddělením),
- požadavky na vlastní i nadřízený štáb.

Spojovací oddělení zpracovává podle pokynů náčelníka SV (SN) předběžná nařízení pro podřízené spojovací funkcionáře — velitele spojovacích útvarů, spojovací náčelníky vševojskových svazků (útvarů), popř. spojovací náčelníky některých svazků (útvarů) druhů vojsk. Včasné vydání předběžných nařízení zabezpečuje souběžnost plánování.

Spojovací oddělení již v tomto období uskutečňuje potřebnou součinnost s ostatními odděleními štábu armády (divize) především v otázkách výběru míst velení pro jejich přímo podřízené svazky a útvarů. Tato součinnost musí být oboustranná, aby již při plánování operace (boje) byly vytvořeny podmínky k zabezpečení spolehlivého spojení.

Těžiště práce spojovacího oddělení v tomto období spočívá v rozpracování základních dokumentů plánu spojení a v řízení podřízených spojovacích funkcionářů při plánování a zabezpečování provozu již realizovaného spojení. V metodice práce spojovacího oddělení musí být vyjádřeny dvě možné varianty plánovacího procesu:

- Plánování probíhá v podmínkách, kdy ještě není třeba budovat polní spojovací soustavu a řídit její provoz; všichni příslušníci spojovacího oddělení se mo-

hou soustředit především na zpracování plánovací dokumentace;

— Štáby zaujaly polní místa velení, spojovací funkcionáři a spojovací jednotky musí již v průběhu plánování organizovat a zabezpečovat základní spojení; v tomto případě pracovní úsilí příslušníků oddělení bude odpovídajícím způsobem rozděleno na splnění úkolů při plánování a při řízení již organizovaného spojení.

Druhá varianta je časově i obsahově značně náročná. Spojovací oddělení bude v maximální míře využívat při operativním řízení spojení hlavní funkcionáře spojovacích útvarů a jednotek.

Spojovací oddělení po schválení návrhu NSV (SN) náčelníkem štábu zpracovává příspěvek s prostory míst velení armády (divize), včetně směru jejich přemísťování, do připravené grafické i písemné části rozhodnutí. Zkušenosti z plánovacího procesu i z vedení operace (boje) ukazují, že spojovací oddělení je zpravidla v rámci vševojskového štábu hlavním koordinátorem při výběru prostorů míst velení armády (svazku) i přímo podřízených svazků a útvarů. Osvědčilo se proto zpracovávat na spojovacím oddělení tabulku prostorů míst velení. Je to pomocný plánovací dokument oddělení, do něhož se zapisují všechna místa velení armády (divize), přímo podřízených svazků a útvarů a v potřebném rozsahu i místa velení nadřízeného a sousedů, plánované prostory, jejich zaujetí v operační sestavě ve výchozím prostoru a v průběhu operace (boje) alespoň do bližšího úkolu armády (divize). Tento způsob zabezpečuje jednotnost při uvádění míst velení v grafických a písemných dokumentech u všech složek štábu. Každou změnu musí složky štábu projednat se spojovacím oddělením a zaregistrovat. Toto organizační opatření je jednou z důležitých podmínek pro zabezpečení nepřetržitého a spolehlivého spojení velitelů a štábu armády (divize).

Činnost spojovacího oddělení v období po vyhlášení rozhodnutí velitele

Náčelník spojovacího vojska (spojovací náčelník) se zúčastňuje vyhlášení rozhodnutí velitele armády (divize), kde získá nové nebo si ověří již známé podklady potřebné pro plánování spojení. Mimořádný význam pro jeho další práci mají především tyto otázky:

— určení hlavního a dalších směrů úderu (má to vliv na směr přemísťování míst velení armády),

— časové a prostorové plnění bližšího a dalšího úkolu (je důležité pro správné rozdělení spojovacích sil a prostředků pro

zabezpečení spojení na celou hloubku boje a operace),

— určení operační (bojové) sestavy vojsk, úkolů podřízeným a úkolů k všestrannému zabezpečení operace (boje). To ovlivňuje celý systém velení při zaujetí operační (bojové) sestavy i v průběhu operace (boje),

— organizace velení a hlavní otázky součinnosti bezprostředně ovlivní organizaci spojení z jednotlivých míst velení armády (svazku) a zabezpečení součinnosti spojení.

Na základě rozhodnutí velitele armády (divize) stanoví náčelník štábu náčelníkovi spojovacího vojska (SN) úkoly pro organizaci spojení (pokyny pro spojení). Obsahové zaměření těchto úkolů uvádí čl. 52 předpisu Oper-2-1. V praxi se tyto úkoly soustřeďují zpravidla do těchto oblastí činnosti:

— s kým a kterým spojovacím směrem máme věnovat zvláštní pozornost;

— způsob využití spojení a provozní režimy rádiových a radioreléových pojítek při přípravě bojové činnosti a v jejím průběhu,

— plánované časy zaujetí míst velení armády (divize) a z toho vyplývající doba pohotovosti spojení a přibližná doba jejich přemísťování.

Ostatní podklady a údaje uvedené v čl. 52 se NSV (SN) dozví již při vyhlášení rozhodnutí velitele armády (divize).

Po obdržení pokynů pro spojení od náčelníka štábu má spojovací oddělení všechny hlavní podklady nezbytné pro dokončení zpracovávaných dokumentů.

Při plánování útočné operace armády spojovací oddělení zpracovává plán spojení, který obsahuje grafickou a přílohou část.

V grafické části plánu spojení je schématicky vyjádřena základní struktura organizace rádiového, radioreléového, linkového a polního poštovního spojení a tvoří ji dva dokumenty:

— schéma rádiového spojení na předtištěném formuláři, kde jsou zakresleny jednotlivé rádiové sítě a směry organizované pro spojení s nadřízeným, podřízenými, spolupodobíci velitelů a štábů, týlovými funkcionáři a k uvědomování vojsk, včetně rozdělení rádiových prostředků na jednotlivá místa velení armády,

— schéma radioreléového, linkového a polního poštovního spojení na mapě 1 : 200 000, kde jsou schématicky vyjádřeny principy organizace příslušných druhů spojení velitele armády a jeho štábu.

V přílohou části plánu spojení jsou uvedeny tabulky a schémata, která vyjadřují potřebné provozní a technické zabez-

pečení spojení. V přílohou části plánu spojení jsou zpravidla tyto dokumenty:

- tabulka s rozpočtem sil a prostředků (sestavená v souladu s grafickou částí plánu spojení),

- schéma kanálového propojení radio-rcelových spojů,

- schéma technického propojení linkových spojů,

- jízdní a letový řád polního poštovního spojení,

- schéma zvláštního armádního spojení,

- tabulky materiálního zásobování, technického zabezpečení a doplnění zásob spojovacího materiálu třídy 06 (tabulky MTZ spojovacím materiálem).

Plán spojení zpracovává jednotně — pro operaci s použitím jaderných zbraní i bez jejich použití; podepisuje jej náčelník spojovacího vojska a schvaluje náčelník štábu.

Rovněž i ve štábu divize se zpracovává plán spojení, obsahující grafickou a přílohou část. Grafická část je obdobná jako u armády. Přílohou část je co do rozsahu menší a zpravidla obsahuje: tabulku s rozpočtem sil a prostředků, schéma kanálového propojení radio-rcelových a linkových spojů, jízdní a letový řád polního poštovního spojení, tabulky MTZ spojovacím materiálem.

Spojovací oddělení armády se podílí na vypracování dalších dokumentů jednotlivých oddělení štábu armády. Jde především o tyto plány: plán operačního maskování, plán ochrany proti zbraním hromadného ničení, plán radioelektronického rušení, plán přesunu a zaujetí míst velení.

Na základě schváleného plánu spojení zpracovává nařízení pro spojení štábu armády (divize), které obsahuje textovou a přílohou část (tabulky s podklady pro provozní zabezpečení spojení). Nařízení pro spojení podepisuje náčelník štábu a náčelník spojovacího vojska (spojovací ná-

čelník) a zasílá je náčelníkům štábu podřízených svazků a útvarů a předkládá nadřízenému štábu. Spolupůsobícím svazkům (útvaram) z něho zasílá výpisy.

Náčelník spojovacího vojska armády osobně stanoví úkoly velitelům spojovacích útvarů k budování spojení a jeho zabezpečení v průběhu operace (veliteli spojovacího pluku, praporu dálkových spojů a spojovací rotě týlu, náčelníku polního armádního spojovacího skladu a pojízdné armádní spojovací opravny). U divize stanoví spojovací náčelník úkoly veliteli spojovacího útvaru, spojovacímu důstojníkovi u náčelníka dělostřelectva a dalším spojovacím jednotkám.

Náčelník se osobně zúčastňuje organizace součinnosti, kde musí být připraven vysvětlit způsoby organizace součinnosti spojení při rozboru jednotlivých období (úkolů), k nimž je součinnost organizována. Spojovací oddělení se podílí na zpracování plánové tabulky boje (součinnosti).

Nedílnou součástí řízení spojení je systematická kontrolní činnost příslušníků spojovacího oddělení u přímo podřízených spojovacích útvarů a jednotek a u spojovacích funkcí všech vojskových svazů, svazků a útvarů druhů vojsk na základě jednotného plánu kontrolní činnosti, který zpracovává podle pokynů náčelníka štábu operační oddělení armády (divize).

Závěrem chceme uvést, že dobře organizované spojení a jeho nepřetržitě řízení v průběhu operace (boje) vytváří nezbytné podmínky pro splnění náročných úkolů velitelů a štábů všech stupňů. Spojovací oddělení i příslušníci spojovacích útvarů a jednotek mají bohaté zkušenosti z organizace a praktického zabezpečování spojení již z mírové služby. Nesmí však podlehout sebeuspokojení, protože úkoly a požadavky na spojení neustále rostou a jsou stále složitější. Ani v sebemenším nesmí podceňovat možnosti a činnost předpokládaného nepřítele a jeho možný vliv na spolehlivost spojení.

Katedra týlu

■ NÁČELNÍKA A ŠTÁBU TÝLU

Rozsah, formy a způsoby týlového zabezpečení soudobých útočných operací bezprostředně závisí na charakteru budoucí války a na stavu rozvoje ekonomiky stá-

tu. Rozsáhlé používání zbraní hromadného ničení na jedné straně a úplná motorizace vojsk a změny ve způsobu vedení soudobých operací (bojové činnosti) na

druhé straně, kladou na týl mimořádně vysoké požadavky. Souběžně s tímto problémem výrazně vzrostla úloha orgánů **velení týlu**.

Základem velení týlu, které je součástí velení vojskům, je především cílevědomé a přesné plánování týlového zabezpečení vojsk uskutečňované ve velmi krátké době. Ke splnění tohoto úkolu zpracováváme kalendářní plán prací (časový rozpočet). Tento plán (časový rozpočet) je obsahově i časově sklouben s kalendářním plánem přípravy operace (časovým rozpočtem organizace boje) vševojskového štábu a jsou v něm uvedena všechna opatření, určení odpovědní důstojníci, vyčleněné síly a prostředky a lhůty splnění všech úkolů.

Obsah a metody činnosti NT/ZV a štábu týlu ovlivňují metody činnosti velitelů a štábů, situace týlu a čas. Proto i NT/ZV a štáb týlu zpracovává metodiku činnosti, kterou časově i obsahově skloubí s metodikou velitele a štábu, a též respektuje styl a metody práce nadřízeného velitelského stupně; v ní zpravidla zakotví i součinnostní vztahy k ostatním zástupcům a náčelníkům druhů vojsk a služeb.

Východím podkladem plánování týlového zabezpečení operace je rozhodnutí NT/ZV, které vydává na základě rozhodnutí velitele armády (divize). Ve svém rozhodnutí NT/ZV určuje:

- zámysl organizace týlu;
- rozložení zásob materiálu;
- úkoly pro přisun materiálu, silniční zabezpečení;
- úkoly pro materiální zabezpečení vojsk podřízenými službami;
- úkoly pro zdravotnické a veterinární zabezpečení;
- zálohy sil a prostředků týlu a způsob jejich využití;
- úkoly pro ochranu a obranu týlu;
- organizaci velení a spojení.

V závislosti na práci velitele a štábu při organizaci a plánování operace (boje) můžeme práci NT/ZV a týlových funkcí rozdělit do čtyř hlavních období:

1. Příprava zámyslu týlového zabezpečení a jeho vyhlášení.
2. Příprava podkladů pro návrh NT/ZV velitele.
3. Vyhlášení rozhodnutí NT/ZV.
4. Dokončení plánovacích dokumentů, organizace součinnosti a kontrolní činnost.

Podle posledních zkušeností ze cvičení se čas na plánování operace a tedy i jejího týlového zabezpečení podstatně zkrátil. Tato skutečnost jednoznačně ovlivní i místo plánování týlového zabezpečení

operace (boje) a zvýrazní nutnost předběžných nařízení. NT/ZV bude nucen vyjíždět s plánovací skupinou na VS do prostoru styčné skupiny a zde pracovat až do doby vyhlášení rozhodnutí velitele.

V období přípravy zámyslu NT/ZV pro organizaci týlového zabezpečení operace (boje) se NT/ZV zúčastňuje operační orientace u velitele armády (divize).

Před odchodem na operační orientaci NT/ZV musí **prostudovat** týlovou směrnicí frontu (týlový rozkaz vševojskové armády), **seznámit se** s hlavními údaji odborných směrnic (odborných nařízení) náčelníků služeb jemu podřízených, zakreslit v mapě rozhodnutí velitele armády (divize), vyhrazené prostory týlu frontu (armády).

V průběhu operační orientace musí NT/ZV informovat velitele (NŠ) armády (divize) o závažných skutečnostech, které by mohly ovlivnit zámysl velitele nebo kalendářní plán přípravy operace (časový rozpočet organizace boje). Pro další práci NT/ZV je rozhodující **zámysl**, který vyhlásí velitel armády (divize) na závěr operační orientace a **organizační pokyny** NŠ pro přípravu a zpracování rozhodnutí, plánování operace (boje) a vydání úkolů vykonavatelům.

Po návratu z operační orientace na pracoviště styčné skupiny týlu seznámí NT/ZV plánovací skupinu s operačně taktickou situací, se zámyslem velitele a vyhlásí svůj zámysl organizace týlového zabezpečení operace (boje); dále vydá pokyny pro zpracování předběžných nařízení, časově upřesní přípravu jeho informační zprávy veliteli armády (divize).

V průběhu přípravy informační zprávy NT/ZV musí vyřešit základní součinnostní otázky. Půjde zejména o sladění prostorů rozmístění a přemístění týlových útvarů a zařazení s operačním oddělením, komunikační systém s ženijním náčelníkem, způsob vytvoření zásob munice a její doplňování s výzbrojním náčelníkem, místa velení se spojovacím náčelníkem, rozmístění a způsob manévru raketovými svazky (útvary) a dělostřelctvem s náčelníkem RVD.

V průběhu plánování týlového zabezpečení operace (boje) na VS je bezpodmínečně nutné, aby styčná skupina týlu plynule předávala všechny potřebné informace na TVS zejména pro zpracování předběžných nařízení a pro práci na plánu týlového zabezpečení.

Posledním úkolem této plánovací skupiny je zpracování příspěvku do rozhodnutí velitele, a to jak do části grafické, tak do písemných příloh; obsah a formu těchto příspěvků upřesní operační odděle-

ni nebo je uvedena přímo v metodice práce týlu armády (divize).

Zvláštní pozornost věnujeme přípravě rozhodnutí velitele (Oper-1-1, čl. 413 a Vševojsk-1-1), kde velitel určuje — stanoví úkoly pro týl. Tyto úkoly mohou obsahovat:

- úkoly týlu při přípravě a během operace (boje);
- hlavní směry rozvinování TÚZ [PAZ, týl svazku];
- doby a množství vytvoření zásob a jejich normy spotřeby podřízeným;
- hlavní opatření k ochraně a obraně;
- hlavní směry rozvinování silnic;
- síly a prostředky vyčleněné v nutných případech pro pomoc týlu (u divize);
- základní opatření zdravotnického zabezpečení;
- dobu pohotovosti týlu;
- rozmístění TVS.

Po schválení návrhu od velitele má NT/ZV neprodleně upřesnit nebo zkontrolovat prostorové údaje a zakreslit je do plánu operace (boje) na operačním oddělení.

Na základě rozhodnutí velitele armády (divize), kterého se NT/ZV zúčastňuje, vyhlásí NT/ZV své rozhodnutí, které je základním podkladem ke zpracování týlového rozkazu a týlových nařízení a ke zpracování plánu týlového zabezpečení.

Plánování týlového zabezpečení operace (boje) začíná již v době přípravy informační zprávy NT/ZV veliteli. Je to nepřetržitý proces získávání informací, součinností dohodou s respektováním priority práce na rozhodnutí velitele armády (divize) a na plánu operace (boje).

Základní dokumenty zpracovává operační oddělení; plán útočné operace armády — graficky s textovou přílohou. Štáb týlu přispívá do grafické části, v níž upřesní prostory rozmístění a způsob přemístování týlových útvarů a zařízení a prostory TVS. Do textové části zpracuje přehled materiálního zabezpečení, odhad zdravotnických ztrát s uvedením odsunových a léčebných možností.

Součástí plánu operace jsou i plány operačního zabezpečení a mezi nimi i plán týlového zabezpečení; zpracovává jej štáb týlu graficky s textovou přílohou.

Při zpracování plánu týlového zabezpečení je rozhodující podrobná součinnost

uvnitř týlu s ostatními zástupci, náčelníky druhů vojsk a služeb. Zejména zpracování perspektivního plánu přísunu je náročné, neboť musí řešit požadavky na dopravu materiálu různých druhů vojsk a služeb, u nichž se nároky na přepravu materiálu zvyšují, avšak dopravní kapacita zůstává beze změny. Zvlášť výrazně se zvyšují požadavky na přepravu munice.

Plán týlového zabezpečení podepisuje náčelník týlu — zástupce velitele, náčelník štábu a schvaluje jej velitel.

Na základě rozhodnutí NT/ZV a schváleného plánu týlového zabezpečení zpracovává štáb týlu týlový rozkaz a týlová nařízení. Týlový rozkaz podepisuje náčelník týlu — zástupce velitele, náčelník štábu a velitel armády (svazku). Na základě praktických zkušeností ze cvičení ve vojenských osvědčilo se organizovat týlovou součinnost. Obsah součinnosti může být různý. Vždy však musí vyřešit základní úkol týlu — včasné vytvoření nařízených zásob a způsob jejich doplňování v průběhu útočné operace (útočného boje); v závislosti na tomto úkolu je nutné skloubit rozmístění týlových útvarů a zařízení, jejich přemístování a propojení všech týlových prvků silniční sítí. Tyto úkoly vyřešíme po obdobích, zejména pro zaujetí operační (bojové) sestavy, plnění bližšího úkolu s důrazem na první den operace. Tato týlová součinnost nám umožňuje podrobně vysvětlit vykonavatelům a podřízeným stupňům způsob zabezpečení operace (boje) v určitých etapách a zároveň si můžeme zkontrolovat jak vykonavatelé a podřízení pochopili úkoly stanovené v týlovém rozkaze (nařízení).

K včasnému a úplnému splnění stanovených úkolů týlového zabezpečení organizujeme kontroly. Štáb zpracuje jednotný plán kontrol. Kontroly týlových funkcí jsou v něm zakotveny, je uveden rozsah kontrol a objekty kontroly.

Zásada kontroly při zkrácených časech pro přípravu operace (boje) musí být: při zjištění nedostatků učinit všechna opatření k jejich odstranění, popř. poskytnout odbornou pomoc a podat o tom hlášení nadřízenému.

Závěrem chceme zdůraznit, že charakter bojové činnosti v příští možné válce klade nebývale vysoké požadavky na řízení vojsk, včetně řízení jejich týlového zabezpečení.

■ ZVT A ODDĚLENÍ TAS

Řízení tankového a automobilního technického zabezpečení (TATZ) je nedílnou součástí velení vojskům a spočívá v nepřetržitém řízení veškeré činnosti řídicích i výkonných orgánů tankové a automobilní služby s cílem dosažení a zabezpečení bojové a technické připravenosti tankové a automobilní techniky, včetně správného a efektivního využívání prostředků, jednotek a útvarů TATZ v souladu s operační (taktickou) situací a úkoly vojsk. Řízení TATZ zahrnuje:

- stanovení cíle a z něho vyplývajících úkolů TATZ operace (boje),
- získávání a zpracování informací pro přijetí rozhodnutí v oblasti TATZ operace (boje),
- vydání rozhodnutí řídicích prvků TATZ, včetně jeho doručení vykonavatelům,
- kontrolu plnění rozhodnutí,
- operativní řízení TATZ v průběhu operace (boje).

Procesu řízení TATZ musí odpovídat metodika práce náčelníka tankové a automobilní služby armády (ZVT divize) tak, aby svými jednotlivými postupy a činnostmi plynule navazovala na obecně přijatou metodiku práce velitele i štábu a respektovala požadavky souběžnosti plánování úkolů na jednotlivých velitelských stupních.

Metodika i obsah práce náčelníka TAS armády (ZVT divize) musí splňovat základní podmínku, aby rozhodnutí náčelníka TAS (ZVT) přispělo ke kvalitě rozhodnutí velitele, včetně zabezpečení jeho realizace u vojsk.

V období přípravy operace (bojové činnosti) práce náčelníka TAS (ZVT divize) probíhá zpravidla v této posloupnosti:

- seznámení s úkolem po linii velitelské,
- seznámení s úkolem po linii odborné,
- ujasnění (studium) úkolu,
- účast na operační orientaci,
- zhodnocení situace v TATZ,
- zpracování časového rozpočtu (konkretizace obecně časové metodiky práce na skutečné podmínky),
- vydání pokynů pro činnost oddělení,
- zpracování a vydání předběžných nařízení,
- příprava informace o stavu TATZ

veliteli, včetně návrhu rozhodnutí pro TATZ,

- přednesení návrhu rozhodnutí veliteli,
- po schválení velitelem vyhlášení rozhodnutí náčelníka TAS armády (ZVT divize),
- vydání odborných nařízení pro podřízené,
- zpracování plánu technického zabezpečení,
- organizace technické součinnosti,
- kontrola a pomoc u podřízených.

Ujasnění úkolu probíhá v souladu se závěry operační orientace a zámyslu rozhodnutí pro operaci (boj), dále na základě úkolů technického zabezpečení, které stanovil velitel a nadřízený odborný náčelník. Spočívá zásadně v:

- ujasnění rozmachu a charakteru operace (boje), hloubky, šířky pásma, doby, tempa útoku vojsk a jejich vlivu na podmínky plnění TATZ,
- ujasnění charakteristiky pásem činnosti vojsk, směry hlavních úderů a uskupení vojsk a vlivu uskupení prostředků TATZ,
- ujasnění doby přípravy operace (boje) a termín připravenosti vojsk, tj. doby, které lze využít k přípravě techniky,
- ujasnění situace jednotlivých svazků v operační sestavě.

Na základě ujasnění úkolu připravuje pokyny ke zpracování předběžných odborných nařízení a pokyny pro práci oddělení k přípravě návrhů veliteli a příspěvku ZVT (odborného náčelníka) do rozhodnutí velitele a do nařízení náčelníka týlu.

Zhodnocení situace v TATZ

Přijetí zdůvodněných rozhodnutí pro TATZ operace (boje) vyžaduje hluboce a všestranně zhodnotit situaci v TATZ vojsk. Podle zkušeností ze cvičení je účelné hodnotit situaci v této posloupnosti a obsahu:

- zhodnocení početní naplněnosti vojsk tankovou a automobilní technikou, jejího technického stavu, rozježděnosti, zjištění možnosti doplnění počtů techniky do zahájení a v průběhu operace (boje),
- propočítat předpokládané vypětí techniky v závislosti na hloubce a charakteru bojových úkolů vojsk. Stanovit základní opatření, která zabezpečují spole-

hlívu práci techniky v průběhu operace (boje),

- studium možností působení nepřítele na vojska různými prostředky ničení a v součinnosti se štábem stanovit předpokládané ztráty techniky v různých druhích bojové činnosti. Pravděpodobné rozdělení ztrát techniky podle rozsahu poškození, včetně vyhodnocení předpokládaného časového a prostorového výskytu ztrát techniky,

- zhodnocení početních stavů, doplnění a připravenosti prostředků, jednotek a útvarů TATZ a možnosti jejich efektivního využití v průběhu operace (boje). Učlenění prostředků TATZ v sestavě vojsk v průběhu operace (boje) v závislosti na charakteru operace (boje), tempu rozvíjení operace (boje) a předpokladu vzniku ztrát techniky,

- určení odsunových os pro poškozenou techniku, prostorů shromaždišť poškozené techniky (SPT) a prostorů pro rozvinutí jednotek a útvarů TATZ. Při tom je určujícím charakter terénu předpokládané prostory vzniku největších ztrát techniky, postup a pořadí přemísťování jednotek a útvarů TATZ v průběhu operace (boje),

- stav zabezpečení vojsk tankovým a automobilním materiálem, tj. stav zásob ve skladech, určení předpokládané spotřeby a potřeby materiálu, způsob a rozsah zásobování v průběhu operace (boje), možnosti čerpání z místních zdrojů apod.,

- studium stavu prostoru nadcházející operační (bojové) činnosti se zaměřením na možné využití místních zdrojů, tj. průmyslových, servisních nebo dílenských objektů a zařízení pro opravu techniky nebo pro jiné účely TATZ.

Rozhodnutí náčelníka TAS (ZVT divize)

Opatření TATZ k zabezpečení operace (boje) stanovená na základě závěrů ze zhodnocení situace TATZ tvoří základ pro vydání rozhodnutí náčelníka TAS armády (ZVT divize) pro technické zabezpečení vojsk. Jsou současně podkladem pro zpracování:

- odborného nařízení pro vojska, jednotky a útvary TATZ,
- příspěvku do rozhodnutí velitele,
- příspěvku do týlového rozkazu,
- příspěvku do plánu OPZH apod.

Náčelník TAS armády (ZVT divize) musí být připraven zdůvodnit veliteli svůj návrh na rozhodnutí pro TATZ operace (boje) s důrazem na:

- skutečné počty tankové a automobilní techniky, její bojeschopnost, doplnění svazků a útvarů, počty a termíny doplnění novou nebo opravenou technikou,

- jak zabezpečuje technický stav techniky splnění cílů boje (operace) a opatření k jeho zlepšení,

- předpokládané ztráty techniky (jejich množství, prostorové rozmístění, časový výskyt), potřeba evakuační a opravářské kapacity a její pokrytí,

- stav zabezpečení tankovým a automobilním materiálem a způsob zásobení v průběhu boje (operace),

- návrh organizace a manévru jednotkami a útvary TATZ v průběhu boje (operace), jejich uskupení, zabezpečení spojení a velení.

Součinnosti ZVT (odborného náčelníka)

Náčelník TAS armády (ZVT svazku) v průběhu přípravy svého rozhodnutí některá opatření TATZ slaďuje s náčelníkem štábu, zástupcem velitele pro týl a podle potřeby i s náčelníky druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb. Hlavním cílem součinnosti je, aby vzaly v úvahu všechny zvláštnosti a požadavky štábu, druhů vojsk a týlu, předpokládaného vývoje operace (boje) na možnosti organizování TATZ operace (boje).

Tak např. s operačním oddělením koordinuje:

- dobu, místo a jednotky (útvary), u nichž bude nutné ošetřit techniku,

- pravděpodobné prostory ztrát techniky.

S operačním oddělením a štábem týlu koordinuje:

- místa a prostory pro zřízení SPT, rozmístění jednotek a útvarů TATZ,

- rozčlenění jednotek a útvarů TATZ a jejich zařazení do bojových sestav,

- osy přesunu, organizace spojení atd. Se štábem týlu koordinuje:

- předpokládanou spotřebu kilometrů u dopravních vozidel, způsoby a možnosti jejich ošetřování,

- lhůty a prostory (čáry) pro přísun PHM a ostatního týlového materiálu nutného k ošetřování a opravám techniky,

- osy pro odsun poškozené techniky,

- prostory pro rozmístění a rozvíjení skladů tankového a automobilního materiálu, organizace přísunů a doplnění TAM podřízeným a od nadřízeného stupně,

- možnost využití spojovacích sítí týlu pro spojení s prostředky TATZ atd.

Plán technického zabezpečení

Na základě rozhodnutí velitele pro operaci (boj), jeho pokynů pro organizaci TATZ, odborného nařízení (směrnice) nadřízeného stupně TATZ a vlastního schváleného rozhodnutí TATZ operace (boje)

zpracujeme „Plán TATZ operace (boje)“. Práce na Plánu TATZ zahajujeme již s přípravou rozhodnutí náčelníka TAS armády (ZVT divize). Základní opatření plánu TATZ v průběhu operace (boje) musíme zdůvodnit kalkulacemi z hlediska možnosti jejich realizace silami a prostředky TATZ. Pro všechna opatření musíme jednoznačně určit odpovědnost za splnění jednotlivých úkolů jak pro vlastní prostředky, tak i pro přidělené prostředky nadřízeného.

Plán TATZ zpracujeme graficky na mapě, potřebné výpočty a vysvětlivky dáme ve formě tabulek jako přílohou část k Plánu TATZ. K podrobným propočetům, které zabezpečují přijetí záměrů a návrhů na neefektivnější použití prostředků TATZ, využijeme prostředků mechanizace a automatizace.

Závěrem chceme zdůraznit, že obsah a metodu činnosti náčelníka TAS armády

(ZVT divize) při přípravě i vedení operace (boje) v soudobých podmínkách ovlivňuje celá řada faktorů a podmínek, které kladou vysoké nároky a požadavky na řídicí i výkonné složky při plánování, organizování a řízení TATZ.

Jedním z důležitých vlivů je čas. Optimální a zdůvodněné rozhodnutí, které v maximální míře bude odpovídat konkrétní situaci, musí být co nejdříve doručeno vykonavatelům. Obdobným způsobem jako velitel a štáb i ZVT (odborný náčelník) řeší svoji činnost podle předem zpracované metodiky práce, která optimalizuje jeho činnost i činnost přímých podřízených v návaznosti na celkový proces velení. Důležitým prvkem optimalizačního procesu je i maximální využívání prostředků střední a velké mechanizace a automatizace, které zabezpečují racionalizování kritických činností podle metodiky práce.

Katedra výzbroje a střelby

■ NÁČELNÍKA A ODDĚLENÍ VÝZBROJNÍ SLUŽBY

Nepřetržitost vedení operací vyžaduje, aby úkoly výzbrojního zabezpečení byly plněny v souladu s bojovými úkoly vojsk tak, aby tato mohla přejít k plnění dalších úkolů bez jakýchkoliv operačních přestávek. Rozhodující cíle příští možné války, početné armády vybavené moderními bojovými prostředky kvalitativně mění obsah výzbrojního zabezpečení vojsk. Organizace zabezpečování vojsk speciální technikou a raketami, zvýšené množství poškozené a vyřazené výzbroje a spotřeby munice — to jsou jen některé z faktorů, které musí výzbrojní služba brát v úvahu již v období příprav operace. Svým charakterem tyto přípravy zasahují hluboko již do mírového života. Jako příklad uvedme vytváření a rozptylování zásob výzbrojního materiálu, optimální tvorbu zásob náhradních dílů, vytvoření systému ošetřování a oprav výzbroje s cílem dosáhnout minimální doby návratnosti opravené výzbroje k bojujícím jednotkám. To je ovšem jedna stránka problému. Omezení času při plánování operace (štáb vševojskové armády 8 až 12 hodin, štáb svazku 4 až 6

hodin) vyžaduje zákonitě vypracování podrobné metodiky činnosti orgánů výzbrojní služby. Nejlepších výsledků dosáhneme při metodě síťového grafu, který je agregovaným modelem činnosti celkové metodiky práce štábu. Tento umožňuje nejen optimálně stanovit posloupnost a náplň činnosti jednotlivých orgánů výzbrojní služby, ale najít slabá místa v plánovacím procesu.

Objem plánovacích prací je v oboru výzbrojního zabezpečení však tak značný, že sebestopší metodika práce, při klasickém způsobu zpracování plánovací dokumentace, je z hlediska limitovaného času nepostačující. Svůj úkol může splnit ten tehdy, bude-li komplexně doplněna o prostředky mechanizace a automatizace velení. Kalkulační výpočty výzbrojního zabezpečení nejsou ve své podstatě složité, ale vzhledem k jejich velkému množství jsou časově velmi náročné. Zavedením prostředků střední mechanizace, především výpočetního automatu C-261 na stupni svazku a vypracováním v poli využitelných projektů se především na tomto stupni

podářílo rozhodující část kalkulačních výpočtů podstatně urychlit a tím změnit průběh kritické cesty v metodice činnosti orgánů výzbrojní služby. Na operačním stupni se zpracovávají úlohy optimálního plánování, jejichž složitost je dána množstvím variant řešení s jejich výběrem, ale i značným množstvím vstupních údajů a vazeb. Tuto úlohu mohou plnit samočinné počítače, a to jen tehdy, budou-li jednotlivé projekty připraveny již v míru a řídicí orgány výzbrojní služby je budou umět racionálně využívat.

Zvláštní postavení má plánování výzbrojního zabezpečení v první armádní operaci, které je variantně připraveno již v mírovém období a navíc musí řešit složitou problematiku přechodu na plní systém výzbrojního zabezpečení.

Práce řídicích orgánů výzbrojní služby při organizaci a plánování výzbrojního zabezpečení operace (boje) z metodologického hlediska dělíme do dvou hlavních období; na

— činnost v přípravném období do rozhodnutí velitele,

— činnost v přípravném období po rozhodnutí velitele.

Tato období nejsou ve všech pracích činnosti přesně ohraničena, ale podle charakteru činnosti se prolnají.

Přípravné období do rozhodnutí velitele

V období, kdy velitel obdrží operační směrnicí nadřazeného velitele a hodnotí úkol, dostává náčelník výzbrojní služby (NVS) i odborné nařízení nadřazeného řídicího orgánu. Na operační orientaci velitel seznamuje štáb s úkolem a se svým zámyslem. Současně vydá pokyny pro přednesení návrhu. Na tomto podkladě a na základě znalosti vlastní situace vydá NVS pokyny svému oddělení (skupině) pro přípravu návrhu a pro přípravu potřebných nařízení podřízeným. Současně naváže součinnost s náčelníky druhů vojsk a služeb, s nimiž řeší konkrétní otázky spolupráce při organizaci výzbrojního zabezpečení (VZ). Při postupném ujasňování úkolu a zhodnocení situace výzbrojní služby posuzuje možnosti výzbrojního zabezpečení z hlediska úkolu vojsk, výchozího stavu výzbrojního materiálu a připravenosti orgánů výzbrojní služby k jeho plnění. Dále z hlediska zabezpečení úkolu nadřízeným a posoudí ostatní faktory, které jsou pro danou situaci charakteristické co do času a prostoru i bojové činnosti nepřítel. Řídicí orgány podle jednotlivých odborností používají při kalkulačních výpočtech bilanční metody, jejíž princip vysvětlíme na muničních kalkulačních.

Je zaveden pojem potřeba (P) vztahem

$$P = N + Z$$

kde N je stanovená norma spotřeby munice,

Z je nesnižitelná zásoba munice,

a pojem úhrada (Ú) vztahem

$$U = Q_{to} + \sum_{i=1}^u P_{\bar{r}_i} \text{ pro } i = 1, 2, \dots, u,$$

kde Q_{to} je výchozí stav zásob munice,

$$\sum_{i=1}^u P_{\bar{r}_i} \text{ je suma všech přidělů munice}$$

na zabezpečení úkolu.

K zabezpečení úkolu musí platit podmínka

$$P \leq U$$

Dosaďme-li do nerovnosti její pravé strany dostaneme vztah

$$N + Z \leq Q_{to} + \sum_{i=1}^u P_{\bar{r}_i}$$

a můžeme posoudit velikost přidělu

$$\sum_{i=1}^u P_{\bar{r}_i} = N + Z - Q_{to}$$

Tato podmínka musí být splněna pro jednotlivé druhy munice. Nemá-li splněna, odborný řídicí orgán přednese veliteli návrh na řešení. Návrh přednese stručně v těchto hlavních oblastech činnosti:

— raketové technické zabezpečení vojsk,

— zabezpečení vojsk municí,

— zabezpečení vojsk výzbrojí,

a podá návrh na:

— organizaci materiálního zabezpečení,

— organizaci technického zabezpečení.

Závěrem stručně zhodnotí celkovou připravenost výzbrojní služby k plnění úkolu a předloží veliteli požadavky, které musí v prospěch výzbrojního zabezpečení plnit vojska.

K přednesení návrhu využívá NVS svou pracovní mapu, ke které jsou přiloženy přehledy o zabezpečení raketami, raketovou výzbrojí, výzbrojí a municí.

Velitel armády (svazku) po vyslechnutí návrhů jednotlivých náčelníků druhů vojsk

a služeb vydá své rozhodnutí, jehož nedílnou součástí je rozhodnutí pro materiální, technické a zdravotnické zabezpečení, ve kterém velitel konkrétně určuje úkoly týlu a jednotlivým službám při přípravě a v průběhu operace (boje).

Již v tomto období je nutné dodržovat zásadu, že maximum času pro organizaci výzbrojního zabezpečení potřebují orgány výzbrojní služby svazků (útvárů). Je proto nezbytné zahájit plánování již v období příprav návrhu a vydat předběžná odborná i bojová nařízení podřízeným v souladu se zásadami souběžného plánování výzbrojního zabezpečení. Jeho podstata spočívá v postupném předávání dostupných odborných informací nejen pro vlastní plánovací proces na nižších stupních velení, ale i pro zahájení prací, které z hlediska celkového výzbrojního zabezpečení úkolu mají probíhat v časovém předstihu (např. zahájení činnosti odběrových skupin). U těchto informací je nezbytné utajit rozhodnutí velitele a informace podávat jen v rozsahu problematiky výzbrojního zabezpečení. Pravděpodobnost, že v průběhu upřesňování rozhodnutí dojde ke změnám je poměrně vysoká a proto plánovací proces na všech zúčastněných stupních velení potřebuje oboustrannou, časově minimálně zpožděnou informaci, kterou předáváme technickými pojítky šifrou nebo kódovaně a dodatečně potvrzujeme písemně v odborném nařízení.

Přípravné období po rozhodnutí velitele

Na základě rozhodnutí velitele a s přihlédnutím k získaným podkladům vydá NVS svému oddělení (skupině) pokyny pro vlastní plánování. V této fázi přípravy operace (boje) dochází k úzké součinnosti mezi řídicími orgány výzbrojní služby a náčelníky druhů vojsk a služeb, která je nezbytná nejen pro vlastní plánovací proces, ale i pro organizaci a řízení výzbrojního zabezpečení. Oboustranná součinnost je zaměřena ke komplexnímu zabezpečení úkolu. Armáda (svazek) dostává s úkolem i podklady pro jeho materiální a technické zabezpečení v globálních hodnotách a jedním z hlavních úkolů součinnosti je tyto globální hodnoty rozdělit v závislosti na plnění úkolu bojujících svazků (útvárů). Normy zabezpečení, normy spotřeby a nesnížitelné zásoby munice pro určené zbraně a tanky rozdělí operační oddělení, munice PT, dělostřelecké, raketometné, osvětlovací a speciální, PTRS, taktické a operačně taktické rakety oddělení raketového vojska a dělostřelectva, munice pro prostředky PVO štáb PVO armády.

V praxi se osvědčuje začlenění obsahové náplně součinnosti do síťového grafu, které je daleko podrobnější, než jsme uvedli. Mimo jiné jde o vzájemnou informovanost o rozmístění svazků (útvárů), výkonných orgánů a raketových technických zařízení v jednotlivých etapách operace (boje), o jejich přemísťování nebo začleňování nových prvků do operační nebo bojové sestavy vojsk.

Součinnost se štábem raketového vojska a dělostřelectva a vojska PVO je založena na důkladných propočtech.

Týká se zejména

— rozmístění útvarů a svazků raketových vojsk a dělostřelectva a přidělení raket;

— stanovení pořadí a lhůt zabezpečení svazků a samostatných útvarů raketami, výzbrojí a municí;

— plánování spotřeby raket na operaci;

— normy spotřeby munice a protitankových řízených střel;

— rozčlenění zásob raket u vojsk a ve skladech;

— stanovení zásob raket a munice na konci boje.

Při zabezpečení průlomu municí součinnost zaměříme na organizaci dělostřelectva a jeho rozmístění, potřeby munice podle druhů a organizace jejího přísunu a předání až do palebných postavení. Doba pro přísun munice bývá zpravidla velmi krátká, a proto veškeré kalkulace podle požadavků NRVD připravíme v několika variantách.

Vzhledem k tomu, že náčelník týlu armády (divize) je přímým organizátorem týlu a odpovídá za realizaci přísunu výzbrojního materiálu (mimo zásobování raketami, za které přímo odpovídá výzbrojní služba), má součinnost s týlem důležité místo v plánovacím procesu. Zde výzbrojní služba získává informace o celkovém systému zásobování, o týlové situaci vojsk, o rozmístění týlových velitelských stanovišť, o sledování dopravních proudů s výzbrojním materiálem a o zabezpečení pracovními silami a mechanizačními prostředky. Na druhé straně dává informace ve formě kalkulačních podkladů pro zásobování municí, informace o plánovaném doplnění vojsk co do času, postoru a pořadí doplňování. S orgány TAS spolupracuje výzbrojní služba v otázkách odborného řízení výkonných orgánů výzbrojní služby, zařazených do technických oprav, v otázkách organizace oprav v poli s důrazem na podvozkovou část výzbrojních kompletů. S ostatními složkami součinnost zaměříme

ke konkrétním úkolům, které výzbrojní služba musí plnit a ke kterým nutně vyžaduje odbornou pomoc až již materiální, či personální.

Takto řešené otázky umožňují konkrétní a podrobné plánování výzbrojního zabezpečení operace (boje). Plán výzbrojního zabezpečení je základním dokumentem výzbrojní služby. Zpravidla jej rozpracujeme souhrnně na období do zahájení operace, na období do splnění bližšího úkolu podrobně po jednotlivých dnech, na období do splnění dalšího úkolu jen s uvedením souhrnných údajů perspektivně. U svazku souhrnně do zahájení boje, podrobně na první den boje, výhledově na další den bojové činnosti. Plán zpracováváme postupně podle dosažitelnosti podkladů na samostatnou mapu, která obsahuje hlavní úkoly výzbrojního zabezpečení operace (boje), operační, týlovou a všeobecně technickou situaci a dále podrobnou organizaci materiálního a technického zabezpečení operace. Jako přílohy připojíme přehledy o zabezpečení jednotlivými druhy výzbrojního materiálu (podle návrhu NVS velitelů) a dílčí plány zabezpečení vojsk raketami, municí a výzbrojí a plán — výkaz technické přípravy raket u raketových útvarů a svazků i raketových technických zařízení armády. Dokument podepisuje NVS a náčelník štábu, schvaluje jej velitel.

Nyní je požadavek na variantnost plánování. Podstatu spatřujeme v tom, že řídicí orgány musí na základě znalostí o průběhu operace (boje) předvídat možné nové požadavky v jednotlivých fázích operace, plánovat zabezpečení operace při použití JZ a bez použití JZ. Obě základní varianty mají své zvláštnosti, které musíme respektovat, např. druhá varianta klade zvýšené nároky na objem zásobovacích úkolů při zabezpečení dělostřelecké munice apod. Dále variantnost spatřujeme ve variantním výběru prostorů rozmístění výkonných orgánů a zásob co do prostoru a času. Cílem je řešit optimálně zabezpečení vojsk při předpokládané změně, ve variantním propočtu kapacit technické přípravy raket a opravárenských prostředků. Výběr jednotlivých plánovaných variant a jejich zpracování je obsahově i časově náročný úkol, který do všech důsledků můžeme splnit jen racionálním využitím projektů na prostředky střední mechanizace řídicích prací a především výkonných samočinných počítačů.

Jakmile velitel schválí plán výzbrojního zabezpečení dává NVS svému oddělení (skupině) pokyny ke zpracování a předložení požadavků na dopravu, zpracování a vydání poukazů a rozdělovníků na

výzbrojní materiál apod., a podle zpracovaného grafikonu zabezpečuje doplňkovou součinnost s příslušnými orgány.

Základním dokumentem pro řízení výzbrojního zabezpečení jsou odborná a bojová nařízení NVS armády (odborná nařízení NVS svazku), která zpracováváme již na základě rozhodnutí velitele a souběžně s plánem a z hlediska potřeb souběžného plánování odesíláme ještě před jeho schválením. Odborná nařízení NVS armády vydává pro podřízené svazky a útvary a pro PADS, pro armádní raketová technická zařízení a pro přidělené opravárenské a odsunové prostředky přidělené od frontu vydává bojová nařízení. Praxe potvrzuje, že k urychlení této práce má význam využívání typizovaných a formalizovaných dokumentů podle druhů svazků a útvarů.

Odborné nařízení pro NVS vševojskových svazků zpravidla obsahuje údaje o zásobování a technické přípravě raket s uvedením počtu a druhu raket a o místě a čase přísunu; množství, čas a místo i způsob zásobování municí, stanovené plánovací normy raket a munice s rozvedením na přípravné období a na plánovací činnost; způsob zásobování výzbrojí a náhradními díly; údaje o organizaci technického zabezpečení vojsk; prostory výkonných orgánů výzbrojní služby armády; stanoviště NVS armády v průběhu operace; nařízení o předkládání hlášení apod.

Bojové nařízení po armádní raketový technický útvar zpravidla obsahuje tyto údaje: úkol armády a operační situaci; ve prospěch koho působí; místo a čas rozvinutí se stanovením osy přesunu; počty, druh a stupeň technické pohotovosti nosičů a bojových hlavic, které budou přisunuty s uvedením místa, času a způsobu přísunu; vyčleněné osy pro přísun raket; počty a druh raket, které má skladovat a v kterém čase a komu předávat; organizace technické přípravy TR a OTR; způsob zásobování KRPB; otázky týlového a zdravotnického zabezpečení; organizace ochrany a obrany PBR; ostatní potřebné údaje.

Komě odborných a bojových nařízení zpracovává výzbrojní oddělení (skupina) příspěvky do bojových nařízení náčelníků druhů vojsk pro jim přímo podřízená vojska a příspěvky do týlového rozkazu.

Kontrola

K zajištění včasného a úplného splnění úkolů výzbrojního zabezpečení vojsk se výzbrojní oddělení (skupina) významně podílí na kontrolní činnosti, kterou organizuje operační oddělení armády. Težiště

kontrolní činnosti klademe na rozhodující úseky výzbrojního zabezpečení vojsk. Je to především období uvádění vojsk do zvýšené bojové pohotovosti s důrazem na raketové technické zabezpečení, ale i v průběhu plánování s cílem upřesnění klíčových činností a při kontrole příjmu větších transportů s raketami nebo municí. Kontrolní činnost je nezbytná v případě přebírání útvarů a zařízení do podřízenosti, kdy se kontrolní orgán zúčastní zpracování protokolu a převzetí. Kontrolní činnost nemůže být šablonovitá, ale musí vycházet z analýzy konkrétní situace. Je logickým požadavkem, aby kontrolní orgán zjištěné nedostatky odstraňoval ihned na místě.

Závěrem chceme zdůraznit, že výzbrojní zabezpečení vojsk je mimořádně náročné. Náročné úkoly můžeme splnit jen

v tom případě, když plánovací proces nebude šablonovitý, když bude realizován s maximálně možnou dávkou předvídatosti potřeb vojsk a rozhodnutí dojdou k vykonavatelům s takovou časovou zálohou, která jim umožní důsledné plánování a realizaci jednotlivých úkolů výzbrojního zabezpečení. K tomu je nezbytné využít prostředků střední mechanizace řídicí činnosti a samočinných počítačů.

Proto je nanejvýše potřebné, abychom již v míru v práci orgánů výzbrojní služby prosazovali organizovanost, sladěnost, cílevědomost i jednoduchost pracovních postupů s cílem všestranně zdůvodnit návihy na výzbrojní zabezpečení vojsk. S tímto požadavkem jde ruku v ruce požadavek, aby činnost výzbrojní služby v míru se v maximální možné míře přibližovala činnosti v polních podmínkách.

Příprava kádrů k organizátorské činnosti

Úroveň organizátorské činnosti posuzujeme vždy jako ukazatele činnosti, věcnosti, podnikavosti, iniciativy, kompetentnosti a odborné vyspělosti kádrů. Význam tohoto problému několikrát projednávala plenná zasedání ÚV Komunistické strany, která zdůraznila nutnost vysoké kázně, náročnosti a osobní odpovědnosti kádrů za svěřený úsek, dále úlohu umění organizovat a materiálně zabezpečit jednotlivá opatření s minimálními náklady.

Úkol neustále zdokonalovat organizátorskou práci ve všech kolektivech plně platí i pro velitele, náčelníky a všechny vojáky z povolání. Vždyť činnost vojenských kádrů je ve své podstatě organizátorská. Bez ohledu na odbornou zastávanou funkci je důstojník v bojové situaci organizátorem boje a jeho zabezpečení, v míru organizátorem výcviku a výchovy podřízených.

Vojenskotechnická revoluce ještě více zdůrazňuje úlohu organizátorských kvalit, které se projevují i v oblasti velení vojskům různé úrovně. Zdokonalování systému řízení není jednorázovým opatřením, ale dynamickým procesem řešení problémů.

Organizovanost a velení jsou důležité funkce velitelů a náčelníků všech stupňů. Proto optimalizace přípravy posluchačů v dané oblasti musí být důležitým opatřením při zdokonalování výcviku a výchovy ve vojenských školách a akademích. Řešení tohoto úkolu v podstatě určuje náplň služby a velitelské přípravy důstojníků a generálů u vojsk. Ty odpovídají

potřebám složitějších způsobů bojové činnosti, vybavení vojsk složitou a drahou bojovou technikou a charakteru vztahů mezi člověkem a zbraní.

„Hlavní úkol vojenských škol,“ řekl ve svém referátu náčelník HPS ČSLA generálporučík V. Horáček na celoarmádním aktivu komunistů 12. 5. 1976, „spočívá v přípravě všestranně kvalifikovaných kádrů ..., schopných dovedně organizovat bojovou činnost, velet jednotkám a útvarům...“

I přesto, že z oblasti organizátorské činnosti a velení bylo publikováno značné množství prací, nepodařilo se dosud přesně vymezit pojem organizátorská činnost. Nejsou jednoznačně vykládány takové pojmy a vztahy mezi nimi, jako jsou „řízení“, „organizace“ a „velení“. V praktické činnosti se vzájemně prolínají, a proto mnozí autoři nedělají mezi nimi zásadní rozdíly.

Dokud věda nestanoví přesné charakteristické rysy, nutné k přesnému vymezení těchto pojmů, je účelné k objasnění jejich obsahu orientovat se na praxi v používání jednotlivých slov. Mluvíme-li o činnosti jednotlivých velitelů nebo náčelníků v kolektivu, máme na mysli organizátorskou práci. Při tomto přístupu k organizaci a organizátorským kvalitám se nemůžeme dívat tomu, že jejich obsah je značně široký a nevyhnutelně se dotýká jak sociálních, vojenských a technických, tak i pedagogických aspektů činnosti vojenských kádrů.

Krátce a formálně logicky definovat organizátorské kvality a tím více organizátorskou činnost je velmi složité. Nemůžeme uvést ani jeden uspokojivý příklad. Je to možné, protože mnohé složité jevy nemůžeme začlenit do rámce formálně lo-

gických definicí. V takových případech systémová teorie doporučuje vysvětlit strukturu jevu a na základě toho objasnit jeho podstatu. Cílem tohoto článku je pokusit se tímto způsobem vysvětlit některé pojmy.

Organizátorská činnost důstojníků předpokládá především určitou úroveň ideově politické vyspělosti. Jednota ideologických a organizátorských úkolů je jedním z nejdůležitějších požadavků strany na kádry. V. I. Lenin vyžadoval od každého vedoucího kolektivu „neodtrhávat administrativní od politiky“ (V. I. Lenin, sv. 33, str. 297). Potřeboval-li krátkou charakteristiku o spolupracovníkovi, V. I. Lenin požadoval jeho zhodnocení z hlediska:

- svědomitosti a poctivosti,
- politické stránky,
- znalosti věci,
- administrativních schopností.

Oprávně vedoucí funkcionář — organizátor je především vyspělý politik, který si hluboce uvědomuje úkoly sociálně ekonomického rozvoje státu, dokáže je přetvářet v praktické cíle konkrétní práce, ve které vidí část celku.

Zejména ideově politická vyspělost důstojníka — organizátora určuje jeho sociální orientaci a sociální směr přijímaných rozhodnutí. Musí mít vždy na paměti slova V. I. Lenina, že funkcionář neplní svou vlastní vůli, ale vůli společnosti.

Jádrem organizátorské činnosti vojenských kádřů je přijetí rozhodnutí. Na základě rozhodnutí organizujeme ve válce boj, operaci a velení vojskům a v míru řídíme bojovou a politickou přípravu a organizujeme život vojsk. Jejich optimálnost, zdůvodněnost a účelnost závisí na odborné připravenosti, zkušenostech, operačně taktických schopnostech, vojensko-technické kompetentnosti, morálně politické a psychologické pevnosti.

V současné době, v podmínkách vysoké technické nasycenosti vojsk, má organizátorská činnost velitelsko-inženýrský (technický) charakter.

V operačně taktické přípravě kádřů vznikl již dávno třístupňový princip:

- každý důstojník se připravuje především podle svého určení;
- k úspěšnému velení musí znát obsah a strukturu organizátorské činnosti podřízených;
- současně musí být připraven nahradit náčelníka.

Minulá válka potvrdila správnost takto řešeného úkolu. Proto i ve vojenských školách a akademiích musíme tomuto úkolu věnovat více pozornosti v učebním procesu. Třístupňový princip se ani v současné době nepřežil. Je však účelné upřesnit jej a přizpůsobit soudobým podmínkám.

V systému školení kádřů „učiliště — akademie“ některé druhy přípravy k organizátorské činnosti těžko zahrnujeme do učebních programů. Největším problémem v tomto smyslu jsou praporeční a frontové stupně velení, které se těžko zahrnují do rámce třístupňové přípravy. Řešení můžeme najít v uzákonění mezistupňových kursů typu „Vystřel“ a vyšších akademických kursů. Jde o to, aby tyto etapy přípravy byly povinné pro všechny důstojníky, kteří slouží na stupni praporu a okruhu.

Technické vybavení vojsk tvoří materiální základnu všech druhů ozbrojených sil a druhů vojsk. V souvislosti s různorodostí techniky vzniká otázka, do jakých podrobností ji studovat. Bereme-li v úvahu, že technika a různé přístroje se skládají průměrně ze 1400—1500 součástek, je potom pochopitelné, že studovat každý „šroubek“ je prakticky nemožné. Velitel s nedílnou velitelskou pravomocí rozhoduje o použití různých druhů a systémů zbraní. To znamená, že velitel — organizátor musí mít kromě tvůrčího operačně taktického myšlení i inženýrské myšlení.

Technické vzdělání mělo vždy prvořadé místo v přípravě kádřů. U vojsk a na vojenských školách podstatně vzrostl počet hodin technických předmětů. V řadě případů však výuka probíhá tradičním způsobem a inženýrské myšlení zůstává jen vedlejším produktem, místo toho, aby bylo středem pozornosti.

Převaha induktivních metod vyučování (od dílčího k obecnému) částečně zdržela i rozvoj inženýrského a technického myšlení. Mezitím mnohé psychologické výzkumy a zejména teorie formování myšlení dokázaly přednost deduktivní metody vyučování.

Vzniká otázka, máme-li v současné době mezi technickými vědami takovou disciplínu, která by obsahovala potřebný souhrn deduktivních základních údajů

o technice? Na tuto otázku můžeme odpovědět kladně. Právě takovou disciplínou je nyní systémová technika, která vznikla jako integrace údajů mnoha věd, např. filozofie (především systémové teorie), souhrnu technických disciplín, které zkoumají základy projektování, zřizování a využívání techniky, kybernetiky, matematiky, inženýrské psychologie a dnes navíc ergonomie (zabývá se pracovní činností v celém jejím souhrnu, zkoumá člověka nejen v systému „člověk — stroj“, ale i značně širěji, tj. „prostředí — člověk — stroj“).

Systémová technika je schopna vyzbrojit důstojníky velitelského a inženýrského směru dostatečně širokou teoretickou přípravou, obecnými metodologickými přístupy a hlubokým chápáním podstaty procesů (fyzikálních, chemických, kybernetických), realizovaných v technice přesnými matematickými a psychologickými kritérii. Zvládnutí techniky na základě teorie systémové techniky by bylo organizováno nejen na zapamatování detailů (často se mění a těžko pamatují), ale především na studiu hlavních — funkčních principů.

Formování inženýrského, technického myšlení by se tak stalo hlavním úkolem vyučování důstojníků. Nesmíme zapomínat, že myšlení při jakémkoli přístupu ke zkoumání, rozebrání jeho podstaty ve filozofických, psychologických a kybernetických aspektech zůstává nejvyšší formou zobecněného a zprostředkovaného poznání objektivní skutečnosti.

Kursy vojenské systémové techniky pro různé odbornosti připravily by byly do určité míry obdobné, ne však totožné. Pro inženýry by byly organizovány s důrazem na základy projektování a využívání a pro velitele na efektivnost bojového využití.

Studium systémové techniky jako hlavní disciplíny technických věd by mohlo dát do pořádku a aktivizovat inženýrskou přípravu důstojníků.

Systémový technický aspekt při přijetí rozhodnutí je zřejmý. Bez spolehlivého zhodnocení reálných možností vojenské techniky a zvládnutí jejího využívání nemůže být dnes žádné rozhodnutí optimální.

Současně však úlohu technického činitele nemůžeme příliš zveličovat. Nejdůležitějším kritériem řešení i v soudobých podmínkách zůstává jeho operačně taktická účinnost. V organizátorské činnosti kádrů nyní pronikavěji než v minulosti pocítujeme nutnost zabezpečit plnou jednotu využívání operačně taktických podmínek (konkrétně vzniklá situace) a bojových možností vojsk. Rozhodnout se znamená správně určit záměr operace (boje) a na tomto základě určit vojským úkolům

s ohledem na jejich bojové možnosti. Rozhodnout se znamená zvážit a správně zhodnotit všechny prvky situace a za základ vzít ty nejdůležitější.

Vojenská teorie a praxe dávno zjistily složitost operačně taktických rozhodnutí a jejich zvláštnost, která spočívá zejména ve velké početnosti. Vždyť optimální rozhodnutí získáváme analýzou mnoha možných variant. Velitelé a štáby (hlavní organizátoři bojové činnosti) to dělali i dříve. Avšak tento těžký úkol obyčejně řešili na logické a intuitivní úrovni, v řadě případů analogicky se zkušenostmi z minulých válek. Matematické očekávání možných následků buď načrtli v nejobecnějších rysech nebo vůbec je nebrali v úvahu.

Ted se této oblasti otevírají nevidané možnosti, které poskytuje automatizovaný systém velení vojskům. Samočinné počítače mnohonásobně zvýšily předvídatost myšlení velitelů.

Výkonnost soudobé výpočetní techniky je nesporná; není však dosud plně doceněna. Podle názoru akademika V. M. Gluckva řeší dnešní samočinné počítače přibližně jen jedno procento z celkového počtu možných úkolů.

Těžko překonatelnou překradou zůstává omezenost dialogu mezi člověkem a samočinným počítačem. V současné době aktivně hledáme způsoby přímého dialogu, bezprostředního slovního styku mezi strojem a člověkem.

Použití výpočetní techniky je také v malé míře limitováno matematickou přípravou důstojníků, zejména velitelů. Představa, že specialisté — matematici vyzbrojí organizátory bojové činnosti hotovými algoritmy řešení operačně taktických úkolů, jsou zastaralé. Marxisticko-leninská dialektika dávno a nezvratně dokázala jednotu kvantity a kvality. Kvalitativní a kvantitativní stránky rozhodnutí jsou ve své podstatě neoddělitelné, obdobně jako zhodnocení situace od zpracování odpovídajících propočtů.

Pokusy o rozpracování programových algoritmů k řešení operačně taktických úkolů jen na matematické úrovni jsou tedy metodologicky nesprávné. Takovéto algoritmy mohou adekvátně rozpracovat jen operátoři — matematici, tj. lidé, kteří jsou dokonale připraveni v otázkách vojenství. Takovými mohou být jen velitelé a důstojníci štábů, kteří zvládli stejně hluboce jak vojenské umění, tak i současné matematické metody. Na tuto stránku věci nesmíme zapomínat při rozpracování učebních programů ve vojenských školách.

Při řešení operačně taktických úkolů mají zvláštní význam takové části součas-

né matematické vědy, jako teorie pravděpodobnosti, teorie her, teorie hromadné obsluhy, lineárního a dynamického programování, teorie grafů a algoritmů. Doposud však tyto součásti matematiky používáme v přípravě důstojníků velitelského a štábního směru jen velmi málo.

Každodenní život vojsk, nemluvě již o jejich činnosti ve válce, je spojený s ohromnou spotřebou materiálních prostředků. Prudký růst objemu materiálního a týlového zabezpečení je jedním z důsledků vojenskotechnické revoluce. Ve spojitosti s tím v organizátorské činnosti kádrů má stále větší význam ekonomický aspekt. Ekonomické vzdělání musíme dnes hodnotit jako zvláštní a potřebný prvek kvality důstojníků a jejich připravenosti k organizátorské činnosti.

V soudobých podmínkách kritérium vojenské účelnosti přijímaných rozhodnutí se stále těsněji sblíží s ekonomickým. Cena rozhodnutí v organizátorské činnosti se nyní musí určovat nejen z hlediska výsledků čistě vojenského charakteru, ale i podle ekonomických nákladů. V. I. Lenin v mnoha pracích zdůrazňoval, že hospodárnost a šetrnost tvoří neoddelitelné rysy socialistického hospodářství. Tento požadavek platí plně i pro ozbrojené síly.

Při přijetí a plnění rozhodnutí musí být nezbytně sblížena vojenská a ekonomická kritéria. Z vojenského hlediska jsou správná rozhodnutí např. k přesunu vojsk. Vedou-li však tato rozhodnutí k ekonomickému plýtvání (převoz pásové techniky na velmi krátké vzdálenosti, nebo přesun tanků na velké vzdálenosti po vlastní ose atd.), nemůžeme je považovat za přijatelná. Nemůžeme schválit ani ten nejlepší záměr cvičení, který nabere v úvahu možnosti hospodaření s materiálními prostředky, zejména s PHM.

Bojová příprava se týká různých stránek materiálně technického vybavení vojsk, především však zbraní a bojové techniky. Přísný ekonomický přístup má tedy velký význam, protože exploatace

zbraní a vojenské techniky je spojena se značnými náklady.

Příprava důstojníků k organizátorské činnosti, k činnosti v bojové situaci je neoddelitelná od jejich aktivní účasti v polním výcviku, létání a na cvičení s organizačně přidělenými zbraněmi a technikou v sestavě jednotek, útvarů a svazků. Hlavní zvláštností práce velitelů (důstojníků) v míru je připravovat se k činnosti v bojové situaci.

Hodnotíme-li význam ekonomického faktoru v organizátorské činnosti vojenských kádrů, musíme vzít v úvahu, že velitel s pomocí štábu řídí složitou oblast týlového zabezpečení, bez jejíž přesné organizovanosti nemůže dosáhnout potřebné úrovně bojové pohotovosti.

Soudobý týl je natolik důležitý a složitý, že jeho diletantské řízení by se záporně odrazilo na stavu útvaru nebo svazku. Chceme-li odpovědně a se znalostí věci řídit práci týlových specialistů a být organizátorem jejich služby, musíme mít odpovídající ekonomickou a hospodářskou přípravu.

Je tedy dostatečný důvod k tomu, abychom hodnotili ekonomické znalosti kádrů jako nutný a poměrně samostatný prvek organizátorské činnosti. V soudobých podmínkách je důležitým úkolem aktivizovat tuto stránku přípravy kádrů. Považujeme za správné, že současně se studiem politické ekonomie je účelné učit důstojníky umění dělat konkrétní ekonomickou analýzu velitelských rozhodnutí, racionálně organizovat bojovou přípravu a vojenské hospodářství.

Naučit důstojníky spočítat finanční a materiální výdaje je málo (to se dělalo i dříve). Život vyžaduje zvládnout tzv. ekonomické přístupy, které zvyšují rozpočtové operace na úrovni ekonomicko-matematických modelů a umožňují z velkého množství přijmout nejvýhodnější variantu. Je pochopitelné, že vyhodnotit značné množství variant můžeme jen s využitím výpočetní techniky.

Zvláštní místo v organizátorské činnosti má řízení lidí. Souhrn k tomu nezbytných sociálně psychologických vlastností, kolektivnosti, vztahu k lidem, samostatnosti atd. musíme považovat za podstatný prvek organizátorských kvalit, za důležitou součást organizátorské činnosti kádrů.

Velitel — organizátor řídí techniku pomocí svých podřízených a působí tak v systému „člověk — člověk — technika“. Proto hlavní oblastí jeho činnosti jsou

lidé. Je dostatečně známé, že není nic složitějšího, než umění řídit lidi.

Význam umění řídit lidi zdůrazňoval V. I. Lenin. Při rozboru činnosti státních a stranických orgánů řekl: „Ne v institucích, ne v reorganizacích, ne v nových dekretech je to hlavní, ale v lidech...“ [V. I. Lenin, sv. 36, str. 551.]

Rozpracování principů řízení lidí se zabývají různé vědní obory. Integrovat nahromaděné rozsáhlé informace může však

jen psychologie, protože jen ona nejpodrobněji a všestranně zkoumá chování člověka a jeho činnost. Na základě získaných výsledků výzkumu z oblasti řízení lidí (vztahů mezi nimi), s využitím zásad psychologie osobnosti a sociální psychologie, můžeme formulovat některá obecná pravidla pro řídicí činnost.

1. Musíme pochopit a stále mít na paměti, že každý podřízený je osobnost. Z toho vyplývá složitost, svéráznost a neopakovatelnost osobnosti. Znat zvláštnosti podřízeného je jednou z nutných podmínek řízení lidí. Zejména tento rys charakterizoval talentované náčelníky a umožňoval jim nejlépe plnit bojové úkoly.

Psychologie řízení lidí učí znát a chápat podřízené. Podstata je v tom, že člověka musíme znát, abychom ho mohli řídit.

Není tajemstvím, že stručnost služebních hodnocení mnohokrát neobsahuje potřebné údaje. Osobnost je individuální a neopakovatelná. Lidé jsou si podobní jen v tom, že každý z nich je osobitý.

Je-li jeden nebo druhý člověk charakterizován jako smělý, rozhodný, výkonný, srdečný atd., pak tyto nevšední vlastnosti jsou ve skutečnosti nepodloženě vybrané rysy z celkového složitého psychologického obrazu vojáka. Při takovém přístupu vypadá osobnost jako konglomerát různých kvalit. Ale osobnost je mnohostranný, sociálně biologický systém. Skládá se ze společně podřízených struktur, podstruktur, které působí ve složitě, ale těsně součinnosti.

Znat vojáka jako osobnost znamená, že si musíme jasně představit jeho sociální vyspělost, profesionální zaměření a připravenost, mravní hodnoty, organizační a povahové vlastnosti, zvláštnosti poznávacích a emocionálních procesů, jeho psychologické vlohy atd.

Velitel (náčelník) nestuduje podřízené ze zvědavosti, ale proto, aby je upevnil to, co je v každém kladné a formoval to, čeho se nedostává. Abychom lidi řídili v jakýchkoli podmínkách situace, musíme je ještě připravit k činnosti v daných podmínkách (jeden z nejdůležitějších požadavků psychologické přípravy). Důstojník, kterého náčelník nedostatečně připravil, reaguje ve své činnosti neočekávaným způsobem a těžko se podřizuje, zejména ve složitých a stressových podmínkách, které jsou příznačné soudobému boji.

2. Psychologicky zdůvodněným pravidlem řízení lidí je dívat se na podřízené jako na kolektiv, složitý sociálně psychologický organismus, který podstatně přetváří vlastnosti osob, členů tohoto kolektivu. Umění řídit lidi v kolektivu tkví v tom,

abychom při organizování práce kolektivu brali v úvahu osobnost každého člena a současně jeho individuální vlastnosti začleňovali do celkové skupinové činnosti. Zkušený vedoucí a organizátor tuto zásadu uplatňuje v praxi.

Nejlepších výsledků při řízení lidí dosahujeme tehdy, rozlišujeme-li přesně hranice mezi kolektivem a jednotlivcem. Velitel (náčelník) nesmí dopustit, aby se kolektiv přeměnil ve skupinu nevýrazných lidí; nesmí však také zbytečně zdůrazňovat jednotlivé jeho členy.

Svéráznost osobnosti ve vojenské službě není sama o sobě důležitá, ale důležitá je její schopnost působit v kolektivu a plnit úkoly nařizené velitelem.

Předmětem zvláštní péče velitele — organizátora je zlepšení psychologického prostředí kolektivu promyšleným rozmišlením lidí s přihlédnutím k jejich služebním a soukromým vztahům. Vedoucí je povinen znát tyto vztahy, ale dále je i rozvíjet a usměrňovat.

Nejlepším prostředkem upevnění osobních vztahů je zvýšení autority a postavení každého vojáka v očích celé jednotky. Skupinové zájmy, názory a nálady musí doplňovat požadavky předpisů a řádů. Potom mohou zlepšit psychologické prostředí, být zdrojem aktivit a přáceschopnosti kolektivu.

Tyto zájmy, názory a nálady mají složitou dynamiku vytváření a tendenci ke spontánnosti a svévolnosti. V podmínkách jejich vzniku „zdola“ je skupina rychlejší chápá a asimiluje. Ve všech případech má však vedoucí povinnost zachovat si právo řídicího, mít na paměti to, že psychika kolektivu nestrpí „prázdnotu“ a že výsledky její činnosti mohou ovlivňovat nejen jeho psychologickou, ale i sociální (to znamená i politickou) hodnotu.

Organizovat činnost kolektivu znamená především určovat a objasňovat cíle společné práce. Velitel (náčelník), který nepovažuje za nutné nebo neumí vysvětlit smysl úkolu, nedělá to hlavní: neobilizuje lidi ke splnění úkolu.

Dovednost vysvětlit smysl a význam úkolu je charakteristickým rysem energického a schopného organizátora, který vždy chápe, jak je důležité zabezpečit u podřízených pochopení způsobů jejich činnosti v útvaru a svazku i v rámci přijatého rozhodnutí.

Mnohostrannou činnost vojáků organizují a usměrňují velitelé (náčelníci) různých stupňů. Nezbytnou podmínkou jejich řídicí práce musí být včasné a objektivní zhodnocení práce podřízených. Podřízení vždy ocení (i když ne vždy o tom

mohou mluvit) u velitele [náčelníka] nestranost a spravedlnost. Neúměrná „některost“ a „tvrdost“, jakož i další krajnosti ve stylu práce náčelníka, jsou škodlivé. Všimát si úspěchů i nedostatků, a potom s využitím kladných zkušeností organizovat činnost a odstraňovat nedostatky — to je vyzkoušená zásada. Můžeme ji reálně uskutečňovat v životě jen za předpokladu, budeme-li mít ke všem členům kolektivu stejný a upřímný vztah, nebudeme rozdělovat podřízené na vhodné a nevhodné, budeme stejně nesmiřitelní k projevům jak podlézavosti, tak i umíněnosti.

K dosažení nejlepších výsledků ve výchově velitel používá všech dostupných možností a práv, autority a síly kolektivu. Odměňuje-li nebo trestá, musí si velitel uvědomit, že za vnějším stejným chováním lidí zpravidla vězí různé zájmy a zdaleka ne stejné vynaložené úsilí.

Praxe potvrzuje, že při odsuzování chyb a nedostatků není správné spěchat s kolektivními sankcemi. Podpora kolektivu je ohromný prostředek. Současně však odsouzení kolektivu je velmi silně působící opatření, ke kterému můžeme sáhnout až po zvážení všech „pro“ a „proti“. Neuvážené jeho použití může podlomit víru člověka ve své síly. Kolektivního odsouzení můžeme použít jen tehdy, jestliže jsme již jiná opatření působení vyčerpali.

Nezapomíná organizovanosti a upevnění kázně ani veřejné kárání na služebních poradách a shromážděních, i když při zjevných nedostatecích podřízených bývá těžké na ně nereagovat. Abychom se vyhnuli zbytečným emocím a vznětlivosti, je účelné si ujasnit, že takové jednání není ukazatelem náročnosti, ale znakem slabé vůle a nízké úrovně organizovanosti.

3. Třetí pravidlo řízení lidí je určeno samotnému veliteli (náčelníkovi), směřuje k jeho chování a stylu práce. Může znít takto: nikdy neztrácej kritický vztah k sobě samému, protože nic tak nepříznivě nepůsobí na vedoucího, jako nedostatek sebekritičnosti. Není nic nebezpečnějšího, než sebeuspokojení, slepá víra ve svou neomylnost, nepřírozená nadřazenost v očích podřízených.

Z moci, kterou má velitel, se mu nesmí zatočit hlava a zveličovat jeho osobu. Na-

podobování vysokých vzorů v chování má svůj význam ve všech obdobích lidského života, bez ohledu na zastávanou funkci. Podřízení chtějí vidět ve veliteli (náčelníkovi) zosobnění nejlepších kvalit — vždyť má ve svých rukou svěření jejich osud a více než z poloviny určuje úspěch jejich činnosti.

V tomto smyslu je osobní příklad velitele nutností. A tento příklad je tím potřebnější, čím je složitější situace. Příklad náčelníka stmeluje a organizuje kolektiv. Velitel, který udělal chybu a zmýlil se při rozhodnutí, ale nepozbyl sebeovládání, zůstává i nadále velitelem a může opravit chybné rozhodnutí a správně usměrnit činnost podřízených. Mnohé příklady z bojové praxe svědčí o tom, že rozklad vojenského kolektivu a jeho dezorganizace začínají tam, kde velitel ztratil své postavení.

Sebeovládání je potřebná kvalita organizátora. Řídit jiné může jen ten, který se dokáže sám ovládnout. Sebeovládání má mnoho projevů: rozhodnost, vytrvalost, ukázněnost, přístupnost a smysl pro humor. Umění přiměřeně zažertovat je zvláště důležité v krizových situacích. Humor je prospěšný nejen sám o sobě, ale zejména proto, že uvolňuje napětí, únavu, stísněnost a vzrušené očekávání.

Řízení lidí předpokládá zvládnout různé způsoby chování. Zahraniční vědecké práce zdůrazňují tři hlavní způsoby chování náčelníka: velitelský, přesvědčivý a pružný. Každý má své klady a zápory, každý je v určité míře jednostranný.

Vztah k podřízeným nemůžeme tedy zakládat jen na přísnosti nebo jen na dobroně. Musíme zvládnout všechny způsoby chování a používat jich v závislosti na podmínkách. Velitel se nemusí bát přísnosti, ani dobroně, avšak nesmí z nich dělat názorné kvality. V práci s lidmi musíme spojit náročnost se spravedlivostí a mít na paměti slova V. I. Lenina, že vedoucí státních úřadů musí mít „... schopnost získávat si lidi“. (V. I. Lenin, sv. 36, str. 578.)

Ve zdokonalování psychologicko-pedagogického vzdělání důstojníků na všech etapách jejich přípravy jsou podstatné rezervy k dalšímu zvýšení úrovně organizátorské práce.

Organizátorská činnost vojenských kádřů a jí odpovídající osobní kvality mají dostatečně složitou strukturu. V této činnosti, tak jako i v kterémkoli složitém jevu, s různým přístupem a uplatňováním různých kritérií můžeme vidět značné množství různých rysů a zvláštností.

Článek zdůrazňuje některé obecné zásady organizátorské činnosti a ukazuje, že příprava důstojníků ve vojenských školách a akademiích i u vojsk podle hlavních směrů rozvoje osobních kvalit není jednoznačná a stejná.

(Upraveno ze sovětského tisku)

různé

Vědecké práce posluchačů

Jedním z důležitých požadavků, kladených na absolventy VA AZ, je schopnost samostatné vědecké práce. Tento úkol plní jednotlivé katedry, které v souladu s rozkazem náčelníka VA AZ získávají posluchače pro práci ve vědeckých kroužcích.

Vědecká činnost posluchačů má na VA AZ bohaté tradice. Zejména v posledních pěti letech došlo k jejímu úspěšnému rozvoji. Témata pro práci vědeckých kroužků určují náčelníci kateder v souladu s potřebami kateder; současně určují i odpovědné vedoucí konzultanty z řad příslušníků kateder. Práce se v tomto směru vcelku daří.

Každoročně probíhají na fakultách soutěže o nejlepší vědecké práce posluchačů, na kterých komise jednotlivých profilových kateder pečlivě projednávají a posuzují nejúspěšnější práce.

Vybrali jsme čtyři práce, které dávají představu o práci vědeckých kroužků a o schopnosti posluchačů tvůrčím způsobem uplatňovat teoretické poznaky z výuky, ze samostatného studia, ze své předchozí praxe a o schopnosti samostatně vědecky pracovat.

Kapitán Jiří Novotný

POUŽITÍ BITEVNÍCH VRTULNÍKŮ NEPŘÍTELE V BOJI S TANKY

Cílem článku je posoudit současný stav organizace, výzbroje a zásad použití i perspektivy zavedení bitevních vrtulníků nepřítele jako nového prostředku k vedení boje s tanky. Zaměřím se na posouzení protitankových zbraní, zejména protitankových řízených střel druhé generace, zaváděných nebo již zavedených u pozemního vojska členských zemí Severoatlantického paktu, zejména v americké a západoněmecké armádě s perspektivou na nejbližší léta.

Tato problematika je aktuální zejména proto, že bitevní vrtulníky, vybavené protitankovými řízenými střelami s vysokým

dostřelem 3–4 km a vysokou pravděpodobností zásahu, považuje velení NATO za vysoce efektivní bojový prostředek protitankové obrany. Z poznatků z vietnamského bojiště a z bojů na Středním východě a rovněž z cvičení se zasazením bitevních vrtulníků vyplývá, že bitevní vrtulník s PTRS může zničit 10 i více tanků, než je sám sestřelen.

Velení americké a západoněmecké armády kladě značný důraz na vysokou účinnost protitankové obrany, protože počítá s kvantitativní a kvalitativní převahou armád Varšavské smlouvy v obrněné technice. Armády NATO přijímají konkrétní a energetická opatření ke zkvalitnění protitankové obrany vcelku a k využití bitevních vrtulníků zvlášť. Vzhledem k dosavadním zkušenostem a významu protitankových zbraní v průběhu vedení boje a operace nepřekvapuje, že v plánech výstavby amerického a západoněmeckého pozemního vojska jsou požadavky na zkvalitnění protitankové obrany, spojené se zavedením neúčinnějších protitankových prostředků, řešeny s odpovídající vážností.

U bitevních vrtulníků s protitankovým řízenými střelami (PTRS) je požadovaný dostřel do vzdálenosti 3–5 km, vysoká pravděpodobnost zásahu prvním odpálením, vysoká průbojnost a operativní, rychlé použití. Současné prostředky, zavedené v americké armádě jako ozbrojené vrtulníky, mají ve srovnání s ostatními pozemními protitankovými prostředky větší manévrovací schopnosti, mobilnost, vysokou rychlost a nezávislost pohybu na charakteru terénu, denní a noční době. Můžeme je v současné době považovat za jeden z nejefektivnějších prostředků v boji s tanky a obrněnými bojovými prostředky pozemních vojsk protivníka.

Při posuzování současného stavu, i přes nasycenost útvarů a svazků protitankovými prostředky převážně starších typů a u PTRS zejména první generace je zřejmé, že při převládající vysoce manévrovém charakteru boje, v značných šířkách a hloubkách bojových sestav ve všech druhých bojové činnosti existují úseky terénu, zejména v hloubce obranné sestavy a při boji na zdrženou, které nejsou pod palbou protitankových zbraní. Právě těmito úseky, zvláště při neustálém zvyšování průchodnosti tankové a obrněné techniky, je možné pronikat.

Při hledání možností řešit úkoly protitankové obrany je neúčinnější ničit tanky protivníka již v prostorech soustředění a před předním okrajem obrany. Zbraně pozemního vojska, které tyto úkoly mohou efektivně plnit, jsou:

- dělostřelecké rakety, které mohou vést úder z kazetovými hlaviciemi, opatřené protitankovými účinnými prostředky;
- bojové vrtulníky, vyzbrojené protitankovými řízenými střelami.

Oba tyto systémy jsou schopny při jejich efektivním zasazení rychle měnit i likvidovat převahu tankových jednotek protivníka v určitém prostoru i času nenadálými úder z prostoru soustředění rozmístěných v hloubce bojové sestavy.

Úspěšný boj s tanky protivníka na bojišti vyžaduje úpravy výzbroje a výstroje protitankových vrtulníků. Současně používané typy vrtulníků mají bojový závěs do váhy 2,5 tun, zásoby paliva na dvě hodiny letu, rychlost při plném zatížení 300 km/h, dolet 500 i více km; to jim umožňuje působit v prostoru bojové činnosti po dobu asi 45 minut.

Protitankové řízené střely na vrtulníku váží 30–35 kg. Rychlost letu vrtulníku dosahuje 200–300 m/s. Dálka střelby 3000–5000 m umožňuje osádce vrtulníku vést palbu mimo dosah prostředků PVO prvosledových jednotek a útvarů. Vysoká pravděpodobnost zásahu, uváděná u těchto prostředků v rozsahu 85–95 %, je dosahována použitím vrtulnického stabilizovaného zaměřovače ARH-334.

Přednost použití vrtulníků spočívá v tom, že není třeba budovat speciální letiště, mohou se rychle soustředit na směr bojového použití a po úderu na protivníka rychle se rozpítlit a připravit k dalšímu použití. Kromě použití PTRS mohou vést úder z palubních zbraní na další cíle, především ze „závěsu ve vzduchu“ k dosažení vyšší pravděpodobnosti zásahu.

Charakteristické pro současnou taktiku zasazení bojových vrtulníků je jejich postup od úkrytu k úkrytu a z něho nenadálé napadení protivníka.

Zkušební cvičení v roce 1972 na území NSR ukázala, že většina osádek tanku LEOPARD nebyla schopna včas zajistit útok vrtulníků AH-1G, vyzbrojených PTRS TOW. Tanky se staly jejich snadným cílem, zejména ve středně členitém terénu.

Na základě získaných zkušeností z bojového použití bitevních vrtulníků byla v USA vypracována organizace samostatné vzdušné lehké brigády ve složení letecká rota, rota středních vrtulníků a tři prapory lehkých vrtulníků. Celkový počet brigády dosáhl 4 607 osob a 438 vrtulníků, z toho 189 bitevních, 119 průzkumných, 114 víceúčelových a 16 dopravních.

V současné době byla do pravidelných sil amerického pozemního vojska po reorganizaci bývalé samostatné lehké vzdušné brigády zařazena „samostatná proti-

tanková vrtulníková brigáda", umístěná na území USA a předurčená k posílení amerického pozemního vojska na Středoevropském válčišti.

Hlavní palebnou sílu této nově vytvořené brigády tvoří dva protitankové vrtulníkové prapory s bitevními vrtulníky AH-1G, vyzbrojené 8 odpalovacími zařízeními s 16 PTRS TOW. Každý protitankový prapor má 3 roty bitevních vrtulníků po 18 AH-1G a 12 OH-58.

Významnou součástí organizační struktury brigády je průzkumný vrtulníkový prapor s 3 průzkumnými vrtulníkovými rotami po 9 AH-1Q, 10 OH-58 a 5 UH-1, které vyhledávají a zjišťují obrněné cíle protivníka.

Brigáda má celkem 268 vrtulníků, z nich 135 bitevních, 102 průzkumných, 31 všeobecného určení a dopravní. Americké velení předpokládá použití brigádu centralizovaně na hlavních tankových směrech, zejména k ničení tanků a bojových vozidel pěchoty v prostorech soustředění a na přesunech, nebo po praporech a rotách k ničení tanků v bojové činnosti.

V západoněmecké armádě vzniklo několik variant organizace stíhacích protitankových pluků a brigád. Nutnost plného využití bojových možností vrtulníků vyžaduje organizaci nové vrtulníkové stíhací protitankové brigády. Podle dosavadních poznatků má tato brigáda dva vrtulníkové protitankové stíhací pluky a další jednotky. V sestavě každého pluku má být štábní letka, spojovací prapor a 3 vrtulníkové stíhací prapory po 27 vrtulnicích (18 bojových, 2 střední dopravní, 7 spojovacích a pozorovacích), soustředěných do 3 letek. V každé letce bude 6 bojových a 1 pozorovací vrtulník. Celkem u brigády má být 3 210 osob v míru a 5 590 ve válce, 108 bojových stíhacích protitankových vrtulníků, 62 pozorovacích a spojovacích vrtulníků, 24 středních dopravních vrtulníků a 12 vrtulníků kladců min.

Vrtulníková stíhací protitanková brigáda tvoří základ nového druhu vojska, které bude mít značnou převahu nad tankovými a mechanizovanými jednotkami v rychlosti pohybu (asi desetinásobnou). Schopnost brigády v rychlém přesunu v prostorech bojové činnosti zabezpečuje vysoká aeromobilnost všech organických částí, včetně týlových a technických služeb.

Podle zámyslu má být vrtulníková stíhací protitanková brigáda součástí armádního sboru. Její pluky mají být použity jako operační a prapory jako taktické součásti.

Prapor vrtulníků ukladačů minových polí (12 vrtulníků) má mít schopnost zaminovat plochu 72 km² na pravděpodobných směrech činnosti tanků protivníka, a tím ho donutit k činnosti v těch prostorech, které jsou výhodnější pro protiděder.

Při stanovení hranice bojové činnosti vrtulníkové brigády do 75 km od předního okraje obrany nepřesahuje doba úderu 2 hodiny. Z toho je 5 minut na spuštění a proběh strojů, 25 minut na let do prostoru bojové činnosti, 45 minut na vedení bojové činnosti, asi 20 minut na zpáteční let a 25 minut zůstává v záloze.

Boj vrtulníků s tanky protivníka při skrytém dosažení prostoru bojové činnosti má 5 fází:

- stoupání na viditelnou výšku,
- hledání a zachycení cíle.
- odpálení řízené střely,
- řízení letu střely,
- ponoření (pokles) vrtulníku k zajištění nového palebného postavení.

Při vzdálenosti bitevního vrtulníku k cíli do 4 000 m a rychlosti řízené střely 250–300 m/s jsou tyto orientační časové normy rozděleny do 5 fází. Ukazují, že od vyhledání a zaměření cíle je k vedení PTRS potřeba přesného navádění po dobu 13–16 sekund a k ověření výsledku celkem do 20 sekund.

Celkem je tedy možné vrtulník pozorovat po dobu asi 20 sekund. Z toho 90 % celkového času je stacionárním cílem pro prostředky PVO. V tom je dosud největší jeho nevýhoda.

Je-li nutné v průběhu boje vést více úderů, musí mít každý vrtulník druhou osádku. Doplnění PHM a krátká technická prohlídka jednoho vrtulníku trvá průměrně 15–20 minut.

Pro bojovou činnost předpokládají armády NATO použít tyto typy vrtulníků:

- bitevní vrtulníky: AH-1G HUEY COBRA, AAH;
- víceúčelové vrtulníky: UH-1D IROQUOIS, UH-1B IROQUOIS, SE 3130 ALOUETTE II, SE 3160 AL III, SA 341 GAZELLE, SA 360, BO 105;
- pozorovací vrtulníky: OH-6A CAYUSE, OH-58 a UH-1.

Při zavádění bitevních vrtulníků do výzbroje ozbrojených sil vycházejí armády NATO i z ekonomických možností. Víceúčelový vrtulník UH-10 stál v NSR v r. 1972 1 milión západoněmeckých marek a bitevní vrtulník AH-1G 1,8 miliónu západoněmeckých marek. Přitom ceny vrtulníků stále stoupají díky zavádění nejno-

větší elektrotechnické výzbroje a rostoucí inflaci v kapitalistickém světě. Přes tyto ekonomické problémy je nutné vzít v úvahu, že organizační začlenění vrtulníků do samostatné protitankové vrtulníkové brigády v americké armádě a vrtulníkové

stíhací protitankové brigády v západoněmecké armádě a podřízení těchto útvarů velitelům armádních sborů může značně změnit charakter bojové činnosti tak, jak tomu bylo např. při zavedení tankových divizí.

Major Ladislav Michálek

VZDUŠNÉ VÝSADKY ARMÁD NATO A MOŽNOSTI JEJICH POUŽITÍ PROTI POZEMNÍM PROSTŘEDKŮM PVO

Zkušenosti získané z bojů na izraelsko-arabské frontě a ve Vietnamu potvrzují, že vzdušné výsadky mohou být použity k ničení, umlčování a případnému ukořistění moderních prostředků PVO v rámci boje o vzdušnou nadvládu, zejména v období, kdy není možné tyto překonat, umlčet a ničit letectvem nepřitele ze vzduchu.

V článku rozebírám možné úkoly vzdušných výsadků armád NATO. Vzhledem k rozmištnění pozemních prostředků PVO je též analýza v rozboru možnosti taktických vzdušných výsadků. Rozebírám hloubky vysazování a možnosti přepravy vzdušných výsadků i jejich palebnou podporu po vysazení, dále vyhodnocení rozmištnění palebných napadení TVV.

☆

Rozbor názorů vojenských specialistů kapitalistických armád na použití vzdušných výsadků (VV), jejich konfrontace s bojovými řádami armád Severoatlantického paktu a vyhodnocení cvičení vojsk NATO v Evropě umožňují udělat závěry o zásadách použití vzdušných výsadků.

Možnosti rychlého přesunu a přistání do určeného prostoru nebo jeho bezprostřední blízkosti podstatně zvyšují moment překvapení. Přítomnost VV ohrožuje důležité objekty v pásmu bojové činnosti tím, že poutá síly a prostředky k obraně těchto objektů.

Vzdušné výsadky se budou zpravidla používat ke splnění důležitých úkolů, které nemohou splnit jiné druhy vojsk.

Hlavní úkoly vzdušných výsadků:

- ovládnout důležité objekty (prostory) v týlu protivníka do příchodu pozemních vojsk;

- obsadit nebo zničit důležité objekty, např.: letiště, sklady jaderné munice, místa velení, spojovací uzly, komunikační objekty, objekty PVO;

- zabránit přísunu záloh a druhých sledů protivníka, omezit jeho manévry a izolovat jeho prostor bojové činnosti;

- odříznout ústupové cesty a dokončit obklíčení vojsk protivníka;

- podporovat nebo posílit vlastní vojska, která jsou v obklíčení;

- vést průzkum a plnit úkoly diverzní činnosti;

- organizovat, podporovat a koordinovat činnost záškodníků na území protivníka.

Tyto úkoly mohou plnit tyto druhy vzdušných výsadků: taktické, takticko-operační, operačně strategické a výsadky zvláštního určení.

Z rozboru hlavních úkolů VV vyplývá, že mohou být použity k umlčování a ničení všech aktivních prostředků PVO v pásmu vševojskové armády, zejména v období, kdy protivník nebude moci z různých důvodů zabezpečit jejich překonání, umlčení a ničení letectvem při vybojování vzdušné nadvlády.

Vzhledem k tomu, že převážná část prostředků PVO v pásmu vševojskové armády je v hloubce do 50 km, zaměřím pozornost především na taktické vzdušné výsadky.

☆

Na rozdíl od dřívějších způsobů vzdušných výsadků nabylo v současné době na významu použití taktických vzdušných výsadků, vysazovaných vrtulníky v síle od zesílené motorizované (mechanizované) čety až do zesíleného, motorizovaného (mechanizovaného) praporu. (Organizaci a výzbroj uvádějí pomůcky Zprav-51-11/1, -51-11/2 a -51-11/4).

Charakteristické pro bojovou činnost TVV bude především rychlý manévry pomocí vrtulníků, překvapivé vytváření a přemísťování ohnisek bojové činnosti, vedení útoku s omezeným cílem, překvapivé zteče na důležité objekty, časové ome-

zení vedení obrany s využitím přirozených a umělých překážek a zátarasů.

TVV může dosáhnout taktického překvapení, vést úder do hloubky bojové sestavy protivníka a snadno překonat velké terénní překážky.

V taktické hloubce sestavy protivníka může TVV plnit tyto úkoly:

- ničit prostředky jaderného napadení, velitelská stanoviště, spojovací uzly a týlová zařízení;

- ovládnout výhodné terénní prostory a objekty v týlu protivníka, které mohou usnadnit splnění zámyslu použití vlastních pozemních vojsk;

- ovládnout vhodné přechody a přepraviště přes vodní toky, nedovolit jejich zničení nebo obsazení protivníkem;

- ovládnout letiště, odletové plochy vojenského letectva protivníka;

- krýt boky bojové sestavy vlastních vojsk a vyplnit mezery v jejich bojových sestavách;

- posílit boj obklíčených jednotek a útvarů, změnit poměr sil ve prospěch vlastních vojsk a tak umožnit jejich vyjít z obklíčení.

Z toho vyplývá, že objekty, které bude taktický vzdušný výsadek ničit nebo se snažit je ovládnout, v převážné míře brání prostředky PVO. To tedy znamená, že v rámci ničení těchto objektů bude také působit proti prostředkům PVO, které je brání.

Divize může vytvořit několik TVV v síle zesílené čtyři až roty, nebo jeden výsadek v síle zesílené roty až praporu.

Vytváří-li TVV armádní sbor, má zpravidla hodnotu zesíleného praporu. Současná kapacita vojenského letectva armádního sboru NSR dovoluje přepravit jedním koloběhem zesílený prapor, včetně posilových zbraní. Armádní sbor NSR má v současné době k dispozici pro přepravu TVV celkem 98 vrtulníků:

- 12 víceúčelových vrtulníků SE. 3130 ALOUETTE II;

- 48 víceúčelových vrtulníků UH-1D IROQUOIS;

- 38 dopravních vrtulníků CH-53G.

Základní výkonnou jednotkou lehkého dola je letecká rota s 24 vrtulníky UH-1D IROQUOIS, která může přepravit jedním vzletem výsadkový sled motorizované (mechanizované) roty.

Střední dola je určen pro přepravu vojsk a materiálu. Každá letecká rota středního dola (19 vrtulníků CH-53G) při 75 % technické pohotovosti může přepravit jedním vzletem 456 vojáků s výzbrojí

nebo 48 tun materiálu na vzdálenost 370 kilometrů.

Každá divize NSR (mod, md, hd, td) má v současné době organizačně začleněnou leteckou rotu, která má ve výzbroji 12 víceúčelových vrtulníků SE.3130 ALOUETTE II.

Armádní sbor USA má vojenské letectvo, organizované do skupiny vojenského letectva. Má ve své organizaci dva letecké prapory; každý má dvě roty výsadkových vrtulníků (po 25 víceúčelových vrtulnicích UH-1D/H IROQUOIS) a dvě roty středních vrtulníků (po 16 dopravních vrtulnicích CH-47 CHINOOK). Celkem je tedy u skupiny vojenského letectva as USA 100 víceúčelových vrtulníků UH-1D/H a 64 dopravních vrtulníků CH-47 s možností přepravit TVV. Přepravní možnosti leteckých rot jsou přibližně stejné jako u armády NSR.

Divize USA mají toto vojenské letectvo:

- mechanizovaná a obrněná divize — leteckou rotu o 6 pozorovacích OH-6A a 4 víceúčelových UH-1D/H;

- pěší divize — letecký prapor o jedné rotě všeobecné podpory (8× AH-1G, 4× OH-6A a 2× UH-1D/H) a jedné rotě přímé podpory (25 vrtulníků UH-1D/H).

Kromě těchto leteckých rot (praporu) je vojenské letectvo také začleněno u průzkumného praporu, divizního dělostřelectva a velitelství jednotlivých brigád.

Celkem má tedy mechanizovaná a obrněná divize 61 vrtulníků a pěší divize 88 vrtulníků.

Z organizační struktury vojenského letectva divizí a armádních sborů západoněmecké a americké armády vyplývá, že pro přepravu TVV budou především použity víceúčelové a dopravní vrtulníky.

Palebnou podporu TVV zabezpečuje víceúčelové dělostřelectvo, taktické a vojenské letectvo.

Úkoly jaderné podpory plní taktické prostředky jaderného napadení, zejména raketové oddíly dělostřeleckých raket MGR-1B HONEST JOHN a řízených raket MGM-52 C LANCE. Dělostřelectvo zpravidla střílí z předem nastavených palebných postavení za prvosledovými prapory brigád prvního sledu divize.

TVV může být podporován raketovými prostředky prakticky do plné hloubky své činnosti a víceúčelovým dělostřelectvem přibližně od 1/3 do 2/3 hloubky činnosti.

Podpora TVV taktickým letectvem se uskutečňuje formou požadavků na středisko společné činnosti.

Na základě vyhodnocení poznatků ze cvičení pozemních vojsk NATO na střední

evropském válčišti v posledním období můžeme předpokládat:

— na pravděpodobných směrech vyslání předemurých odřadů vysazení 1—2 zesílených čet jako TVV; vzdálenost prostorů vysazení od čela vojsk byla zpravidla více jak 10 km, spojení výsadku s pozemními jednotkami trvalo 4—6 hodin;

— při boji o jednotlivá obranná postavení před divizí prvního sledu vysazení výsadku v hodnotě zesílené rotý na vzdálenost 15 až 20 km od čelně útočících vojsk; spojení výsadku s pozemními jednotkami trvalo 10—12 hodin.

Taktické vzdušné výsadky armádního sboru jsou zpravidla vysazovány od svazku druhého sledu nebo od divizí na pomocném směru. Armádní sbor NSR může použít jako TVV i vzdušný výsadkový prapor vrb nebo jen jeho část. Armádní sbor může vytvořit několik TVV v hodnotě od zesílené rotý po zesílený prapor. K zabezpečení přepravy TVV armádní sbor využívá organické víceúčelové a dopravní vrtulníky. V pásmu armádního sboru můžeme předpokládat vysazení až 8 výsadků, každý v hodnotě zesílené čtyři až zesíleného praporu. Hloubka vysazení do 50 km, možnost spojení s pozemními vojsky do 20—24 hodin.

Velení armád Severoatlantického paktu počítá s tím, že velká pohyblivost a manévrovost vrtulníků umožní při přeletu výsadku vyhnout se palebným prostředkům PVO nepřítele. Let v malých a přízemních výškách má umožnit ukrytí před radiolokačním průzkumem a skryté přiblížení do prostoru vysazení. Pravděpodobnost zjištění letového manévru vrtulníku při letu v malých výškách je na základě operačního výzkumu a pokusů v polních podmínkách asi 33 %.

Využití víceúčelových a dopravních vrtulníků pro výsadkové účely nevyžaduje speciální výcvik vojsk. Proto je výhodné používat jako TVV motorizované a mechanizované jednotky.

☆

Pravděpodobný charakter budoucí možné války, kdy bojová činnost se bude vyznačovat rychlým tempem, velkou manévrovostí a častými změnami situace, vedením bojové činnosti na směrech s velkými mezerami mezi útvary a svazky, zvyrazňuje nutnost dovedného použití vzdušných výsadků všeho druhu.

Ve značné míře budou používány taktické a takticko-operační výsadky k zabezpečení rychlého tempa postupu v hloub-

ce obrany protivníka a k využití výsledků jaderných úderů.

Vzhledem k významu a úkolům, které mají v současné době vzdušné výsadky plnit, je nutné zkoumat možnosti jejich použití k případnému umlčování, ničení nebo možnému ukořistění moderních prostředků PVO, zejména v období, kdy celková vzdušná a pozemní situace neumožní jejich umlčení jinými prostředky ničení.

Podstatná část prostředků PVO je v hloubce do 30 km. Můžeme tedy učinit závěr, že pravděpodobný nepřítel se bude především snažit tyto prostředky PVO umlčet (zničit), aby si vytvořil podmínky k úderům na vojska a objekty, které tyto prostředky brání. Úkoly ničení (umlčování) bude plnit všemi prostředky, včetně letectva, dělostřelectva a raketových prostředků. Nebude-li možné tyto prostředky PVO umlčet letectvem (půjde především o nové, moderní prostředky PVO) přikročí protivník pravděpodobně k jejich ničení (umlčování).

Na základě rozboru možností pravděpodobného nepřítele k vysazování vzdušných výsadků můžeme počítat s touto variantou možností vysazení vzdušných výsadků nepřítele v průběhu 24 hodin bojové činnosti:

- pět TVV v síle zesílené čtyři, vysazení do hloubky 10 km,
- čtyři TVV v síle zesílené rotý, vysazení do hloubky 20 km,
- dva TVV v síle zesílených praporů, vysazení do hloubky 50 km a
- jeden OTV v síle dvou vvrp vysazených do hloubky 150 km.

Největší četnost vysazení vzdušných výsadků je do hloubky 50 km. Pravděpodobný nepřítel bude s největší pravděpodobností ničit (umlčovat) pozemní prostředky PVO umístěné v této hloubce všemi prostředky ničení, aby si vytvořil příznivé podmínky pro aktivní a účinné působení proti bráněným vojskům a objektům.

Do popředí vystupuje ničení a umlčování prostředků PVO stíhacím bombardovacím letectvem, novou výzbrojí a prostředky radioelektronického boje v rámci vybojování vzdušné nadvlády. Nebude-li možné tyto prostředky PVO překonat (především nově zavedené do výzbroje), přikročí nepřítel pravděpodobně k použití TVV do hloubky 50 km, operačně taktických, vzdušných výsadkových přepradů a výsadků zvláštního určení do hloubky 150 i více km, aby je umlčil (zničil, popřípadě ukořistil), jak to potvrdily zkušenosti ze Středního východu v roce 1973.

PRŮMĚRNÉ KALKULAČNÍ ČASOVÉ NORMY PRO TOPOGRAFICKÉ PŘIPOJENÍ PALEBNÝCH JEDNOTEK DĚLOSTŘELCTVA

Topograficko-geodetická příprava je nedílnou součástí přípravy palby. Na včas-
ných a přesných topografickou-geodetic-
kých pracích závisí splnění palebných
úkolů dělostřelecké jednotky v boji. Cílem
topograficko-geodetické přípravy je vytvo-
řit podmínky pro včasné zahájení palby
s vysokým účinkem v cíli a pro přesnou
práci dělostřeleckého průzkumu.

Topograficko-geodetická příprava jako
součást topografického zabezpečení bojové
činnosti vojsk se řeší podle předpisu „To-
pograficko-geodetická příprava raketového
vojska a dělostřelctva“. Předpis uvádí ně-
které orientační normy topografických a
geodetických prací, které však v tomto
rozsahu vyhovují jen z malé části pro plá-
nování a organizaci topografických prací
dělostřeleckých jednotek ať již v mírovém
výcviku, nebo v možné bojové činnosti.
Další orientační časové normy uvádí před-
pis „Děl-2-22“. Ty stanoví nutný čas k ře-
šení jednotlivých úkolů s úhломěrnými pří-
stroji. Těchto dílčích norem není možné
v rozhodovacím procesu velitele a jednotli-
vých odborných náčelníků prakticky po-
užít.

Topograficko-geodetické připojení prvků
bojové sestavy dělostřelecké baterie a od-
dílu může být v závislosti na výchozím
podkladě a na čase a na situaci: geodetic-
ké nebo topografické. Geodetickým připo-
jením dosáhneme značné přesnosti připo-
jení, ale spotřebujeme značné množství
času. Průměrné kalkulační časové normy
pro geodetické připojení jednoho bodu
v bojové sestavě dělostřelctva uvádí před-
pis Děl-6-6, tabulka 1. Vezmeme-li v úva-
hu dynamický charakter soudobého boje,
rychlý postup jednotek, časté změny pro-
storu činnosti, nebo plnění speciálních sa-
mostatných úkolů dělostřeleckou jednot-
kou, vystupuje do popředí požadavek
rychlého splnění úkolů přípravy palby, te-
dy i co nejrychlejší připojení prvků bojové
sestavy dělostřelecké jednotky. Z těchto
objektivních podmínek soudobého boje má
zvláštní význam **topografické připojení**
bojové sestavy. Topografické připojení prá-
vě časově vyhovuje těmto požadavkům, ne-
boť je nutné zdůraznit požadavek včas-
ného zahájení palby. Průměrné kalkulač-
ní časové normy pro topografické připoje-
ní jednoho bodu bojové sestavy dělo-
střelctva dosud žádný předpis neuvádí.

Připojení palebného postavení spočívá
v určení rovinných pravouhlých souřad-
nic palebného stanoviště řídicího děla
(raketometu, minometu) a v určení směr-
níku orientačního směru.

Způsoby určení souřadnic připojovaného bodu při topografickém připojení

Souřadnice připojovaného bodu se mo-
hou při topografickém připojení určovat

- pomocí přístrojů,
- topografickým připojovačem,
- povšechným způsobem.

Jako výchozího podkladu používáme
měřítko 1:100 000 a většího nebo letecký
snímek se zakreslenou sítí. Postupně uve-
deme možné způsoby určení souřadnic
pomocí přístrojů. Jsou to:

- polární způsob,
- protínání vpřed,
- protínání zpět,
- pořad orientovaným nebo neoriento-
vaným přístrojem.

Podrobný časový rozbor všech dílčích
úkolů u jednotlivých způsobů určení sou-
řadnic uvádíme ve vědecké práci.

Polárního způsobu určení souřadnic
připojovaného bodu je vhodné použít pře-
devším tehdy, řeší-li připojení dělostřelec-
ké jednotky vlastními silami a prostředky.
Jde o rychlý a výhodný způsob určení
souřadnic, pokud vzdálenost připojovaného
bodu od výchozího bodu dovoluje jeho
použití.

Určení souřadnic připojovaného bodu
protínáním vpřed můžeme dělat oriento-
vaným nebo neorientovaným přístrojem
podle vzájemné viditelnosti mezi výchozí-
mi body a připojovaným bodem. Výpočet
řešíme logaritmicky nebo pomocí nomo-
gramu souběžně s měřením, aby časové
ztráty byly co nejmenší. Urychlení závisí
i na organizaci práce a na materiálním
vybavení družstva. Práci značně urychlí
použití radiostanic (RF 12) pro předání
výsledků měření k vyhodnocovateli. Jde
o způsob, kterého používají především
topograficko-geodetická družstva. Časovou
normu uvádí **tabulka 1**.

Protínání zpět můžeme řešit oriento-
vaným přístrojem pomocí průsvitky nebo ze
změřených délek. Při použití orientova-
ného přístroje se úloha převádí na protí-
nání vpřed. V časové normě nezahrnujeme

čas potřebný pro přesun; ten musíme podle konkrétní situace připočítat. Způsobu protínání zpět pomocí průsvitky s výhodou využijí dělostřelecké jednotky při topografickém připojení vlastními silami a prostředky. Protínání z délek je náročný způsob na čas, zejména při vzdálenostech větších, než můžeme změřit bez přemístění dálkoměrné latě na další stanoviště. Způsobu používají dělostřelecké jednotky při topografickém připojení vlastními silami a prostředky i topograficko-geodetická družstva. Časovou normu uvádí **tabulka 1**.

Určení souřadnic připojovaného bodu pořadem orientovaným nebo neorientovaným přístrojem budou především používat topograficko-geodetická družstva, méně již dělostřelecké jednotky. Časová norma je závislá na délce a počtu vrcholů pořadu; uvádí ji rovněž **tabulka 1**.

Při určení souřadnic pomocí topografického připojovače využíváme mechanické integrace souřadnicových rozdílů. Časovou normu stanoví předpis Dě1-22-16 a je rovněž obsahem tabulky 1. Jde o výhodný způsob, zejména počítáme-li s topografickým připojovačem pro každý dělostřelecký oddíl.

Při určení souřadnic připojovaného bodu **povšechným způsobem** můžeme použít různých metod. Jsou to především:

- přímé nebo zpětné zamíření se zaměřením vzdálenosti,
- zpětné protínání s kontrolou,
- protínání se změřených vzdáleností,
- pomocí spojnice se změřením vzdálenosti,
- pomocí kolmice ke spojnicí (terénní čáře).

Jednotlivé způsoby podrobně rozebírá předpis Dě1-51-97. Časové normy jsme stanovili podle rozboru činnosti pro jednotlivé metody. Zdůrazňujeme, že povšechného způsobu určení souřadnic použije jednotka v krajní situaci, kdy např. disponibilita čas nedovolí použít jiných způsobů, popřípadě kdy byly zničeny úhloměrné přístroje. Výhodné je využít povšechného způsobu tehdy, máme-li k dispozici letecký snímek se zakreslenou sítí. Na leteckém snímku při jeho důkladném studiu vždy můžeme najít terénní předmět, který se nachází v bezprostřední blízkosti připojovaného bodu. Vyčtení souřadnic z leteckého snímku tvoří 25 sekund.

Způsoby určení směrníku orientačních směrů při topografickém připojení

- Směrníky orientačních směrů určujeme:
- astronomickou orientací,
 - gyroskopickou orientací,

— geodetickou orientací (přenosem orientace směrovým pořadem nebo pomocí nebeského tělesa),

- magnetickou orientací,
- orientací podle význačných bodů z mapy (leteckého snímku).

Určení směrníku orientačního směru musíme věnovat značnou pozornost zejména proto, že chyba ve směru se zvětšující se délkou střelby se zvětšuje.

Směrníky orientačních směrů z astronomického pozorování určujeme pomocí hodinového úhlu nebeského tělesa nebo pomocí azimutálního nástavce k buzole PAB 2 A. Velmi výhodným způsobem je určení směrníků pomocí azimutálního nástavce. Je na škodu věci, že dělostřelecké jednotky tohoto způsobu doposud v dostatečné míře nevyužívaly v praxi. Výhodou astronomického způsobu je, že není závislý na znalosti orientačních směrů u geodetických sítí.

Určení směrníků gyroskopickou orientací je perspektivní i u dělostřeleckého oddílu. V současné době tohoto způsobu mohou používat jen topograficko-geodetická družstva, vybavená dělostřeleckým gyroskopickým kompasem. Tento způsob je také nezávislý na znalosti orientačních směrů geodetických sítí.

Nejvíce používaným způsobem je určení směrníků magnetickou orientací, i když pravděpodobná chyba určení směrníku (samozejmě v místech bez magnetických anomálií) je 4 dc. Nevýhodná je i nutnost často dělat opravy dělostřeleckých buzol při změnách prostoru bojové činnosti. Avšak ve vhodných postorech a časově je tento způsob výhodný.

Výhodným způsobem při vhodně zvoleném orientačním bodě může být i určení orientačního směru pomocí výrazných bodů z mapy nebo leteckého snímku. Musíme dbát na to, aby přesnost i tohoto způsobu byla vyhovující. I tohoto způsobu používají především dělostřelecké jednotky.

Geodetickou orientací rozumíme přenos směrníku orientačního směru směrovým pořadem a pomocí nebeského tělesa. Oba dva způsoby jsou časově a zejména organizačně náročné, avšak jejich použití je za určitých podmínek mnohdy nevyhnutelné.

Průměrné kalkulační časové normy pro topografické připojení

Veškeré výsledky z rozboru těchto způsobů určování souřadnic a určování směrníků přehledně shrnuje **tabulka 1**, která obsahuje:

Tabulka 1

Způsob určení souřadnic		Pomocí přístrojů										Povšechným způsobem								Tabulka
		Polarizace	Protínání vpřed				Protínání zpět				Pomocí topografického připojovace (při střední délce pořadí do 3 km s kontrolou)	Přímé nebo zpětné zaměření se změněním vzdálenosti	Zpětné protínání s kontrolou	Pomocí spojnice se změněním vzdálenosti	Pomocí kolmice ke spojnicím a protínání se změněních vzdálenosti					
			Orientovaným přístrojem	Neorientovaným přístrojem	Pomocí průvrtky	Ze změněných dělek														
Způsob určení směrníku		n	5,00	8,00	5,00	8,00	5,00	8,00	5,00	8,00	5,00	8,00	5,00	8,00	5,00	8,00	5,00	8,00	5,00	8,00
Astronomická orientace	Magnetická orientace	xy	3,10	6,10	15,20	27,00	15,00	30,00	7,55	15,25	4,20	8,50	28,00	3,25	4,25	3,30	10,00			
		Σ	8,10	14,10	20,20	35,00	20,00	38,00	12,55	23,25	9,20	16,50	33,00	36,00	8,25	11,25	9,25	12,25	8,30	11,30
	Pomocí azimutálního nástavce k buzole PAB2A	α	12,00		12,00		12,00		12,00		12,00		12,00		12,00		12,00		12,00	
		xy	3,10	6,10	15,20	27,00	15,00	30,00	7,55	15,25	4,20	8,50	28,00	3,25	4,25	3,30	10,00			
		Σ	15,10	18,10	27,20	39,00	27,00	42,00	19,55	27,25	16,20	20,50	40,00	15,25	16,25	15,30	22,00			
	Pomocí hodinového úhlu Polárky	α	12,00	30,00	12,00	30,00	12,00	30,00	12,00	30,00	12,00	30,00	12,00	30,00	12,00	30,00	12,00	30,00	12,00	30,00
		xy	3,10	6,10	15,20	27,00	15,00	30,00	7,55	15,25	4,20	8,50	28,00	3,25	4,25	3,30	10,00			
		Σ	15,10	36,10	27,20	57,00	27,00	60,00	19,55	45,25	16,20	38,50	40,00	58,00	15,25	33,25	16,25	34,25	15,30	40,00
	Pomocí hodinového úhlu Slunce	α	25,00	50,00	25,00	50,00	25,00	50,00	25,00	50,00	25,00	50,00	25,00	50,00	25,00	50,00	25,00	50,00	25,00	50,00
		xy	3,10	6,10	15,20	27,00	15,00	30,00	7,55	15,25	4,20	8,50	28,00	3,25	4,25	3,30	10,00			
		Σ	28,10	56,10	40,20	77,00	40,00	80,00	32,55	65,25	29,20	58,50	53,00	78,00	28,25	53,25	29,25	54,25	28,30	60,00
Gyroskopická orientace (ze tří bodů reverze)	α	28,00		28,00		28,00		28,00		28,00		28,00		28,00		28,00		28,00		
	xy	3,10	6,10	15,20	27,00	15,00	30,00	7,55	15,25	4,20	8,50	28,00	3,25	4,25	3,30	10,00				
	Σ	31,10	34,10	43,20	55,00	43,00	58,00	35,55	43,25	32,20	36,50	56,00	31,25	32,25	31,30	38,00				
Geodetická orientace	Přenos směrovým pořadem (do vzdálenosti 1 km v rovinatém terénu)	α	33,00		33,00		33,00		33,00		33,00		33,00		33,00		33,00		33,00	
		xy	3,10	6,10	15,20	27,00	15,00	30,00	7,55	15,25	4,20	8,50	28,00	3,25	4,25	3,30	10,00			
		Σ	36,10	39,10	48,20	60,00	48,00	63,00	40,55	48,25	37,20	41,50	61,00	36,25	37,25	36,30	43,00			
	Přenos pomocí nebeského tělesa	α	8,30	13,30	8,30	13,30	8,30	13,30	8,30	13,30	8,30	13,30	8,30	13,30	8,30	13,30	8,30	13,30	8,30	13,30
		xy	3,10	6,10	15,20	27,00	15,00	30,00	7,55	15,25	4,20	8,50	28,00	3,25	4,25	3,30	10,00			
		Σ	11,40	19,40	23,50	40,30	23,30	43,30	16,25	28,55	12,50	22,20	36,30	41,30	11,55	16,55	12,55	17,55	12,00	23,30
Orientace podle význačných bodů z mapy	α	4,10		4,10		4,10		4,10		4,10		4,10		4,10		4,10		4,10		
	xy	3,10	6,10	15,20	27,00	15,00	30,00	7,55	15,25	4,20	8,50	28,00	3,25	4,25	3,30	10,00				
	Σ	7,20	10,20	19,30	31,10	19,10	34,10	12,05	19,35	8,30	13,00	32,10	7,35	8,35	7,40	14,10				

— dílčí časové normy určení směrníku orientačního směru,

— dílčí časové normy způsobu určení souřadnic bodu,

— celkovou průměrnou kalkulační časovou normu pro topografické připojení bodu bojové sestavy dělostřelectva.

Tabulky můžeme použít k potřebným časovým kalkulacím při plánování činnosti dělostřeleckých palebných i průzkumných jednotek v předpokládaném prostoru bojové činnosti. Tabulka dovoluje určit celkovou průměrnou kalkulační časovou normu pro různé kombinace jednotlivých způsobů určení směrníků orientačního směru a určení souřadnic připojovaného bodu. Při topografickém připojování více bodů bojové sestavy dělostřelectva (např. palebných postavení dělostřeleckého oddílu) bude nutné stanovit časovou normu jako součet časových norem pro jednotlivé způsoby, kterých bude použito při připojení jednotlivých baterií, jestliže se připojení bude řešit postupně (např. topograficko-geodetickým družstvem). Bude-li se připojení dělat **současně** (např. vlastními silami a prostředky všech baterií), bude se celková norma rovnat nejméně výhodné normě pro topografické připojení jednoho bodu. Časové normy topografického připojení jsou závislé nejen na zvoleném způsobu určení směrníku orientačního směru, na způsobu určení souřadnic a na použitých přístrojích, ale i na hustotě výchozího podkladu, na geografickém prostředí, na denní a noční době, na povětrnostních podmínkách a na dalších omezujících nebo příznivých podmínkách na bojišti. Značnou úlohu hraje i úroveň vy-

cvičenosti velitelů a jednotek. Proto časové normy v **tabulce 1** považujeme za průměrné, kalkulační.

Poznámka: **Tabulka 1** uvádí, pokud se týče určení směrníků, 2 časové normy (ve dvou sloupcích). První sloupec platí pro použití dělostřelecké buzoly PAB, druhý pro použití teodolitu.

Použití tabulky 1

Pro každý způsob orientace (1. sloupec):

— 1. řádek (α) uvádí potřebný čas v minutách pro určení směrníku α busolou nebo teodolitem,

— 2. řádek (x, y) v závislosti na způsobu určení souřadnic (sloupec 2 až 11), uvádí potřebný čas v minutách pro určení souřadnic x, y .

Podle konkrétního způsobu určení směrníku a určení souřadnic a druhu použitých přístrojů (busola, teodolit) vyhledáme v 3. řádce (Σ) celkový potřebný čas pro topografické připojení v minutách.

Příklad

— určení směrníku — pomocí azimutálního nástavce k busole PAB 12 minut

— určení souřadnic — přístrojem protínáním zpět pomocí průsvitky 15 minut 25 s

27 minut 25 s

celkový čas potřebný pro topografické připojení . . . 27 minut 25 s

Major Jaroslav Houska

POMŮCKA PRO PRÁCI ŽENIJNÍHO NÁČELNÍKA PLUKU V POLI

Velmi aktuální a potřebná tematika, metodika práce ženijního náčelníka pluku při řízení ženijního zabezpečení boje, není podrobně rozpracována v předpisech ani pomůckách. Podmínky pro práci štábů při řízení soudobého boje jsou stále složitější a kladou zvýšené požadavky na kvalitu a efektivnost práce všech příslušníků vше-vojskového štábu. Ženijní náčelník pluku musí při řízení ženijního zabezpečení boje plnit řadu úkolů, součinnostních dohodů, připravovat a spolupracovat na řadě písemných i grafických dokumentů, osobně se zúčastnit některých činností. To od něho vyžaduje kvalifikovaný, promyšlený pří-

stup, pohotově tvůrčí řešení na základě rozboru konkrétních podmínek a možností pro práci štábu i praktickou realizaci úkolů ženijního zabezpečení.

Tyto skutečnosti jsou základem při stanovení obsahu činnosti ženijního náčelníka pluku při řízení ženijního zabezpečení. Z toho vyplývá řešení, jak v daných podmínkách, složení, vybavení i metodice práce štábu pluku jeho činnost racionalizovat. Zpracovaná metodická pomůcka v logickém sledu dává ženijnímu náčelníkovi obsahový i formální návod k řízení ženijního zabezpečení bojové činnosti pluku.

Pomůcka má tyto části:

1. Činnost ženijního náčelníka (ŽN) pluku při řízení ženijního zabezpečení, zásady zpracování a vedení bojové ženijní dokumentace (BZD).

2. Příprava návrhu na organizaci ženijního zabezpečení.

3. Návrh ŽN pluku na organizaci ženijního zabezpečení.

4. Příprava a vedení pracovní mapy ŽN pluku.

5. Příspěvky do bojových dokumentů štábu pluku.

6. Bojová nařízení ženijním jednotkám pluku, nařízení pro ženijní zabezpečení.

7. Obsah součinnostních dohodů ŽN pluku s příslušníky štábu pluku.

8. Druh a způsob zpracování hlášení.

9. Příprava a vedení zápisníku zpráv, nařízení a hlášení.

Podrobněji rozvedu některé části pomůcky.

1. část rozebírá obsah činnosti ŽN při řízení ženijního zabezpečení boje pluku, jeho funkční povinnosti, podklady, jejich obsah a způsob zpracování a vyhodnocení při řízení ženijního zabezpečení. Uvádí způsob zpracování a vedení BZD v duchu předpisu Oper-2-1, dále vzory záhlaví řídicích dokumentů pro ženijní zabezpečení.

2. část rozvádí postup ŽN při přípravě návrhu na organizaci ženijního zabezpečení. Pro ujasnění úkolu ze ženijního hlediska obsahuje návrh tabulek, jejichž vyplněním získá ŽN přehled o úloze a místu pluku v bojové činnosti divize, o úkolu pluku, zámyslu jeho plnění, pokynech velitele pluku pro organizaci ženijního zabezpečení, časových podmínkách pro práci štábu pluku, ŽN i jednotek, které se budou podílet na plnění úkolů ženijního zabezpečení.

Závěr, který vyplývá z ujasnění úkolu, je formalizován rovněž do tabulky, která uvádí:

— na která ženijní opatření položit důraz a kde;

— čím a kde divize pomáhá pluku při ženijním zabezpečení;

— jaká ženijní opatření je možné využít z činnosti sousedů, nebo jednotek dotyku, popřípadě jaká ženijní opatření udělat v jejich prospěch;

— jaké jsou časové podmínky pro přípravu návrhu na organizaci ženijního zabezpečení, dokdy je třeba ukončit plánování ženijního zabezpečení, kolik času mají na přípravu ženijní jednotky pluku i jednotky druhů vojsk.

Hodnocení situace ze ženijního hlediska zahrnuje:

— vyhodnocení terénu;

— vyhodnocení činnosti nepřítele;

— vyhodnocení ženijních sil a prostředků, situace a možností ostatních jednotek pluku;

— vyhodnocení vlivu ročního období, povětrnostních podmínek, denní a noční doby na plnění úkolů ženijního zabezpečení.

Veškerá ženijní opatření se realizují v konkrétním terénu. Terén svou členitostí, zastavěností, přirozenými ochrannými vlastnostmi, maskovací kapacitou, zdroji nomenklaturního ženijního materiálu může pozitivně nebo negativně ovlivnit plnění bojového úkolu pluku i jeho ženijní zabezpečení. Při ženijním vyhodnocení jde o to správně postihnout pozitivní i negativní vlastnosti terénu pro vedení bojové činnosti a v závěru navrhnout ženijní opatření jak omezit nebo zcela vyloučit negativní vliv terénu na splnění daného bojového úkolu, jak maximálně efektivně využít příznivých terénních podmínek a vlastností, které usnadní splnění úkolu pluku.

Při hodnocení nepřítele ze ženijního hlediska hodnotí ŽN pluku nejen dosavadní zjištěné údaje, ale i jeho další možnosti, které může uskutečnit buď do zahájení boje pluku, nebo v průběhu vedení boje. Zejména jde o vyhodnocení:

— ženijních sil a prostředků nepřítele, jejich vybavení, uskupení, možností a pravděpodobné použití;

— druhu, rozsahu, umístění zátarasů všeho druhu, zejména jaderných mín, možností jejich překonání (v útočném boji);

— možností překonávání vlastních zátarasů, druhu, způsobu použití a možností odtarasovacích prostředků (v obranném boji).

V závěru ze zhodnocení nepřítele vyplývá druh a rozsah potřebných opatření k omezení, nebo vyloučení negativního vlivu ženijních opatření nepřítele na bojovou činnost pluku.

Při hodnocení vlastních sil a prostředků ŽN pluku bere v úvahu stav organických i přidělených ženijních sil a prostředků, stav a situaci ostatních druhů vojsk a jejich schopnost, možnost, kapacitu a výkonnost při plnění úkolů ženijního zabezpečení. Přitom i morálně bojové vlastnosti jednotek, jako je stupeň vytrvanění, organizační schopnosti velitelů, bojové zkušenosti a směřování jednotek, charakterové a morálně volní vlastnosti vojáků, jejich politické názory a přesvědčení, vědomí odpovědnosti za obranu socialismu.

Z dílčích závěrů při ujasnění úkolu a hodnocení situace vyplývají požadavky na obsah i rozsah úkolu ženijního zabezpečení, časové, prostorové, terénní, materiá-

ní i povětrnostní podmínky pro jejich plnění, síly a prostředky, jejich možnosti při plnění ženijních opatření. V návrhu na organizaci ženijního zabezpečení ŽN pluku uvádí potřebu, rozsah i obsah úkolů ženijního zabezpečení, které v praxi vždy převyšuje možnosti, do rovnovážného stavu s úkoly a použitím ženijních jednotek tak, aby stanovené úkoly byly splnitelné. K usnadnění a urychlení rozhodovacího procesu ŽN pomůcka obsahuje řadu pomocných tabulek a formulářů. I vlastní návrh na organizaci ženijního zabezpečení boje pluku je formalizován. Navrhované pomocné formuláře usnadňují činnost ŽN po obsahové a formální stránce, i když nejsou jediné možným, nebo zcela vyčerpávajícím řešením.

4. část uvádí způsob zpracování a vedení pracovní mapy ŽN pluku. Na tomto stupni má pracovní mapa trojí funkci:

- plánovací,
- pracovní,
- výkazovou.

Je základním řídicím dokumentem pro řízení ženijního zabezpečení. V souladu s funkcí pracovní mapy ŽN i ustanovením předpisu Vševojsk-2-2, čl. 21, s využitím zásad předpisu Oper-2-1, uvádí pomůcka popis pracovní mapy.

Pokud jde o obsah a způsob zpracování pracovní mapy, pomůcka uvádí způsob přípravy pracovní mapy, vyhodnocování vodních překážek, objektů na nich, vyhodnocení terénu, silniční sítě. Z hlediska obsahu pracovní mapy uvádí pomůcka, jaké údaje má obsahovat pracovní mapa ŽN

z hlediska činnosti nepřítel, údaje o rozhodnutí velitele pluku, úkoly ženijního zabezpečení, druh, rozsah a obsah ženijních opatření.

Součástí pracovní mapy ŽN pluku jsou přílohy, které ve formě tabulek obsahují údaje, které není možné vyjádřit graficky na mapu. Pomůcka uvádí vzory příloh k pracovní mapě:

- Hlavní úkoly ženijního zabezpečení;
- Bojové použití ženijních jednotek;
- Rozdělovník ženijních prostředků;
- Přehled ztrát osob;
- Přehled radioaktivního ozáření osob;
- Plán činnosti POZ;
- Přehled ztrát ženijní techniky;
- Zřizování průchodu v úseku průlomu;
- Ženijní vybudování úseků obrany pluku;
- Rozsah zatarasování v úseku obrany pluku;
- Výkaz ukořistěného ženijního materiálu;
- Evidenční list zátarasů;
- Operativní evidence ženijních prostředků.

Obdobným způsobem rozpracoval vědecký kroužek v pomůcce i další části. V tomto stručném článku nemohl však podrobně popsat celou pomůcku.

Navrhovaná pomůcka má být prověřena v praktické činnosti všech posluchačů při cvičeních. Po prověření a případné úpravě, jestliže se osvědčí, bude dána k dispozici k praktickému použití v útvech ČSLA.

Содержание

Генерал-лейтенант Вацлав Горачек	
Последовательно выполнять итоги ХУ-го съезда КПЧ в Чехословацкой Народной Армии	3
Автор, исходя из итогов военно-политической линии ХIУ-го съезда КПЧ, рассматривает важнейшие задачи, вытекающие из съезда для ЧНА. Он главным образом подчеркивает ответственность за постоянное повышение боевой готовности, углубление руководящей роли КПЧ, интернационализм и сотрудничество армий Варшавского Договора. Далее объясняет задачи в области кадровой политики, укрепления дисциплины и единоначалия, а также задачи идеологической работы.	
Генерал-полковник Васил Вало	
Подготовка кадров-основное условие реализации итогов ХУ-го съезда КПЧ в ЧНА	10
Автор статьи разбирает актуальные вопросы, на которые необходимо обратить внимание исходя из решений ХУ-го съезда КПЧ, а именно - на воспитание военнослужащих в духе марксизма-ленинизма и пролетарского интернационализма, на оперативно-тактическую подготовку командиров и штабов, на овладение оружием и боевой техникой, а также на усовершенствование системы управления войсками.	
Генерал-полковник Франтишек Веселы	
Некоторые вопросы воспитания молодых кадров	14
Автор, исходя из итогов ХУ-го съезда КПЧ, рассматривает некоторые вопросы воспитания, подготовки и практической работы молодых офицерских кадров, особенно правильное понимание единоначалия, организаторскую деятельность, морально-политическое единство офицеров, а также высокое чувство долга.	
Содержание следующих статей номера посвящено 25-ой годовщине Военной Академии имени Антонина Запотоцкого. Авторы статей, руководящий и педагогический состав академии, рассматривают в статьях методологические вопросы подготовки слушателей и методику работы штабов в подготовке и ведении наступательной операции (боя).	
Генерал-лейтенант Йосеф Чепицки	
Двадцать пять лет воспитания кадров ЧНА	18
Автор, начальник Военной Академии им. А. Запотоцкого, разбирает условия, в которых была создана Военная Академия им. А. Запотоцкого (15 августа 1951 г.), подчеркивает постоянную заботу, проявляемую КПЧ о воспитании офицерских кадров и помощь командования Советской Армии в процессе повседневной работы. Далее автор показывает главные задачи академии на современном этапе развития военного искусства, особенно задачи вытекающие из решений ХУ-го съезда КПЧ.	
Генерал-майор Яромир Яшек подполковник Богумил Гинздо; кандидат общественных наук	
Методологические вопросы оперативно-тактической подготовки	23
Кафедра общей тактики	
Сочетание подготовки слушателей с практической деятельностью войск . .	27
	99

Полковник Ярослав Коларж	
Подготовка слушателей к управлению войсками и штабной службе	31
Подполковник Алоис Златничек	
Соединение оперативно-тактической подготовки слушателей с партийно-политической работой	33
Подполковник Густав Мотычка, кандидат общественных наук	
Принцип единства теории и практики в подготовке слушателей	36
Подполковник Вацлав Яноушек	
Современная дидактическая техника в подготовке слушателей	42

ВОЕННОЕ ИСКУССТВО

Содержание и методика работы в подготовке наступательной операции (боя):	45
Полковник Лубомир Фрайбург, кандидат военных наук полковник Олдржих Свобода, кандидат военных наук подполковник Ярослав Йилек, кандидат военных наук	
Командующего (командира), начальника штаба и оперативного отдела	47
Кафедра войсковой разведки	
Разведывательного центра	50
Кафедра оперативного и боевого применения ракетных войск и артиллерии	
Начальника и отдела РВА	53
Кафедра оперативного искусства, тактики авиации и штурманской службы	
Начальника и центра боевого управления воздушной армии	56
Кафедра оперативного искусства, тактики и вооружения ПВО наземных войск	
Начальника и отдела ПВО наземных войск	59
Кафедра инженерной тактики	
Начальника и отдела инженерных войск	62
Полковник Милош Земан	
Начальника и отдела химических войск	65
Кафедра организации связи	
Начальника и отдела войск связи	68
Кафедра тыла	
Заместителя командующего (командира) по тылу и штаба тыла	71
Танковая и автомобильная кафедра	
Заместителя командующего (командира) по технической части и отдела танковой и автомобильной службы	74
Кафедра вооружения и стрельбы	
Начальника и отдела службы обеспечения артиллерийским вооружением	76

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

Подготовка офицеров к организаторской деятельности (Из советской печати)	81
--	-----------

ИНФОРМАЦИИ

Научные работы слушателей Военной Академии им. А. Запотоцкого, дают представление о работе научных кружков и о способности слушателей творчески применять приобретенные теоретические знания в практической научной работе. Вниманию читателей представляем следующие научные работы слушателей:

Капитан Йиржи Новотны Применение вертолетов огневой поддержки противника в бою с танками . . .	87
Майор Ладислав Михалек Воздушные десанты армий НАТО и возможности их применения против наземных войск ПВО	90
Старший лейтенант Владимир Миташ старший лейтенант Йиржи Пивонька Средние нормативы времени для топографической увязки артиллерийских подразделений	93
Майор Ярослав Гоучка Пособие для работы начальника инженерных войск в полевых условиях . . .	96

Vydává ministerstvo národní obrany ve vydavatelství MAGNET,
n. p. Vladislavova 26
113 66 Praha 1

Administrace Praha 1, Vladislavova 26, tel. 261551—7, 260651—9.

Vychází 10× ročně.

Je rozesílána podle zvláštního rozdělovníku

Tiskne Naše vojsko, závod 01 Praha.

Redakce Praha 6, Dělostřelecká 30, tel. 2198/46—484, 483, 482.

Plukovník ing. Jindřich Malina (šéfredaktor), podplukovník ing. Vladimír Grubner,
plukovník ing. Josef Sirota, Eva Hamplová (technická redaktorka).

Redakční rada: Plukovník doc. ing. František Cvrček, CSc., podplukovník
ing. Miloš Doležal, plukovník ing. Bohumil Havlíček, generálmajor ing. Jaromír Jašek,
podplukovník PhDr. Dezider Kollar, plukovník doc. ing. Emil Labuda, CSc., plukovník
ing. Josef Lázinka, plukovník ing. Štefan Marko, plukovník gšt. ing. Ján Martinský,
podplukovník PhDr. Alois Michňák, CSc., podplukovník ing. Miloš Pock, plukovník
ing. Josef Petlach, CSc., plukovník PhDr. ing. Václav Smetana, podplukovník ing. Emil
Sovák, plukovník ing. Václav Vébr, plukovník ing. Otakar Vlach, CSc., plukovník
ing. Jiří Zelenka.

Ročník XXVI. Toto číslo bylo dáno do tisku 4. 6. 1976.